

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC, ČETRTEK, 21. DEC. 1995 • LETNIK 50, ŠT. 51/52 (2838/2837)

Izhaja v Celovcu; Poštni urad 9020 Celovec • Erscheinungsort Klagenfurt, Verlagspostamt 9020 Klagenfurt • P. B. 6

Studijska knjižnica
DZ 05
SLOVENSKI
1995

KOROŠKA OSRETNJA KNJIŽNICA
RAVNE

***Vrnite kmetu stroj, mlajšim dajte delo,
starejšim pa pokoj! Vsem pa zdravo in veselo!***

Drage bralke, dragi bralci!

Najprej naj vam vsem zaželimo vesele in zadovoljne božične in novoletne praznike. Tudi v uredništvu Slovenskega vestnika spet zaključujemo delo enega leta in kakor običajno, je tudi tokrat pred prazniki dela čez glavo.

Na tem mestu bi se radi zahvalili predvsem našim neutrudnim dopisnikom, ki s svojimi prispevki bogatijo pestrost časopisa in ostajajo nepogrešljiva vez med podeželjem in uredništvom. Kakor je lepo, da imamo preko leta zelo veliko prireditev, terminov in dogodkov, ki jih je treba spremljati, pa je za urednike včasih popolnoma nemogoče, da bi bili čisto povsod zraven. Na dveh ohceti hkrati se ne da plesati, kaj šele na več! Zato vsem tistim, ki nam pomagajo, iskrena hvala! Tudi vaša zasluga je, da dobivamo vedno več pozitivnih reakcij na kvaliteto časopisa, mi pa obljublamo, da se bomo trudili tudi v bodoče, in upamo, da se boste še naprej pridno oglašali!

Naš namen je v prvi vrsti, da bralstvo obveščamo o dogodkih v koroško-slovenski družbi, o dogodkih, ki so neposredno ali posredno povezani z nami, pri čemer je seveda težko vedeti,

kaj je za koroške Slovenke in Slovence zanimivo. Nekateri berejo predvsem kulturne novice, druge zanima politika ali oboje, za »aktivne« pa je zagotovo nepogrešljiv tudi koledar prireditev.

Naše prizadevanje pa gre tudi v smer, da se poleg golega obveščanja posvetimo tudi komentarjem in da bralce spodbujamo h kritičnemu razmišljanju o dnevnih in splošnih politiki, o raznolikosti in demokratičnosti hotenj znotraj narodne skupnosti, ki je ne nazadnje del širše avstrijske družbe, a povezana z jezikovno-kulturnim zaledjem v Sloveniji. Brez aktivne pomoči iz matične države bi ne mogli preživeti in naše priznanje velja vsemu slovenskemu narodu, ki nas podpira v boju za narodni obstanek.

V prihodnjem letu junija bomo praznovali petdesetletnico izhajanja Slovenskega vestnika. Seveda jo bomo proslavili, kot se spodobi, in že zdaj vas vabimo na »fešto«.

Lepe pozdrave in najboljše želje!

Uredništvo

Sonja Wakounig

Jože Rovšek

Mirko Štukelj

Franc Wakounig

**Vsem bralkam in bralcem,
članicam in članom, sodelavcem,
prijateljem in somišljenikom
želimo prijetne
praznike in srečno novo leto 1996**

**Uredništvo in uprava
Slovenskega vestnika
Slovenska prosvetna zveza
Zveza slovenskih žena
Zveza slovenskih izseljencev
Zveza koroških partizanov
Slovensko planinsko društvo
Slovenska športna zveza
Zveza slovenskih organizacij na Koroškem**

Slovenska prosvetna zveza
in včlanjena društva
želijo vesele božične
praznike in srečno
novo leto 1996

Godba na pihala, Šmihel
Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji
Gledališče ob Dravi
KD Peter Markovič, Rožek
KD Pri Joklnu, Celovec
MoPZ Kralj Matjaž, Libuče
MePZ Podjuna, Pliberk
Plesna šola Gregej Krištof
SPD Bilka, Bilčovs
SPD Bisernica, Celovec
SPD Borovlje
SPD Danica, Šentprimož
Slovensko pevsko društvo Danica, Šentprimož
SPD Dobrač, Brnca
SPD Drabosnjak, Kostanje
SPD Edinost, Pliberk
SPD Edinost, Škofiče
SPD Gorjanci, Kotmara vas
SPD Herman Velik, Sele
SPD Jepa-Baško jezero, Loče
SPD Malošče
SPD Peca, Šmihel
SPD Radiše
SPD Rož, Šentjakob
SPD Srce, Dobrla vas
SPD Svoboda, Loga vas
SPD Šentjanž
SPD Trta, Žitara vas
SPD Valentin Polanšek, Obirsko
SPD Vinko Poljanec, Škocijan
SPD Vrtača, Slovenji Plajberk
SPD Zarja, Železna Kapla
SPD Zila, Ziljska Bistrica
SPD Zvezda, Hodiše

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
ČETRTEK
21. DEC.
1995

Letnik 50
Štev. 51/52
(2838/2839)
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Poštni urad
9020 Celovec
P. b. b.

Odločitev za stabilnost

Volitve v nedeljo, 17. decembra, so potrdile, da Avstrijci niso nujno prijatelji političnih eksperimentov, predvsem tedaj ne, ko res ali pa samo mogoče grozi ostrejši gospodarski in socialni veter. Edini in presenetljivi zmagovalec nedeljskih volitev je socialdemokratska stranka s kanclerjem Vranitzkim na čelu. Ni ji uspelo pridobiti le glasov in mandatov, dokazala je tudi, da volilci nagradjujejo jasno antifašistično usmerjenost.

Prvi poraženec teh volitev je predsednik ljudske stranke Schüssel, ki je krepko zgrešil svoj volilni cilj, da postane prvi. Sicer ima s svobodnjaki resda aritmetično večino v parlamentu, vendar se politično ta računica ne bo izšla, predvsem zdaj ne, ko je znan Hai-

derjev oktobrski nastop v okviru ulrichsberških proslav v Krivi Vrbi, ko je to rjavo združbo hvalil, da je ostala zvesta svojim idealom. Vesela plat teh volitev je Haiderjev minus. Sicer je res majhen, a zaenkrat je konec nebrzdanih svobodnjaških volilnih uspehov, posebej pa velja omeniti, da so izgubili tudi na Koroškem.

Liberalni forum in Zeleni so zamenjali mesti na volilnem seznamu. Obe stranki sta izgubili, največ Zeleni, ki so glavni poraženec 17. decembra. V bistvu so plačali željo Avstrijcev po stabilnosti, ko so hoteli preprečiti črno-modro koalicijo.

Koroška slika je podobna vsedržavni. Socialdemokrati so pridobili, v Celovcu so celo krepko prehiteli svobodnjake, zelo močno pa

so pridobili tudi na dvojezičnem ozemlju, kjer je veliko volilcev EL podprla SPÖ, ostali pa so se odločili za Zelene, nekaj za LiF, nekaj pa ÖVP.

Terezija Stoisic je bila pri Zelenih kot edina zastopnica manjšin izvoljena v parlament.

Volilni pakt EL z LiF pa je v bistvu že pri prvi preizkušnji spodletel. Smolle je za LiF resda pridobil okoli tisoč glasov, še zdaleč pa ne napovedanih štiri tisoč, da o prvotnih deset tisočih ne govorimo. Za EL bojo posledice te pustolovščine dramatične pri prihodnjih občinskih volitvah. Že sedaj ji je sledila samo pičla tretjina njenih volilcev, nekatere občinske liste pa celo razmišljajo o izstopu iz deželne EL. **Franč Wakounig**

Koroška bo volila šele leta 1999. Nato sta se že v nedeljo zmenila prvaka SPÖ in ÖVP Ausserwinkler in Zernatto

Grofje segajo po Sloveniji

Že vse iztekajoče leto, še posebno pa od preteklega tedna dalje slovenski parlament razvema zakon o denacionalizaciji oz. o vračanju gozdov nekdanjim lastnikom. Pri vračanju zasebnikom še nekako gre, doslej jim je bilo vrnjenih kakih 60.000 ha gozdov. Bolj pa bode v oči vračanje gozdov cerkvi. Čeprav jih je dobila že okrog 30.000 ha, pa so njeni apetiti še bistveno večji. Slovensko Marijino ljudstvo pa glede vračanja ni tako velikodušno, kot so nekateri pričakovali. Številne pritožbe in močan pritisk javnosti so se odrazili tudi v državnem

zboru, vložen je predlog za moratorij na vračanje gozdov cerkvi, ki pa zaradi obstrukcije ali namernega oviranja in nagajanja poslancev Slovenskih krščanskih demokratov in še nekaterih poslancev desnice doslej ni bil potrjen. Ob ponovni razpravi prejšnji teden pa se je ob tem pojavilo tudi vprašanje vračanja gozdov nekdanjim grofom. Njihove zahteve pa so izbile sodu dno.

Najbolj drastičen primer je zahtevka za vrnitev okrog 3700 ha gozdov v Mežiški dolini, ki ga je vložil dr. Aripand Thurn Valsassina. Korošci so ogorčeni. Menijo,

da bo slovenska zakonodaja omogočila brez vojne priključiti ta del Koroške Avstriji in nemškonalnim silam tako pomagala pri uresničitvi vizije o t. i. nedeljivi Koroški. Upirajo se tudi zaradi zelo slabih izkušenj s Thurnovo rodbino, spominjajo se, kako so Thurni prišli do teh gozdov in kako so ravnali z obubožanimi kmeti, grofovimi hlapci. Do začetka tega stoletja so grofje namreč zasegli 45 kmetij s skupno površino 4.800 hektarjev, do konca 1. svetovne vojne pa je prišlo v nekmečke roke kar 136 kmetij ali z 10.000 hektarji kar 34 odstotkov

celotne površine Mežiške doline, od tega v Thurnovo posest 27 odstotkov. Kmetje iz Podgore, Jazbine, Javorja, z Ludranskega vrha, iz Bistre, Koprivne so izgubili vse zemljo in odtej živeli kot hlapci.

Najhuje pri vsem tem pa boli spoznanje, da je ta zakon sprejel prav parlament samostojne Slovenije. To se je zgodilo takoj po osamosvojitvi leta 1991, ko naj bi bila slovenska samozavest na višku. Resda je bila, vendar samo nasproti jugu, do severne države pa se je takoj pokazala hlapčevska. Naj ob tem spomnimo, da je takrat vladal Demos, predsednik vlade pa je bil vodja Slovenskih krščanskih demokratov Lojze Peterle.

Takrat na hitrico in z veliko evforijo po odpravi

krivic iz komunističnega režima pripravljeni in sprejeti zakon se torej izkazuje za škodljivega, hlapčevskega, celo protidržavnega. Le kako je mogel nastati in kdo je imel ali še ima od njega koristi?

O tem zakonu in njegovih snovalcih se je izrekel celo Aripand Thurn: »Bolj neumnega zakona pa res niste mogli sprejeti!« Toda zakon je zakon, in zakaj Thurn ne bi posegel po zemlji, ko mu jo naravnost ponuja.

Thurn pa žal ni osamljen primer. Oglasili so se že tudi dediči Attemsov, Bornov, Turjaških grofov, najbrž pa se bodo tudi Schönnburgi in Waldenburgi in zahtevali Snežnik na Notranjskem in pa Windischgrätzki z zahtevo po Nanosu in Javornikih in morda še kdo. **Jože Rovšek**

Slika na prvi strani ovitka: Miha Dolinšek

SPRVA
SLOVENSKE
KNA

ORF - 50 let
slovenskih sporedov

ORF

44.
SLOVENSKI
PLES

Petek, 5. 1. 1996, 20⁰⁰
Dom sindikatov Celovec
ÖGB-Haus Klagenfurt

Rezervacije
miz:
Slovenska
prosvetna
zveza
0463/51 43 00-20

Big Band
Skladbo: Otto Peslner, Alenka Godec
Dirigent: Petar Ligin
RTV Slovenija

Ansambel Franca Miheliča

NATO preko Slovenije

Kot je sporočila dežurna služba Ministrstva za zunanje zadeve Slovenije, je državni sekretar Ignac Golob v petek sprejel veleposlanika Josepha Wilsona, političnega svetovalca glavnega poveljnika ameriških vojaških sil v Evropi. Veleposlanik Wilson z delegacijo, v kateri je bilo tudi večje število častnikov iz poveljstva, je predstavil koncept razmestitve sil NATO v Bosni in Hercegovini (IFOR) v okviru določil mirovnega sporazuma iz Dayton. Pri tem je podrobneje razložil načrt predvidenih tranzitnih poti in dinamike pošiljanja sil NATO v Bosno in Hercegovino, s posebnim poudarkom na modaliteti, ki zadevajo prehod enot IFOR preko Slovenije, v skladu z že poprej izraženo pripravljenostjo Slovenije, da omogoči logistično podporo oz. čimbolj nemoten prehod enot NATO preko svojega ozemlja.

Veleposlanik Wilson je med drugim povedal, da ZDA visoko cenijo pripravljenost Slovenije, da omogoči tranzit enot IFOR preko svojega ozemlja, kot tudi njeno dosedanje uspešno vlogo v dejavnostih v okviru programa Partnerstva za mir.

Državni sekretar Ignac Golob je dejal, da Slovenija obisku veleposlanika Wilsona pripisuje velik pomen. Visoko ceni, da so ameriški predstavniki obiskali Ljubljano in podrobno predstavili koncept premikov in namestitve sil IFOR ter ob tem še posebej pričakovanje o sodelovanju Slovenije v zvezi s to operacijo.

Januarja 1996 bo imela ZSO svoj občni zbor. O pripravah nanj smo se pogovarjali s predsednikom dr. Marjanom Sturmom.

Za demokratično, strpno in pluralistično manjšinsko politiko

Katera težišča bo imel občni zbor ZSO?

Občni zbor ZSO bo moral dati odgovore na vrsto perečih vprašanj. Sprva bo moral dati čim bolj strokovno oceno dejanskega položaja slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Nadalje bo moral jasno opredeliti odnos ZSO do matice oziroma do Republike Slovenije ter odnos do Narodnega sveta koroških Slovencev. Ne nazadnje pa bo moral začrtati nova programska izhodišča, saj je veljavni program ZSO iz leta 1965.

Drživa se Vašega vrstnega reda. Kako torej ocenjujete dejanski položaj koroških Slovencev?

Slovenski znanstveni inštitut bo v kratkem pri založbi Dravi izdal novo študijo, ki jo je opravil univ. doc. dr. Reiterer Albert (Kärntens Slowenen: Minderheit oder Elite? Neuere Tendenzen der ethnischen Arbeitsteilung). V njej analizira tudi ljudsko štetje iz leta 1991 (na območju veljavnosti dvojezičnega šolstva). Podatki nas morajo strezniti. Naj citiram samo podatke o starostni strukturi v povezavi z navedbo slovenskega občevalnega jezika:

v starosti do 14 let	1.806
med 15 in 29 let	2.625
med 30 in 44 let	2.415
med 45 in 59 let	2.408
med 60 in 74 let	2.320
med 75 in starejši	1.221

Reiterer v svoji študiji med drugim pride do zaključka, da kaže manjšina v mladostni kategoriji slab razvoj, v srednji kategoriji se je ojačila, v celoti gledano pa je manjšina na dvojezičnem ozemlju izven Celovca postarana (überaltert), kar bo imelo za posledico nadaljnje pojemanje manjšine že iz demografske mehanike. Poleg tega Reiterer opozarja na situacijo, da se v enaki meri, kot se delež slovenskogovorečih z visoko izobrazbo krepi, večja asimilacija pri slojih z nižjo izobrazbo. Izobrazba pa je pomemben faktor za življenjski stil in kulturno orientacijo. Na podlagi svoje analize Reiterer pride do zaključka, da slovenskogovoreče prebivalstvo na Južnem Koroškem tvori dva subsegmenta, ki se jasno razlikujeta od primerljivih segmentov večinskega prebivalstva. Tu je starejša skupina, za katero so značilni izobraževalni deficiti. Za to skupino so bistvene življenjske izkušnje kot manjšina. Tej skupini nasproti stoji mlajša skupina, ki je v primerjavi z večino povprečno bolj izobražena, samozavestna, v socialnem smislu pa ni več manjšina.

Kaj to pomeni?

Očitno je, da številčno nazadnje tisti del manjšine, ki je doživel kolektivno doživeto represijo in za katerega je značilno, da se pojmuje prav zaradi tega kot slovenska narodna skupnost v klasičnem smislu besede. Del mlajšega rodu pa zaradi nadpovprečne izobrazbe in temu ustrezne poklicne strukture ne doživlja več kolektivne narodnostne represije v taki meri in ima poleg tega zaradi svojega izobraževalnega in socialnega statusa večplastno identiteto in večplastno interesno sfero. Drugi del mlajšega rodu pa se zaradi slabše izobrazbe in zaradi atraktivnosti moderne družbe v povezavi s še vedno prisotnimi asimilacijskimi tendencami avstrijske manjšinske politike hitro asimilira. Ta prikaz je seveda zelo posplošen in daje sliko le o osnovnih tendencah. Reitererjeva študija seveda bolj diferencira, zato jo priporočam za branje, ko bo izšla.

Iz tega izhaja, da ste zelo pesimistični, kar se tiče nadaljnjega razvoja slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Pesimizem ni na mestu, če iz teh podatkov potegnemo prave zaključke. Predvsem pa moramo nehati s politiko folklornega olepšavanja situacije. Najprej je treba odgovoriti na vprašanje, zakaj je sploh tako daleč prišlo? Ne smemo se zadovoljiti z odgovorom, da je pač zavestna asimilacijska politika države oziroma večinske družbe privedla do tega. To je glavni del resnice. Drugi del resnice pa moramo iskati pri nas samih. Dejstvo je namreč, da so se koroški Slovenci oziroma njihovi voditelji, kar se tiče njihovih narodnostnih (ali etničnih) konceptov v zadnjih sto letih obnašali v skladu z občeveljavnimi srednjeevropskimi trendi pri reševanju nacionalnega vprašanja.

Na osnovi nemškonacionalnega pritiska v smislu »Drang nach Osten« je slovenska pojmovanja - kljub vsem svetovno-nazorskim razlikam ali nasprotujočim si političnim ciljem - osnoval isti imenovalec: zamisel o pravici naroda do samoodločbe, bodisi v obliki pravice do odcepitve od nemško-avstrijske in avstrijske države, ali pa v obliki kulturno-jezikovnih zahtev, ki jim sicer ni mogoče pripisati nobenih secesijskih namenov, ki pa so vendarle zrasle iz ambienta nacionalnega pojmovanja. To pa ima določene posledice. Skoraj vsaka država, ki se pojmuje kot nacionalna, že sama po sebi vidi v manjšinah nevarnost. Če je npr. italijanski politik pred

kratkim govoril o tem, da mora Italija okrepiti v Istri in Dalmaciji »italijanstvo«, potem to seveda sproža določene reakcije in zgodovinsko utemeljene strahove v Sloveniji in na Hrvaškem. Če nadalje določene sile v Avstriji govorijo o tem, da je treba podpreti »staroavstrijske« v Sloveniji, potem to seveda tudi tam sproža določene strahove oziroma utemeljene zgodovinske reminiscence. Obratno pa govorice v Sloveniji, da je treba okrepiti v zamejstvu »slovenstvo«, tudi sprožajo določene reakcije v naši državi (utemeljeno ali ne). Vsekakor

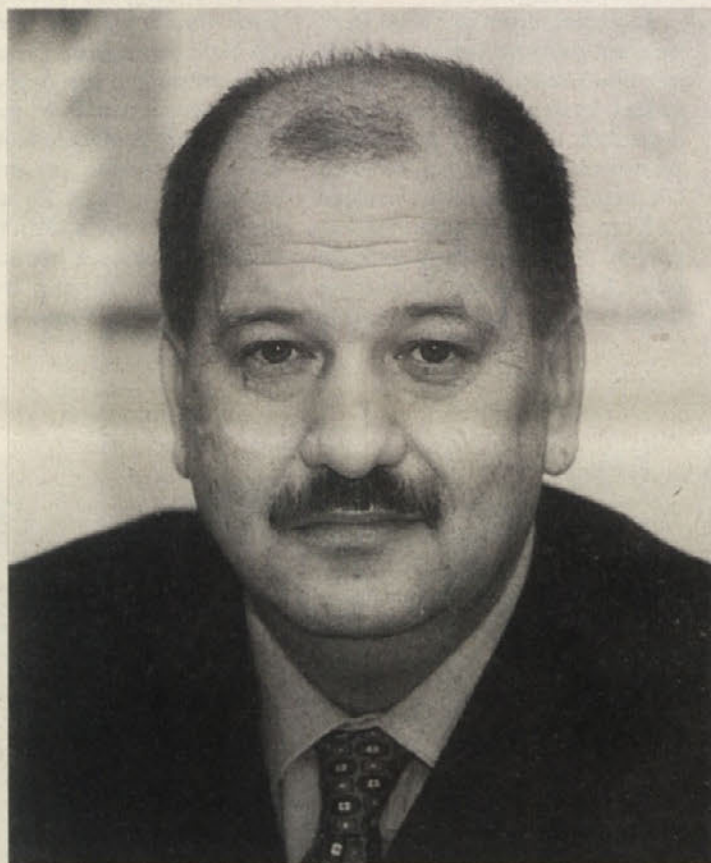
cer zaradi tega, ker smo soočeni v Sloveniji s pojavi, ki nam lahko škodujejo. Poglejte: predsednik Slovenskih socialdemokratov Janez Janša je v svoji knjigi »Okopi« npr. zapisal sledeče: »Verjamem pa tudi, da tega (Janša govori o obdobju, kjer bodo narodovi potenciali veliko bolj izkoriščeni, op. M. St.) iz več razlogov ne moremo doseči brez tistega, čemur so pred stoletjem in pol rekli Zedinjena Slovenija. Pri tem danes ne gre toliko za pojem, ki bi zaobjemal samo fizično ali politično združevanje narodnih ozemelj - čeprav zgo-

vičena in ki ne pomaga humanizirati meje ...«.

Zato je tudi pomembno, da na občnem zboru zavzamemo jasno stališče do te Janševe pozicije. In sicer tako, da sprva jasno definiramo, kdo smo: Smo koroški Slovenci in ZSO je koroško-slovenska osrednja organizacija, ki se jasno opredeljuje za to, da mejno vprašanje ni več odprto. Nadalje smo koroško-slovenska organizacija, ki priznava, da smo koroški Slovenci sestavni del tako slovenskega kulturnega prostora kot tudi avstrijskega kulturnega prostora. Oba kulturna prostora vplivata na našo identiteto. Nadalje smo koroško-slovenska organizacija, ki se prizadeva za ohranitev slovenskega jezika in slovenske kulture.

Smu pa organizacija, ki se prizadeva za ohranitev slovenskega jezika in kulture s tem, da se povezujemo z vsemi tistimi v državi, ki se kot mi prizadevajo za konstruktivno sožitje, za konstruktivno vzdušje in sploh za demokratizacijo naše družbe.

Le tako je mogoče ohraniti slovenski jezik in slovensko kulturo. Skratka, brez sožitja ni enakopravnosti. Zato moramo definirati pojem narodna zavest. Če jo interpretiramo ozko - kot to dela slovenska desnica na Koroškem in v Sloveniji - potem to lahko privede do napačnih interpretacij o pripadnosti državi. Zato predlagamo nov pojem, ki opredeljuje specifični položaj pripadnikov slovenske manjšine na Koroškem. To je demokratična narodna zavest. Politika, ki ne upošteva specifičnosti manjšinskega položaja, ki ga oblikujeta dva kulturna prostora in ki poudarja zgolj en segment, namreč narodnostnega, bo hote ali nehote zapadla v merjenje nacionalnih sil. Tako merjenje pa dobi tisti, ki je močnejši. Poleg tega bo taka politika objektivno še podpirala strahove, ki so bodisi itak že prisotni ali pa jih določene politične strukture spretno podpihujejo v korist lastne politične afirmacije. Poleg tega pa takšna koncepcija nujno vodi do ločnice med tistimi, ki se priznavajo k narodni skupnosti, in tistimi, ki tega ne želijo, še močnejša. Zato je izredno pomembno, da je Svet Evrope v svoji okvirni konvenciji za zaščito manjšin zapisal, da je treba z medkulturnimi ukrepi krepiti zaupanje, spoštovanje in sodelovanje med večino in manjšino. Zato mora biti osnovno načelo manjšinske politike sožitje. Brez sožitja, to je konstruktivnega vzdušja, ki omogoča razpravo brez predsodkov in zgodovinskih obremenitev, ni moč doseči enakopravnosti.

Dr. Marjan Sturm

to vodi do tega, da vse tri države v omenjenih manjšinah vidijo vsaj potencialno nevarnost. Nacionalistične sile pa ta konfliktni potencial še spretno razpihujejo. Ni naključje, da je npr. svobodnjaški vzpon povezan med drugim prav z manjšinskim vprašanjem. Torej, vprašati se moramo kakšne so sodobne, evropske perspektive reševanja manjšinskega vprašanja. Ali bomo manjšine v eni, drugi in tretji državi slej ko prej vzvodi zunanje politike posameznih držav, ali pa bomo našli nove pristope, ki bodo omogočili konstruktivne rešitve sožitja. Na to vprašanje bomo morali najti odgovor na občnem zboru naše organizacije.

Prej ste govorili, da boste na novo definirali odnos do matice oz. Republike Slovenije.

Ne vem, ali bo to nova definicija. Vsekakor pa moramo iz našega vidika dati na to vprašanje jasen odgovor. In si-

dovina ni končana in prihodnost nedvomno skriva mnoge pasti, pa tudi priložnosti - ampak za pojem, v katerem so vsebovane vse tiste prvine, ki lahko narod povežejo v skupnem napredku in ki presegajo politične, državne in geografske meje«. (Janez Janša, Okopi, Pot slovenske države 1991-1994, Ljubljana 1994). Janševe pozicije v slovenskem parlamentu nihče ne podpira. To je dobro. Torej ogromna večina slovenskega političnega spektra ne podpira takih dvoumnih pozicij. Zato je tudi pomembno, da je prav Vinko Ošlak v Nedelji dne 27. 7. 1995 zapisal: »Slovenci iz Slovenije sicer ne postavljajo v zvezi s Koroško takih zahtev, kakor jih recimo Srbi postavljajo glede Kosova. A s svojo nostalgичno sintagmo o »izgubljeni Koroški« ali celo o »razklanosti koroškega Slovenca med matično domovino in avstrijsko državo« vendarle vsaj na duhovni ravni ohranjajo zahtevo, ki ni upra-

Rekli ste, da boste govorili tudi o odnosu do Narodne ga sveta koroških Slovencev.

Če pogledamo politiko NSKS po drugi svetovni vojni, potem lahko to politiko okarakteriziramo tako, da jo ocenimo kot izredno fleksibilno politiko ali pa tudi kot politiko dvojne morale.

NSKS je vedno imel v ospredju interese svoje organizacije in interese svojih elit. Z narodnostnim vprašanjem to ni imelo vedno kaj opraviti. Poglejte, slovenska desna elita je za časa druge svetovne vojne odklanjala sodelovanje v anti-fašističnem odporu, leta 1944 pa so na Dunaju sprejeli tako imenovano Koroško deklaracijo, v kateri so od Angležev zahtevali mejo na »Visokih in Nizkih Turah«. Leta 1945 so bili takoj v vodilnih mestih Oslobojene fronte in ko s priključitvijo ni bilo nič, so se hitro obrnili na drugo stran in se profilirali kot pridni avstrijski katoliški Slovenci, hkrati pa pod mizo sprejemali tudi podporo s strani Jugoslavije. To je tipična klerikalna dvojna morala. Ta dvojna morala je očitno vodilo politike slovenske desnice na Koroškem. Poglejte, nekateri veljaki slovenske desnice so v 70-ih letih sprejemali iz Slovenije milijonske vsote za osebne namene (čeprav sploh niso bili socialno potrebni), po osamosvojitvi pa so govorili, kako so trpeli pod »komunističnim režimom«. Bivši predsednik Nadzornega odbora NSKS dipl. ing. Habernik je v nekem članku napisal, da so bili bombni atentati na Koroškem, ki da jih je menda izvedla jugoslovanska udba, izvedeni z vednostjo »ene strani«. Ne vem, koga je mislil. Ostro zavračamo vsaka tendenciozna namigovanja in zato bo občni zbor ZSO do tega vprašanja zavzel jasno, transparentno in nedvoumno stališče.

Ali drugi primer: ves čas po drugi svetovni vojni je nemški nacionalizem gradil svojo politiko na tem, da je zahteval ugotavljanje manjšine, da je gradil politiko na številkah in moči. Po osamosvojitvi pa je tudi slovenska desnica tu in onstran meja sprejela ta princip. Zato bo tudi občni zbor ZSO zavzel do tega vprašanja jasno stališče. Vsekakor ne bomo več dovoljevali, da bo NSKS gradil svojo politiko na sovraštvu do slovenskih levoliberalnih sil na Koroškem. 40 let smo se borili proti nemškemu nacionalizmu, zato ne moremo in ne smemo sprejemati zdaj konceptov, ki vodijo v nacionalizem, celo med narodno skupnostjo samo.

Kaj pa mislite o politiki ZSO v preteklosti?

Bili bi neverodostojni, če bi do lastne politike ne bili kritični in tudi samokritični. Predvsem pa potrebujemo jasen koncept za naprej. Samokritično bomo morali oceniti vprašanje priključitvene kampanje iz leta 1945. Ne da bi koga obsojali,

temveč iz vidika, kaj se moramo iz tega naučiti. Poleg tega se je treba vprašati, ali je tudi morda ZSO gradila občasno politiko na jasnem nacionalnem priznanju in morda zaradi tega izključevala iz vrst manjšine številne ljudi, ki zaradi socialnega in ekonomskega pritiska narodno niso vzdržali. Če se opredeljujemo za pluralizem, potem moramo sprejeti tudi različne norme narodnostne identitete. Pomembno pa bo, da razvijemo koncept, ki bo ustrezal evropskim integracijskim procesom. Mislim, da mora bodoča politika ZSO temeljiti na dveh stebrih: na eni strani moramo tiste pravice, ki nam gredo po členu 7 ADP, izterjati pri ustavnem sodišču. Ustavno sodišče je nepristranski in najvišji pravni instrument avstrijske države. Na drugi strani pa moramo graditi medkulturni dialog v deželi v korist sožitja, osveščenega odnosa do zgodovine in demokracije. To pomeni, da se moramo odreči konceptom, ki vidijo narodno skupnost kot političen kolektiv. Dejansko nam gre za jezikovno-kulturna vprašanja in sožitje. Kar se tiče politike, pa se moramo obnašati v skladu z normami, ki so veljavne v naši državi. Torej politični pluralizem, kar pomeni, da spoštujemo in sprejemamo sodelovanje v obstoječih političnih strankah. Odklanjamo, da bi ljudi ocenjevali po tem, ali so dobri ali slabi Slovenci. Priznavamo samo en princip: ali je politika posameznika ali stranke v korist demokratičnemu sožitju ali ne. Zavedati se je treba, da bo slovenska narodna skupnost lahko preživela in se razvijala le v odprtem vzdušju, ne nazadnje tudi ob večji naklonjenosti večine do manjšine. Ustvarjati tako vzdušje je trdo delo, a je hkrati edina možna pot, saj se ne moremo resno ogreti za izolacijo in glas vpajočega v puščavi. Po dejanjih bomo ocenjevali ljudi in stranke.

Kako bo potekal občni zbor ZSO?

Občni zbor bo transparenten. Povabili smo predstavnike političnih strank v Republiki Sloveniji in v Republiki Avstriji. Nadalje smo povabili tudi predstavnike tako imenovane koroške civilne družbe, torej tiste, ki se aktivno vključujejo v razpravo o sožitju v deželi. Zato bomo poskrbeli za simultano prevajanje. ZSO nima česa skrivati. Tudi s tem hočemo poudariti svojo odprtost. Kot predsednik ZSO bom podal obširno in transparento poročilo brez »dlake na jeziku«. Nato pa so na besedi delegati, gostje in tudi nemškogovoreči udeleženci. Glasovalno pravico imajo seveda le delegati, ki jih bodo delegirale naše včlanjene organizacije.

Še pred občnim zborom bomo objavili programsko resolucijo, o kateri bomo glasovali na občnem zboru.

Hvala za pogovor

ŠTUDENTJE

Občni zbor KSŠŠ v Gradcu

Med razpravo na občnem zboru študentov v Gradcu

V graški Mondscheingasse (tudi KSŠŠ na Dunaju je v istoimenski ulici) so imeli slovenski študentje minuli teden občni zbor, na katerem so na predsedniško mesto izvolili triumvirat. Očitno je delovanje na prvem mestu izredno naporno, zato si ga odslej delijo Justi Pisjak, Miha Golavčnik in Aleš Mertük. Tajnica je postala Veronika Krivograd, blagajnik pa Albert Kušej. Določili so tudi vodje nekaj sekcij.

Iz poročila je bilo razvidno, da so imeli v preteklem letu kar 23 prireditev, torej približno vsakih 14 dni! Justi Pisjak je ob tem omenila problem, ki nastaja zaradi take obilice: mnogo-krat je obisk prireditev pičel, česar si prireditelji pravzaprav ne zaslužijo. Graški študentje

so imeli nekaj predavanj, razstav, koncertov in branj, poleg tega še študijsko potovanje in politične diskusije. Ena največjih prireditev je t. i. slovenski praznik, letos pa so v oktobru pripravili »Železno ohceto«, odgovor oz. pobudo za premislek ob 10. oktobru. Z denarjem ravna zelo odgovorno, kljub temu ga seveda ob izdatkih za toliko prireditev še primanjkuje. Obžalovali so, da je doslej premalo zanimanja za pevski zbor in ga zato nimajo, kar zadeva članstvo, pa so zadovoljni, saj iz Koroške prihaja še vedno dovolj študentov.

Problem pa je z integracijo študentov iz Slovenije, ki čutijo nekakšno distanco do kluba, zato so se zmenili, da jih bodo poskušali pritegniti. Želja pa je tudi, da bi te-

sneje sodelovali s »Členom 7«, društvom štajerskih Slovencev.

Razvila se je precej živahna diskusija o tem, kaj vse bi lahko še postorili. Sporno pa je bilo mnenje nekaterih v klubu, da »naj bi ne reagirali na aktualno politiko organizacij v Celovcu, kajti to funkcijo so klubi že opustili. Nismo dovolj močni, da bi kaj spremenili.«

Klub graških študentov pa da ima nekje Žužkov sklad, iz katerega so namenjene nagrade posameznikom za delovanje – a tega sklada živ krst ne more najti, zato obljublja nagrado tistemu, ki bo našel številko konta ali pomagal, da klub ta sredstva spet najde (!).

Ugotovili so tudi, da bo treba spremeniti nekatera zastarela pravila društva.

Občni zbor KSŠŠ na Dunaju

Tudi dunajski klub ima precej živahno delovanje, vendar je predsednica Nada Zerzer lahko podala poročilo samo za »svoje« obdobje. Poročali so o predstavitvi filma »Backup«, predavanjih, družabnih prireditvah, srečanjih pa vse do akcije plesanja klubskih prostorov. Denarni položaj je še kar zadovoljiv in tudi za bodočnost so že izdelali proračun.

Kot gostje so bili prisotni Sonja Wakounig za ZSO, Vladimir Smrtnik za NSKS in Manfred Csenar za Hrvatski akademski klub. Smrtnik je želel od kluba priporočilo za volitve, a so ga študentje zavrnili z argumentom, da so nadstrankarska organizacija in da je za volitve odgovoren vsak sam, ne pa klub kot celota. Bilo je precej polemike o tem, pa tudi o Smrtnikovem pozivu, naj klub pošlje pro-

račun na NSKS, »da ga bo koordiniral«. Smrtnik je izjavil, da je to želja Slovenije, češ da »se ne ve, kam gredo denarji«.

(Malo verjetno je, da bi Slovenija ne vedela, komu daje de-

Da je klub vse prej kot apolitičen, dokazujeta tudi dve tožbi zaradi dvojezičnih tabel na Koroškem, poleg tega pa sodeluje tudi pri visokošolski platformi proti desnemu ekstremizmu.

Dunajski študentski časopis »Punt« je zelo uspešen, uredniško delo pa je prevzel Marko Gabrijel (za Jozijem Wuttjem).

Predsednica je (p)ostala Nada Zerzer, podpredsednik je Marko Gabrijel, tajnica Darja Sticker, blagajnik pa Marjan Gabrijel.

Proračun je zaobjel predvsem izdatke za Punt, pravni krožek, žensko sekcijo in gledališče, pozabili pa niso tudi na druge prireditve (predavanja, vernisaže, ipd.), največji zaloga pa so seveda stroški za najemnino in vzdrževanje klubskih prostorov.

Nada Zerzer je ponovno predsednica študentskega kluba na Dunaju

Pod geslom »gaudete« (veselite se) stoji v krščanski tradiciji tretja adventna nedelja, prav v pričakovanju odrešenika; v tem geslu se je očitno počutil in videl tudi predsednik Avstrijske ljudske stranke Wolfgang Schüssel, ko je oktobra zapustil koalicijsko vlado in s tem povzročil nove volitve prav na to zadnjo nedeljo pred božičem. Toda veselje ga je verjetno minilo ob rezultatu teh volitev: on, ki je nastopil, da bi postal prvi, svojega cilja še zdaleč ni dosegel. Medtem ko je njegova ljudska stranka, so socialdemokrati pridobili 3,4 odstotka glasov, kar pomeni sedem dodatnih sedežev v parlamentu. Edino socialdemokrati so se torej upravičeno veselili.

Slabo so odrezale vse opozicijske stranke, najhuje prizadeti pa so Zeleni, katerih volilni boj je bil ponesrečen in je na tisoče nek-

danjih Zelenih pognal nazaj k socialdemokratom, katerim je nepričakovano uspelo, da se profilirajo kot varuh proti črno-modri koaliciji, zagotovilo upokojenem, zagovornik delovnih mest in garant varnosti ter socialne pravičnosti. Tako so ponovno pridobili zaupanje nekdanjih Zelenih, ki so se bali meščanskega vladnega bloka, kot tudi frustriranih delavcev, ki so pri zadnjih volitvah množično volili Haiderjeve svobodnjake: rezultati v delavskih okrajih dokazujejo, da je socialdemokratom uspelo te placeti pridobiti zase in da se Haiderjeva demagogija počasi, toda vendarle, giblje proti koncu.

Skratka: socialdemokratska stranka si je na novo pridobila zaupanje kot stranka socialne pristojnosti – in bo morala to zaupanje tudi v prihodnje, zlasti tudi pri potrebnih varčevalnih ukre-

KOMENTAR

Piše dr. Franci Zwitter

»Gaudete«

pih, braniti, če noče pri prihodnjih volitvah spet zadovati.

Schüssel je igral visoko in (skoraj) vse zaigral: v deželah s črnimi jedri, na Predarlskem, Tirolskem in

Štajerskem, je izgubil stotisoče glasov; tradicionalno krščansko-socialno usmerjeno kmečko prebivalstvo je prešlo na svobodnjaško stran. Ljudskostrankarska taktika ni vžgala: s tem, da je socialdemokratom kar naprej očital, da so se pomaknili na levo, jih je pravzaprav – kakor se je izkazalo – spet legitimiral; v kmetijski politiki je s svojim izsiljevanjem izplačevanja subvencij Evropske unije veleposestnikom in raiffeisenkam seveda omajal zaupanje malih in gorskih kmetov, ki od teh subvencij še šilinga niso dobili; največja napaka pa je verjetno bila, da ni nikdar izključil možnosti vladnega sodelovanja s Haiderjevimi svobodnjaki.

Tega tudi še zdaj ne izključuje, kajti aritmetično je – in to je pravzaprav pelen ob izidu teh volitev – črno-modra koalicijska vlada še vedno mogoča. Pri

tem bo na socialdemokratski strani treba dobrih živcev pri koalicijskih pogajanjih, kajti Schüssel svojega političnega poraza doslej očitno še ni sprejel.

Drugo vprašanje pa seveda je, kako dolgo bo Schüssel še na krmilu svoje stranke, kajti tradicija ÖVP je, da poražencem na volitvah ne preostane kaj drugega kot odstop s predsedniškega položaja. To se seveda ne zgodi takoj: najprej so na vrsti lojalnostne izjave, potem kritike iz raznih dežel in strankinih zvez in nato, kakor pri antični tragediji, pride do izrednega strankinega občnega zbora. To so doživeli Taus, Mock, Riegler, Busek (sem koga pozabil?) in na to naj se pripravi tudi Schüssel.

Tradicionalno se vse v ljudski stranki začne ob triskraljskem srečanju predsedstva; dolgo do tega ni več.

Volitve v državni zbor 1995: Rezultati iz dvojezičnih občin

Občina	SPÖ			ÖVP			FPÖ			Zeleni			Liberalni forum			EL
	Državni zbor	Deželni zbor	Deželni zbor	Državni zbor	Deželni zbor	Deželni zbor	Državni zbor	Deželni zbor	Deželni zbor	Državni zbor	Deželni zbor	Deželni zbor	Državni zbor	Deželni zbor	Deželni zbor	Deželni zbor
1995	1994	1994	1995	1994	1994	1995	1994	1994	1995	1994	1994	1995	1994	1994	1995	1994
Bekštanj	2.336	2.160	2.103	798	700	1.076	1407	1363	1433	159	246	58	186	161	133	157
Bilčovs	500	455	452	187	178	262	284	295	275	65	100	11	59	31	18	109
Bistrica na Zilji	225	204	202	121	132	154	92	82	103	13	19	3	14	8	7	12
Bistrica pri Pliberku	551	475	431	155	153	212	303	261	264	86	134	24	102	30	16	280
Bistrica v Rožu	777	787	786	241	216	303	504	497	499	63	97	26	70	53	21	66
Borovlje	2.346	2.149	2.309	610	520	773	1449	1581	1566	139	227	52	170	153	106	88
Čajna	730	739	720	225	210	344	368	389	405	38	64	23	31	32	21	3
Dholica	589	504	506	191	160	240	370	320	355	21	38	7	28	18	27	2
Djekše	228	220	216	170	155	223	157	162	170	15	30	5	14	8	6	21
Dobrla vas	1869	1650	1686	622	574	818	846	899	936	81	175	43	125	92	68	160
Galicija	446	433	401	224	207	339	299	282	311	35	51	11	45	15	10	62
Globasnica	423	399	371	137	148	174	222	207	214	38	89	13	134	22	13	236
Grabštanj	572	535	511	362	352	517	522	553	576	36	53	13	29	31	29	6
Grebinj	742	672	682	662	619	810	678	660	745	37	63	15	34	39	27	16
Hodiše	544	501	529	233	165	322	462	411	468	48	79	25	54	71	41	29
Kotmara vas	755	677	684	333	295	464	464	492	484	63	113	25	80	71	46	60
Otok	195	175	176	186	125	259	270	264	286	21	48	12	25	35	27	
Pliberk	1043	980	872	470	447	615	597	554	567	65	179	32	132	42	25	357
Pokrče	681	609	606	278	219	376	599	597	636	39	62	18	56	47	41	3
Rožek	431	415	397	205	198	306	209	262	281	28	75	10	55	27	10	43
Ruda	482	464	446	213	210	267	280	247	298	29	27	11	18	17	11	18
Sele	270	282	259	66	93	87	30	31	29	10	51	2	69	19	1	144
Straja vas	260	209	186	99	94	164	125	133	132	13	20	9	22	14	13	18
Suha	327	311	278	190	191	246	181	177	180	33	38	9	18	15	10	44
Šentjakob	1581	1470	1426	336	370	502	658	638	717	107	156	27	101	77	48	221
Škocijan	1.051	1042	1022	546	510	699	590	642	688	55	131	33	141	64	55	187
Škofiče	591	540	499	192	158	275	401	422	428	29	65	11	40	29	29	37
Šmarjeta v Rožu	340	325	305	161	152	205	198	203	212	16	27	4	21	15	13	30
Velikovec	2.970	2.756	2.762	1.358	1208	1807	2009	1970	2146	197	351	115	169	207	154	82
Vernberk	1.281	1.155	1.114	370	306	516	962	909	1007	74	125	29	70	67	71	7
Vrba	1.867	1.619	1.691	859	642	1106	1810	1822	1927	162	305	89	176	136	123	86
Železna Kapla	1.154	1.159	1.101	277	272	335	304	307	342	49	102	28	82	46	25	183
Žihpolje	304	290	272	312	266	395	393	374	364	39	58	21	56	55	37	23
Žitara vas	714	687	654	220	208	294	275	314	39	91	18	83	25	13	124	124
Žrelec	2.028	1.889	1.910	540	440	772	1420	1373	1.378	115	180	40	141	135	90	47
Beljak mesto	15.389	13.777	13.908	4.795	3.644	6.633	10.729	10.678	11.563	1.142	2.012	758	1.230	1.376	1.058	46
Celovec mesto	20.282	17.639	18.520	9.993	7.485	13.546	17.983	18.059	19.193	2.280	3.738	1.188	2.412	2.734	2.059	174
KOROŠKA	139.194	129.307	129.762	61.391	52.533	82.386	110.913	109.043	115.432	10.100	17.133	5.476	10.464	10.908	8.847	3.327

ZRCALNA SLIKA KOROŠKE STVARNOSTI

Polovična deželna nagrada Florjanu Lipušu

Pisatelj Florjan Lipuš je včeraj, 20. decembra, dobil polovično koroško deželno nagrado. Polovično zato, ker si jo mora po samopašni volji pristojnih deliti z drugim velikim koroškim literatom Helmutom Scharfom. S tem je uradna dežela pokazala svoj nemarni in v bistvu odklonilni odnos do literarnega ustvarjanja v deželi, še posebej pa do ustvarjanja koroškega Slovenca, kajti Lipuš in Scharf nista neki brezimenski ničeti iz nekega Zakotništva, ampak štejeta med najuglednejše koroške in avstrijske besedne ustvarjalce, Lipuš pa poleg tega bogati še slovensko in preko tega mednarodno literarno zakladnico. A kaj hočemo? Da se ne bi zamerili (komu?), so guruji za določanje deželnih kulturnih nagradencev ubrali zanje najbolj enostavno, a za nagrajence sko-

kot odlikovanje ponudili Lipušu in Scharfu ...

Odgovornih za ta kulturni škandal v petek, 15. decembra, zvečer seveda nismo videli v študijskem centru za izobraževanje odraslih v Celovcu, kjer je založba Wieser na povabilo Musilovega inštituta predstavila Lipuševega najnovejšega literarnega otroka, svojevrstni zgodovinski roman »Stesnitev«. Avtor (in deželni nagajenec) je bral odlomke iz novega romana, pa tudi iz svojih del »Jalov pelin« in »Odstranitev moje vasi«. Roman, ki ga je avtor posvetil ječam, ki so za muke in grenkosladkemu balzamu za rane, bomo posebej predstavili. Morda le še to: Kapečani in okoličani, a ne samo oni, ga bojo gotovo brali s posebno »ondohtjo«.

Franc Wakounig

rajda ponižujočo bližnjico: deželno nagrado so razdelili na dva dela (čeprav so jo finančno podvojili), kakor da bi imeli opravka s poceni cunjo, in jo

RAZSTAVA NA DUNAJU

Slovenska ljudska umetnost in obrti

V petek, 1. decembra, je slovenski kulturni center Korotan popestril kulturno dogajanje na Dunaju z otvoritvijo razstave »Ljudska umetnost in obrti v Sloveniji« in s predstavitvijo istoimenske knjige prof. dr. Janeza Bogataja tako v slovenskem kot tudi v nemškem jeziku. (Nemški naslov: »Volkskunst und Kunstgewerbe aus Slowenien«)

Številni obiskovalci so prisluhnili tamburaškemu orkestru slovenskega pastoralnega centra na Dunaju. Sledil je prisrčen pozdrav moderatorke razstave prof. Vlaste Lokar-Lavrenčič

ter govor avtorja knjige Janeza Bogataja, ki je načel problematiko domače obrti v Sloveniji. Izdelke domače obrti je zgrešno pojmovati kot idiličen pogled v preteklost, pač pa jih je treba vključiti v sodobni svet. Ker je danes v Sloveniji vitalnih okrog 120 panog domače obrti in so izdelovalci povečini stari že čez 70 let, se pojavlja potreba po prenosu njihovega znanja na nove, mlade generacije. K temu zelo pripomore organizacija UNESCO, ki s svojim delovanjem predvsem dokazuje, kako velik pomen imajo ti izdelki za posamezen narod.

Obiskovalci so si po zaključenem predavanju lahko ogledali nekatere izdelke slovenske domače obrti: klekljane čipke klekljaric Turističnega društva Železniki, ribniško suho robo, replike panjskih končnic, dražgoške in škofje-loške kruhke, modele za loške kruhke, lectarijo, lončarske izdelke, piščalke in sveče. Poleg tega so lahko pokramljali ob slovenskem vinu in okusili dobrote slovenske domače kuhinje.

Prodajna razstava bo na ogled do 7. januarja 1996.

Alenka Balon

AVSTRIJA – SLOVENIJA

Skupni učbeniki za srednje šole

Zaključek skupnega projekta avstrijskih in slovenskih šolskih strokovnjakov je bila na Dvojezični trgovski akademiji v Celovcu slovesna predstavitev vseh petih knjig Gospodarsko poslovanje / Betriebswirtschaftslehre. Navzoči so bili zastopniki koroškega šolstva (dr. H. Glantschnig in T. Ogris), ugledni gostje z Dunaja in iz Ljubljane (dr. G. Oberleitner, sekcijski vodja na ministrstvu za šolstvo, avtor prof. dr. W. Schneider, prof. M. Zavašnik z Zavoda za šolstvo RS), slovenski generalni konzul J. Jeraj. Najbolj pa sta se uspešnega projekta razveselila voditelja ustreznih ustanov, ravnateljica trg. akademije mag. Maja

Amrusch-Hoja in direktor Mohorjeve založbe dr. Anton Koren.

Mohorjeva založba je že vsa leta skrbela za učbenike dvojezičnega šolstva, nabralo se je kar 45 šolskih knjig. Prvič pa se je ponudila možnost za večjo naklado, ko so se slovenske šolske ustanove odločile, da za srednje ekonomske šole v Sloveniji prevzamejo kar ustrezne avstrijske knjige. Prav take pa je hkrati potrebovala tudi Dvojezična trgovska akademija v Celovcu. Glas skupnega projekta je segel celo čez ocean. Ko so v Braziliji iskali primerne knjige za njihov podoben šolski sistem, so se povezali z Dvojezično trgovsko

akademijo in prevzeli njene učbenike.

V Sloveniji so že leta 1991/92 poskusno uvedli avstrijski učni načrt za 4-letne srednje ekonomske šole in so danes vsaj v predmetu gospodarsko poslovanje že oblikovali ustrezno temeljno strokovno izrazoslovje. Na drugih srednjih šolah pa uporabljajo še dva učbenika avstrijskega izvora: Biologija in Poznavanje blaga. V pripravi sta učbenik za latinščino in hranoslovje, v načrtu pa še drugi učbeniki za gimnazije in poklicne šole. Vse knjige v slovenščini, ki ustrezajo našemu učnemu načrtu, pa so tudi velika pridobitev za dvojezične šole na Koroškem.

L. A.

SLOVENSKI OKTET

Poslovilni koncert

Legendarni Slovenski oktet, ustanovljen leta 1951, se je z vrhunskim koncertom v celovškem ORF teatru poslovil od svojih koroških ljubiteljev. Kot smo že poročali, bo oktet februarja prihodnjega leta zaključil svoje delovanje. Na poslovilnem koncertu, ki je bil zaradi bližajočih se praznikov tudi božično obarvan (Ave Maria, Gloria, Ave verum) so ubrano in mojstrsko zapeli znane slovenske narodne pesmi (Doberdob, Marko skače, Zori rumena rž in druge) ter koroške N'mau čez izaro in Mojce Pavleta Kernjaka, s katerim je imel oktet iskrene prijateljske vezi. Slovenski oktet je v svojem dolgoletnem uspešnem delovanju navduševal na številnih koncertih prav s koroškimi pesmi in jih tako ponesel po vsem svetu.

m. š.

STUDIOBÜHNE BELJAK

»Prezidentke« Wernerja Schwaba

Avstrijski avtor Werner Schwab, ki je umrl lani na novoletni dan v Gradcu v starosti 36 let, spada danes med najbolj priljubljene sodobne avtorje v nemškem jezikovnem prostoru. Njegova dela so prevedena v številne evropske jezike. Njegov uspeh je trajal komaj tri leta, prejel pa je razna kulturniška priznanja, med drugim tudi Mühlheim Dramatikerpreis. Leta 1990 je bila povsem neuspešna krstna izvedba njegovega prvega odrskega dela »Prezidentke« v Domu umetnikov na Dunaju. Od maja 1994, torej po njegovi smrti, pa igrajo z velikim uspehom na dunajskem Akademietheatru. Zakaj gre v tem prvencu? V mali, preprosti kuhinji, v ozadju televizor, ki predstavlja oltar, sedijo pri mizi tri ženske: Erna (Adrienne Pokorny), Mariel (Maren Rahmann) in Grete (Erika Platzer). V ozadju na stenah za zavesami so pritrjene številne temnordeče vrtnice. Ženska runda sedeč ob pogrnjeni mizi kramlja o življenjskih izkušnjah in ranah malomeščanskega sveta. Erna (Grete) pripoveduje o neznosnih moških, zakonih in grenkih ločitvah, druga (Erna) o sinu, ki je zanič in samo pijančuje, tretja (Mariel) o čiščenju stranišč. Jezik žensk je ordinaren, drastičen in plastičen, deloma poln obupa in agresivnosti. Po pripovedovanju tragičnih življenjskih zgodbic se ženske sklonejo povseliti in pozabiti na življenjsko moro. To pa ni tako enostavno... Beg v veselje, sanje in pričakovanja se spreobrne v nasprotje. Vloge so odlično igrane kar vse tri prezidentke, zelo izvira in prepričljiva pa je bila Mariel v vlogi snažilke. Režiserju Michaelu Schilhanu je uspelo povezati tragičnost in komičnost teh različnih ženskih karakterjev. Prezidentke si lahko ogledate do 13. januarja v Beljaku, ob 20. uri. *m. š.*

PLIBERK IN OKOLICA

Na poti v vas

Letos poleti je skupina mladincev iz Slovenije raziskovala način življenja danes in nekoč v Pliberku in okoliških vaseh. O tem smo sicer že poročali, a pred nedavnim je izšla knjižica, kjer so izsledki lepo zbrani in natisnjeni, izdala pa sta jo SPD »Edinost« in SPZ.

Mladina je raziskovala čebelarstvo, kulinariko v Podjunu, kako so ljudje preživljali prosti čas, pliberški jormak in pa cerkvena znamenja. Knjižico lahko dobite pri Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu ali pa pri Jošku Hudlu, SPD »Edinost«, v Pliberku.

V naši bogati državi narašča revščina

Najbolj prizadete so družine s številnimi otroki

Od 700 tisoč do 1,5 milijona ljudi (odvisno od načina preračunavanja), od teh 270.000 otrok, je v Avstriji ogroženih od revščine. Število ogroženih in dejansko prizadetih pa nenehno raste. Številne družine s tremi in več otroki ter ženske, ki same skrbijo za otroke, so v veliki nevarnosti, da zdrsnejo v revščino. V letu 1994 je bilo nad 600.000 ljudi brez zaposlitve. Volitve so za nami, socialni problemi – premalo delovnih mest, brezposelnost in s tem povezana revščina – pa čakajo na rešitve. Raziskovalci – dr. Bernd Marin od Evropskega centra za socialne raziskave in pa drugi strokovnjaki – so ugotovili, da ljudje, ki so dejansko potrebni, prejema preizkušne socialne podpore. Marin meni, da ob prerazdelitvi največ dobijo tisti, ki imajo že tako dovolj, npr. pri brezplačnem študiju, pri podpori stanovanjske gradnje in družin ter pri davčnih olajšavah.

Ogroženi

Pravzaprav so ogroženi vsi sloji razen bogatih. Statistično so izračunali, da je nevarnost pasti v siromaštvo največja pri delavcih/delavkah in znaša 34 odstotkov, pri kmetih 30 odstotkov, pri samostojno zaposlenih 13 in pri nameščencih in uradnikih 10 odstotkov. Zaskrbljivo je, da je 270.000 otrok ogroženih od revščine. Ena tretjina družin samohranilnik in samohranitelj živijo v revščini, ena tretjina družin z nad tremi otroki je na robu revščine. Revni otroci imajo slabše izobraževalne pogoje in možnosti, kar pogosto povzroči podedovanje revščine. Več kot 80 odstotkov revnih ima samo osnovnošolsko izobrazbo. 70 odstotkov ljudi, ki so na meji revščine, živi na podeželju ali pa v malih

mestih. Revščina danes ne prizadene samo starejše ljudi, temveč tudi že mlajše, ki so v aktivnih delovnih letih. Vzroki za bedo, revščino so: brezposelnost, slabe plače, bolezni, telesne poškodbe, ločitev zakona, mamila, kriminal itd. Od revščine so hudo in v vse večji meri prizadete ženske z otroki. Kot je znano, ženske v povprečju zaslužijo tretjino manj kot moški in tudi njihova izobrazbena raven je nižja. Zaradi otrok čestokrat prekinajo delovno razmerje (karenčna leta), ponovni vstop v delovno življenje je težak, veliko pa jih sprejme samo delno zaposlitev. Zelo pa se širi delna zaposlitev za nekaj ur dnevno (geringfügige Beschäftigung) brez socialnopravnega zavarovanja (100.000 !). Ogroženi so tudi begunci in tujci, ki se v naši družbi težko znajdejo tudi zaradi tega, ker slabo obvladajo nemški jezik, kar zmanjšuje njihovo možnost za zaposlitev.

Brezdomstvo

Najbolj prizadeti od revščine pa so ljudje, ki nimajo strehe nad glavo. Samo v Celovcu je takih približno 60. Vodja Egerjevega doma mag. Kaiser od Caritas je kot vzrok brezdomstva navedel brezposelnost,

duševno in duhovno prizadetost, psihosocialne težave, mamila (alkohol), visoke najemnine. Sodelavci tega doma, psihologinje in socialni delavci/delavke, pomagajo tem ljudem pri pridobivanju socialne podpore in iskanju stanovanja in zaposlitve. Na Dunaju je po podatkih socialnih delavcev brez stanovanj nad 10.000 ljudi. Uradno pa znaša število brezdomcev 4.800. Študija iz leta 1993 (IFS) je pokazala, da je vsak tretji brezdomec mlajši od 30 let. Delež žensk znaša 20 odstotkov, kar ustreza tudi celovški situaciji. Pretežni del brezdomcev se potika po cestah, kolodvorih in parkih, prepi pa v starih hišah, brlogih, metro postajah, telefonskih celicah in še kje drugje. Poleg Caritasovega doma v centru Celovca skrbi za brezdomce tudi mestna uprava z azilantsko hišo ob glavnem kolodvoru.

Neenaka porazdelitev

Danes je veliko govora o dvotretjinski družbi, ki pa dejansko že obstaja, kajti le 230.000 ljudi je resnično bogatih, dve tretjini pa sta revnejši. Beda v bogati avstrijski državi (tretja najbogatejša država v EU, deveta na svetu) pomeni, da so dohodki neenako porazdeljeni.

Johann (50), podnevi stoji pred znano banko v Celovcu in se veseli vsakega pozdrava. Tudi on je brez strehe.

Danes imajo revni ljudje, družine tudi televizor, hladilnik, telefon, cd-plažer in celo avto. Beda se ne kaže tako očitno, kot bi si to marsikdo mislil v primerjavi s tridesetimi leti, ko so ljudje gladovali ali celo umirali. Dr. Marin: »Revni so danes izključeni iz kulturnega, političnega in socialnega življenja«. V volilnem boju je bilo veliko govora o štednji na socialnem področju – podaljševanju delovne dobe, zmanjševanju podpor za brezposelne, prispevku za vpis na univerzi. Nobena od vladajočih strank pa si ni upala načeti vprašanja o socialno pravični porazdelitvi dela in dohodka. Čeprav imamo v naši državi od osemdesetih let dalje nenehen porast gospodarstva, so revni od tega pridobili le malo. V zadnjih letih so celo obogateli bogataši. Premoženski davek so odpravili, najvišjo davčno osnovo pa znižali.

Kako revščino preprečiti oziroma omiliti? Ena možna rešitev je vključiti brezposelne v delovni proces in ustvariti čim več delovnih mest. Kljub gospodarski rasti pa je brezposelnost zaradi višje produktiv-

ni družbi –, vendar družba je in bo odgovorna za reševanje socialnega vprašanja v globalnem smislu, če želi preprečiti, da se na osnovi revščine ne bodo razvijala negativna čustva in politični ekstremizem.

Brezposelnost

Prvič v 2. republiki je število brezposelnih v fazi gospodarske konjunktore naraslo za 13.500. Dejstvo, da je na osnovi racionalizacije v podjetjih produkcija narasla z manj zaposlenimi, ni novo. Medtem ko je bilo v zadnjih letih industrijska delovna mesta mogoče nadomestiti z novimi delovnimi mesti na področju storitev, bo to v prihodnosti težje. V trgovini, bančništvu, zavarovalništvu, v javni upravi, pri pošti in železnici bodo v prihodnjih letih število zaposlenih zmanjšali. Ženske in starejši brezposelni z nižjo kvalifikacijo imajo sedaj na delovnem trgu velike težave. Ljudje, ki so več kot pol leta brezposelni, sploh nimajo možnosti dobiti zaposlitve.

Brezposelnost v Avstriji je meseca novembra znašala 231.809, kar je za 6 odstotkov

Ljudska kuhinja ob celovškem kolodvoru. Ta socialna ustanova je stara že 128 let. Po prvi svetovni vojni je skrbstvo prevzela mestna uprava. Za kosilo je treba odšteti 22 šilingov. Dnevno jo obiskuje približno 250 ljudi iz nižjih slojev.

nosti v podjetjih celo narasla. To pomeni, da brez resne razprave o skrajšanju delovnega časa ne bo mogoče doseči polne zaposlitve. Zelo zaskrbljiv in pretresljiv pa je izsledek povpraševanja Socialno-znanstvene študijske družbe. Večina Avstrijcev meni, da brezposelni, tuji delavci in begunci prejema previsoke socialne podpore. Tako stališče je izraz brezsrčnosti, socialne mržnje in predsodkov nasproti tem članov naše družbe. Nekateri krogi krivdo za bedo pripisujejo posameznikom – kot izraz individualizacije v naši postmoder-

več kot lani. Na Koroškem je bilo novembra letos brez dela 20.576 ljudi, torej 9,3 odstotka več kot v lanskem letu. Za leto 1998 pesimistični eksperti napovedujejo rekordno število brezposelnih, ki naj bi znašalo 8,3 odstotka. Demograf prof. Rainer Münz z berlinske Humboldt univerze meni, da običajni ukrepi proti brezposelnosti v prihodnosti ne bodo uspešni. Razpoložljivo delo bo treba pravično porazdeliti. »Nekateri garajo po 60 ur tedensko, drugi pa sploh dela nimajo. Povsem je opuščen razmišljanje o pravični porazdelitvi dela«. M. Š.

Obisk v nekdanjem taborišču Markt Rettenbach

V letu 1995 so se naši izseljenci spominjali na čas, ko so se pred 50 leti po zmagi nad fašizmom vračali na svoje domove. Obiskali so tudi nekdanje kraje taborišč. Hesselberg, Frauenaurach, Rechnitz, Eichstätt in še druga taborišča, so bila že leta 1942 pripravljena za prvo masovno prisilno izselitev koroških Slovencev.

Taborišče Markt Rettenbach pa je prišlo pri letošnjem spominjanju nekako v pozabo.

Leta 1944 so začeli posamično izseljevati tiste družine, iz katerih so se možje, sinovi in hčerke uprli Hitlerjevi vojski in fašistični ideologiji. Med njimi smo bili tudi družina Nešca Uršitza s petimi otroki iz Loč ob Baškem jezeru. Decembra 1. 1944 so nas nekega jutra orožniki odpeljali v zbirni logar v Seebach pri Beljaku. Tam smo potem čakali približno deset dni. Ko so zbrali dovolj družin za transport, so nas v Beljaku na kolodvoru posedli v vagone in nas zastražene poslali v Nemčijo, v mesto Memingen, po nekaj dneh pa v podeželsko vas, ki je bila oddaljena kakih 20 kilometrov, v Markt Rettenbach na Švabskem.

Dodati moram, da so bile tedaj meje koroškega gaua (Reichsgau) Kärnten na jugu ob Šentvidu pri Ljubljani. Ta del Slovenije so imenovali Südkärnten mit der Kreisstadt Krainburg (Kranj). Na vzhodu je bila priključena Mežiška dolina (Mießtal), na zahodu pa vzhodna Tirolska (Ost Tirol).

V taborišču smo bili skupaj z družinami iz celotnega gaua. Iz okolice Baškega jezera smo bili samo mi. Iz Roža je bila družina Tonce Hafner iz Šentjanških Rut, iz bilčovške fare mi je v spominu družina Krušcitz, iz Kort pri Železni Kapli Cene Karničar s 83-letno materjo, iz Podjune kmečka družina Sienčnik – mati z otrokoma, mož pa v koncentracijskem taborišču. Med nami sta bili tudi dve nemško govoreči družini, in sicer iz Mostiča (Brückl) mati Ambruscheva s sinovama, oče pa je bil nekje v zaporu, iz Vzhodne Tirolske pa družinska

Slovenski izseljenci v taborišču Markt Rettenbach

mati Stolzhofer s tremi otroki, mož-kmet pa tudi v kacetu. Bila sta tudi neka Micka z Brezic na Gorenjskem ter učitelj Leopold Hladnik iz Šentvida pri Ljubljani. Ta je bil kot učitelj premeščen na severno Koroško, nekam k Trgu (Feldkirchen). Že v času monarhije je bil učitelj in je dobro obvladal nemški jezik. Ko so tamkajšnje oblasti zvedele, da sta jo dva sinova popihala k partizanom, so ga z nami vred izselili. Večji del družin je bil pa iz Mežiške doline. Bile so iz Guštajna (danes Ravne na Koroškem), Mežice, Dravograda, s Prevalj, iz Črne in še iz drugih vasi.

V tem logarju nas je bilo 150 oseb, večinoma ženske z otroki in starejši ljudje. Stanovali smo v precej veliki stavbi. Pred vojno so bile v njej gostilna, mesarija in vaška pivovarna, nad temi lokali pa dve dvorani in več sob. Se še spominjam, da nas je bilo v naši dvorani 86 oseb, od dojenčka pa do nad 80-letnega starčka. Kuhinja za vse pa je bila v klavnici (Schlachthaus), ki v tistem času ni bila v uporabi. Tonco Hafner in našo mamo so zaposlili v tej kuhinji in v njej sta ostali do konca vojne.

No, in v to taborišče sem se z ženo Hanco in z zetom Mir-

kom podal po petdesetih letih.

Na pot smo krenili 31. avgusta. Ko smo prišli po Turski avtocesti skozi predor na Soľno-graško, smo se kar malo začudili, ker je precej snežilo, a

Tonči Uršitz

po nekaj kilometrih je sneg prešel v dež in tako slabo vreme smo imeli potem vso pot. Pred Münchnom smo zavili na novo avtocesto proti Garmisch-Lindauu. To je nova, a ne še docela dograjena avtocesta, ki München povezuje preko Landsberga in Meminga na Lindauom am Bodensee. V Mindelheimu smo jo zapustili, od tam pa je do našega cilja še 14 km.

Ko smo prišli v Markt Rettenbach pred gostilno »Zum schwarzen Adler«, kjer je bilo v letih 1944/45 naše taborišče, sem pomislil, da se je tam čas pred 50 leti ustavil. Hiša je še enaka, streha, zgornja okna, žaluzije iste, na steni je še črni orel. V mislih sem še videl, kako stoji lagerführer v SS uniformi in škornjih ter z mrtvaško glavo na kapi z medicinskima setrama in velikim psom ovčjakom na teh stopnicah, in zaslišal glas majhnega, a povsem sivega učitelja Hladnika. Stopili so predenj in z močnim glasom rekli: Ein Volk ist angekommen in Jammer, Elend, Not, man hat ihm weggenom-

men den Hof, das Vieh und Brot.

Na gostilni piše »Gasthaus zum Adler – Fremdenzimmer«, a sob za tujce ne odajajo. V vsej vasi nismo dobili prenočišča in tudi ne opazili kakega turizma. Ogledali smo si cerkev, katero smo v takratnem hudem času radi obiskovali. Mežnarica, ki je pravkar čistila cerkev, se je še spominjala, da so bili med vojno pri »Schwarzem Adler« begunci. Zakaj so bili in kako se jim je godilo, pa ni vedela povedati. Vprašal sem jo tudi, ali je iz te dobe kaj zapisanega v cerkveni kroniki, a je bil mladi župnik, ki je šele tri leta v fari, žal na dopustu. Mežnarica je bila takrat stara deset let.

Proti večeru smo se odpeljali v 9 km oddaljeno mestece Otobeuren in si ogledali eno največjih cerkva v južni Nemčiji. Ta baročna bazilika je za vsakogar, ki potuje skozi ta kraj, vredna ogleda. Po večerji v gostilni »Zur Au« smo se potem pogovarjali z gostilničarko, ki nam je povedala, da se je v teh letih marsikaj spremenilo. Med vojno je bila to povsem kmečka pokrajina. Mlekarn, ki so bile poprej v vsaki večji vasi, ni več. Male kmetije, ki so imele do 15 glav živine, so vse opustili, zemljišča pa večji del za-

sadili z drevjem, in tako je zelena pokrajina deloma že pokrita z manjvrednim gozdom. V tej pokrajini so zgradili veliko tovarno papirja, v njej pa dela nad tisoč ljudi. Ohranile so se samo kmetije s petdeset in več glavami molznih krav. V Markt Rettenbachu je ostalo še deset takih velikih kmetij, iz nekdanje mlekarne je pa nastala mehanična delavnica.

Ker nam deževno vreme ni bilo naklonjeno, smo se drugi dan napotili domov v smeri proti jugu, po kateri sva se na vigred 1. 1945 s kolesi podala s Franzom Ambruschom, nemško govorečim Korošcem iz Brückla. On jih še ni imel 16, jaz še ne 15 let.

Sedaj so vse te ceste sodobno urejene, najlepše pa so skozi Tirolsko. Kolesi sva gonila proti Algäu. Za starodavnim mestom Füssen je zdaj meja z Avstrijo. Reutte je prvo večje naselje na Tirolskem.

Peljali smo se mimo Lermoosa čez Fernpass v Inntal, pred mestom Imst pa smo zavili na avtocesto.

Pred petdesetimi leti te ceste še niso bile v celoti asfaltirane in vse so bile speljane skozi vasi in naselja, saj v vojnem času sploh ni bilo civilnega motornega prometa. Tedaj sva morala skozi Innsbruck kolesa deloma nositi, ker so mesto nekaj ur poprej bombardirali, na cesti ob kolodvoru je še ležalo razrušeno zidovje, iz njega je še gorelo in se kadilo. V mestu Wörgl sva potem že povsem izmučena naslonila kolesi k zidu kolodvora, kupila vožni karti, na njih pa je pisalo Zell am See Schwarzach-St. Veit Villach. Pri tem kolodvoru smo se ustavili tudi letos. Sedaj je zelo moderno in na novo urejen, tisti del, kamor sva naslonila kolesi, pa še stoji. V tem starem delu obnavljajo restavracijo. Od našega taborišča v Markt Rettenbachu do tega kolodvora je sedaj po sodobnih cestah in inntalski avtocesti 256 km.

Iz Wörgla smo se potem podali naravnost preko Kitzbühla in Lienza v naš prelubi domači kraj. Na vsej poti smo prevozili 1049 km.

Tonček Uršitz

Stavba taborišča danes

»Ob ta zid sva prislomila kolesi«

IZKOPANINE V ST. PETRU/EDLING-KAZAZE

So našli Karantance iz 9.-10. stoletja?

Pripravil Franc WAKOUNIG

Hrup z avtoceste, ki na široko in brez spoštovanja reže in deli zgodovinska tla zgornje dravske doline, preko katerih je speljana, le medlo pronica skozi popoldansko svetlo zgodnjemzimsko meglo. Vasice na rodovitni in širni obdravski planoti samevajo v senci mesta Špital, ki se s simboli napredka in civilizacije, kot so veleblagovnice, ceste in drugo, vse bolj in bolj zajeda v prastaro kulturno pokrajino in tako tem kmečkim naselbinam dolgoročno odžira življenjsko osnovo. Nekatera imena teh naselij, kot so to Molzbichl, Zgurn, St. Peter/Edling, Baldersdorf in druga, zvenijo čisto slovensko in tudi ledinska ter gorska imena v bližnji in daljnji okolici spominjajo na nekdanje slovensko prebivalstvo.

Da je bilo pri Molzbichlu in St. Petru/Edling (Kazaze) v zgodnjem srednjem veku morda celo karantansko oblastno središče, nakazujejo starejše in

Cerkve St. Peter/Edling (Šentpeter pri Kazazah): ali pokopališče hrani še večja arheološka presenečenja?

najnovejše izkopanine in arheološke raziskave, ki jih opravlja zgodovinsko društvo v Molzbichlu. Prve najdbe so vsekakor

zelo obetavne in nakazujejo, da se bomo na Koroškem glede zgodovine Karantanije in Karantancev morali očitno posloviti od starih klišejev in uradnih nemškonacionalno obarvanih zgodovinskih dogem in se pripraviti na morda celo revolucionarna odkritja in spoznanja ter s tem na posodobitev in spremembo zgodovinske podobe o Karantaniji oz. Koroški.

Oktober 1995

Bilo je 20. oktobra 1995. V vasi St. Peter-Edling (Kazaze) pri Špitalu so okoli podružnične cerkvice sv. Petra v širini dobrega metra kopali drenažo. Že s prvim zamahom ter za laike in tudi zgodovinarje nepričakovano so naleteli na kosti, ki so se pri natančnejšem pregledu izkazale kot del pozabljenega grobišča oz. pokopališča, katerega velikost in meje še niso znane. Kmalu se je pokazalo, da je zgornja plast grobov razmeroma motena, medtem ko so grobovi spodnje plasti nedotaknjeni (»in situ«).

Pri izkopavanju je bil prisoten vodja beljaškega mestnega muzeja in predsednik zgodovinskega društva Molzbichl dr. Kurt Karpf. Mladi in navdušeni zgodovinar je takoj spoznal pomen najdbišča. Od domačinov, predvsem od sosednjega kmeta Gradnitzerja, p. d. Mara, je sicer že čul, da so pri kopanju v vrtu večkrat našli kosti. Ko so na primer pred leti pred cerkvijo posadili lipo, so jo postavili dobesedno na glavo okostnjaka. A v zgodovinskih dokumentih ni pri cerkvi nikdar omenjeno pokopališče.

Se pod zemljo skriva zgodovinska senzacija? Ta možnost ni izključena, kajti že pri ozkem izkopanem pasu so se pokazale dragocene stvari. V enem od neokrnjenih grobov na južni strani cerkve so bile lasne sponke, na prsih (ženskega?) okostja je bila fibula/zaponka (s podobo živali, ki predstavlja ali stilizirano podobo Kristusa

v obliki jagnjeta božjega ali pa je to morda celo karantanski panter), nadalje majhen nožiček brez ročaja (ki je od-

Dr. Kurt Karpf, arheolog

gnil), ostanki noše pa so potrdili domnevo, da je tu pokopana Karantanka. Dr. Karpf je prepričan, da so tu pokopani že pokristjanjeni Karantanci iz 9. in 10. stoletja. To sklepa iz naštetih grobnih pridatkov.

Panter ali jagnje božje

Na fibuli, ki so jo našli, je vrisana podoba živali. Dr. Karpf meni, da je to podoba božjega jagnjeta kot Kristusovega simbola in ne panter kot simbol Karantanije. Pod simbolom Kristusa so pokopani kristjani.

Za tezo, da fibula predstavlja jagnje božje, po Karpfovem mnenju govori tudi dejstvo, da manjkajo lončene posode za popotnico, ki da so dokaz za pogansko pokopališče, kot so jih našli v karantanskih grobovih pri Rosenheimu blizu Baldersdorfa. Ti grobovi so starejšega izvora (7./8. stoletje?) in tam pokopani Karantanci so bili še pogani, povrh tega pa je pokopališče brez cerkve.

Ni pa dvoma, da so grobovi v Kazazah karantanski, oseba s fibulo je po vsej verjetnosti pripadala višjemu družbenemu sloju, morda je bila celo plemiškega rodu.

V drenažnem jarku so našli

tudi rimski kamen, kar dodatno dokazuje, da sedanja cerkev verjetno stoji na starejših temeljih.

Pozabljeno pokopališče

Grobovi okrog cerkve so, kot že rečeno, domačine in tudi znanstvenike precej presenetili, ker na tem mestu nihče ni pričakoval pokopališča. Cerkve oz. naselbina Šentpeter je le redko omenjena, poleg tega pa je bila tudi zamenjana s krajem Šentpeter v lesu (St. Peter im Holz, latinsko: Teurnia). Šentpeterska cerkev pri Kazazah je prvič omenjena v 13./14. stoletju v Monumenta ducatus Carinthiae. Pozneje sta znani dve omembi, prva leta 1513, ko je labotski škof blagoslovil cerkev, in druga leta 1615 v zvezi z neko vizitacijo. Obakrat pa je omenjena brez pokopališča. Takrat za pokopališče niso več vedeli.

Pozabo so verjetno povzročili Ortenburžani, ki so prvič omenjeni l. 1070. Ko je v

Lasna sponka

Grob neznane ženske v kapeli sv. Magdalene nad Molzbichlom

Skelet Karantanke v muzeju Carantana v Molzbichlu

Kamen s pleteninastim okrasom je služil za ograjo pri obhajilni mizi

12. stoletju (1135) izumrla rodovina Lurnov, ki je dotlej vladala pokrajini od reke Anraß na Vzhodnem Tirolskem, ki je razmejevala Karantanijo in Bavarsko, do Beljaka, so Ortenburžani postali najvplivnejša rodovina na zgornjem Koroškem in očitno krepko posegli v obstoječe oblastniške strukture. L. 1191 so ustanovili mesto Špital in cerkvi v Šentpetru, ki je bila svojčas očitno pod oblastjo karantanskega plemiča, ukinili samostojnost ter jo kot podružnično cerkev podredili Špitalu. Šentpeter je izgubil pravico do pokopavanja in pokopališče je polagoma zaraslo ter izginilo v pozabo.

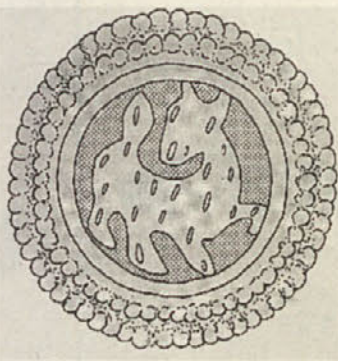
Kapela sv. Magdalene

Lučaj od Šentpetra in od vasi Molzbichl se na skalnatem stožcu dviga romanska kapelica sv. Magdalene, danes podružnica Molzbichla. Ob desni steni apside so letos pri obnovi našli v skalo vklesan grob s kamnitim zglavjem. Sodeč po kosteh je bila v njem pokopana ženska.

Ta grob po mnenju dr. Karpfa ponovno dokazuje, da je bila ta cerkvica svojčas (v zgodnjem srednjem veku) kapelica

Fibula z motivom panterja?

Stilizirana fibula: jagnje božje?

večjega grajskega kompleksa, ki pa je v teku stoletij propadel. To med drugim potrjujejo delci porabne keramike, katere so našli pri obnovi, poleg tega pa profil okolice dovoljuje domnevo, da so pod rušo skrita še marsikatera presenečenja. Morda celo ostanki palisad kot del obrambnega zidu.

Lastniška razmerja tega kompleksa so v glavnem še neznana. Iz 11. stoletja je znan ministerial Penno Molzbichlski, ki je upravljal tukajšnje briksenške posesti. Je bila v cerkvi pokopana njegova žena? Kam je odšel, kajti pozneje se ne pojavlja več. Ali so tudi tu imeli prste vmes Ortenburžani in so namerno dovolili propasti

daj skuša odkriti skupina mladih in ideološko neobremenjenih zgodovinarjev. Že sedaj pa lahko z gotovostjo trdimo, da je bil tu sedež karantanske oblasti. Kje natančno, še ne vemo, znano pa je, da je bilo v bližini, na grebenu Hochgoscha, utrjeno karantansko pribežališče.

»Nur kane Schlawiner«

Te najdbe so povsem v nasprotju dosedanjim trditvam zgodovinarjev, da so predniki Slovencev kot divjaki vdrli v deželo in vse, predvsem cerkve, požgali in porušili. Da se je v tem kraju krščanstvo vseskozi ohranilo, med drugim dokazuje nagrobni kamen za diakona Nonusa iz 8. stoletja, ki je

Nož, ki so ga našli v grobu pri cerkvi Šentpeter pri Kazazah

graščino okrog sv. Magdalene in se tako znebili enega od krajevnih oblastnih centrov?

Muzej Carantana

Vas Molzbichl je nadaljnji kamen v zgornjedravnem arheološko-zgodovinskem mozaiiku. Leta 1985 je krajevno zgodovinsko društvo začelo na vrtu župnišča odkopovati ostanke samostana iz karantanske dobe, ki je l. 1036 omenjen v neki listini. Izkopanine so presegle vsa pričakovanja. Med drugim so našli 37 okostij, keramične izdelke, različne sponke in nad 70 kamnov s pleteninastimi okraski (Flechtwerksteine), kar je tudi največja tovrstna zbirka v Avstriji. Za Karpfa so ti kamni tipično karantanski, karantanski značaj samostana, ki je bil prva tovrstna ustanova na teh tleh, pa so potrdile tudi izkopanine. Leta 1991 so glavnino izkopanin prenesli v novo ustanovljeni muzej Carantana.

Iz teh nekaj skupih podatkov je razvidno, kako malo še vemo o svojih prednikih Karantancih. Že samo trikot Šentpeter/Kazaze-Molzbichl-Sv. Magdalena je poln zgodovinskih virov in dokumentov, ki so večinoma še skriti v nedrju zemlje in jih se-

bil l. 553 po Kristusu pokopan v Molzbichlu. Če bi Slovenci res uničili vse, kar je bilo krščanskega, bi se spomin na tega lokalnega svetnika ne mogel ohraniti do 8. stoletja.

Ta kraj je tudi prava zlata jama za raziskovalce karantanske in koroške zgodovine. Le malokdo ve, da so bili po Ortenburžanih nekaj časa vladarji teh krajev celo celjski grofje ali pa da je zgodovina sv. Domicijana, ki je pokopan v Milštatu, zavita v tančico. Je bil karantanski knez in zakaj ga uradna zgodovina zamolčuje?

Da so na Koroškem zgodovino Karantanije razlagali tudi – in predvsem – skozi nemško-nacionalna ideološka očala, je znano. Živo ilustracijo tega je med izkopavanjem v Šentpeter/Kazaze ponudil učitelj, lokalna avtoriteta na zgodovinskem področju. Zbrane poklicne in amaterske arheologe je poln zgrešenega patosa pozval: »Doß mir ja kane Schlawiner ausgrabt's« (Da mi ja ne boste izkopali Slovanov. Op. p.: Schlawiner je ponižujoč naziv za Slovence oz. Slované sploh). Ko so ga začuden vprišali, koga s tem meni, je v svojem zanosu dejal, da Slovence oz. Karantance.

PRI OŽEKARJU V SLOVENJEM PLAJBERKU

Tu je preživela jezerska ovca

Ožekarjev trop jezerskih ovac

Svojčas odmaknjena lega in pa velika ljubezen do živali sta glavni vzrok, da je prastara domača ovčja pasma »jezerska ovca« na Koroškem preživela prav pri Ožekarju v Slovenjem Plajberku. Tam je tudi danes največji trop te pasme v deželi.

Ko je sredi osemdesetih let mladi borovelski živinozdravnik dr. Rabitsch prvič prišel k Ožekarju, je kar ostrmel, ko mu je naproti priskakljaj trop ovac, ki jih po vseh informacijah ne bi smelo več biti na tej zemeljski obli: videl je primerke čiste »jezerske ovce« (po nemško »Kärntner Brillenschaf«). Dr. Rabitsch je takoj spoznal izjemen pomen tega tropa in si je skupaj z domačini zastavil cilj, storiti vse, da se ta stara in ogrožena ovčja pasma ohrani kot pomemben genetski mozaični kamenček in tudi kot del krajevne kulturne dediščine.

Pravšnja za okolje

Slovenski strokovni izraz za to ovco je »jezerska ovca«, imenovana je po vasi Jezersko nad Železno Kaplo. Močna, srednje velika in ne pretežka ovca je izjemno dobro prilagojena na okolje južne Koroške in hribovite ter gorate predele Karavank. Ima golo podolgovato glavo z ukrivljenim nosnim grebenom in visečimi ušesi. Volna je dolga in jo zelo dobro varuje pred vlago in mrazom. Ovca na glavi, po trebuhu ter na nogah nima volne, kar je seveda zelo prijetno predvsem pri striženju, kot poudarja mladi Ožekarjev gospodar Vili Laussegger. Ovca je dobra molznica, njeno meso pa je prava poslastica, saj je brez vmesnih vlaken masti. Jezerska ovca letno povzroči dvakrat, pri čemer pa dvojčki in celo trojčki niso nobena redkost.

Značilnost jezerske ovce, ki je pod tem imenom prvič omenjena leta 1844, je črna pigmentacija okoli oči, na glavi in oprsju. Od tega nemški koroški izraz »Brillenschaf«.

Rešitev zadnjega tropa

Zgodovina jezerske ovce je

zgodovina preživetja stare domače ogrožene pasme. Vse do druge svetovne vojne je bila najbolj razširjena ovca na južnem Koroškem in v karavanških predelih Slovenije. Do začetka tega stoletja so jih letno prodali okoli 30.000 v Francijo in do leta 1934 približno 14.000 v Švico. Zato tudi ni čudno, da je danes v Švici približno 100 jezerskih ovac, znanih pod imenom Spiegelschaf, na Južnem Tirolskem je sorodna pasma Vilmösser Schaf in celo na Bavarskem je okoli 300 ovac, ki pa so že krepko križane z drugimi pasmami.

Propad jezerske ovce je napočil z začetkom nacistične oblasti v Avstriji. Kot samonikla domača rasa je bila trn v peti nacistom, ki so hoteli vzrediti enotno pasmo nemških gorskih ovac. V ta namen so ovce križali z ovni iz Bergama v Italiji. V najkrajšem času je jezerska ovca izginila iz pokrajine. Zadnje pasemsko čiste jezerske ovce so na Koroškem preživele prav pri Ožekarju, sicer pa je bilo mešanih ovac kar nekaj drugod.

Na pobudo dr. Rabitscha so na računalniški osnovi in v vsedravnem obsegu začeli sistematično zbirati vse razpoložljive informacije in podatke o tej pasmi, da bi tako na eni strani

dobili točen pregled nad populacijo, na drugi pa izključili sokrvje oz. endogamijo (Inzucht). Pasemsko najbolj dragocene živali so vpisali v avstrijski seznam čred (Herdenbuch). Iz pobude za ohranitev te pasme je pozneje nastalo društvo za ohranitev ogroženih domačih živalskih pasem. Lok zajema vse živali, od kur in zajcev do prašičev, krav konj in ovac.

Plajberžani so vedeli, da brez pomoči z Jezerskega, kjer se je ovca veliko bolje ohranila, te pasme ne bo mogoče ohraniti. Zato so se povezali z ovčejci na Jezerskem in od tam za osvežitve in poživitev pasme pripeljali nekaj mrkačev in ovac. Sploh so na Jezerskem in v Sloveniji za ohranitev te ovčje pasme storili izjemno veliko, med drugim je v teku celo državni projekt za preučevanje te pasme.

Da bi meddržavno oz. medregionalno sodelovanje v prid jezerski ovci še okrepili in jo kot domačo pasmo ponovno zasidrali v alpe-jadranskem prostoru, so 9. decembra letos v Slovenjem Plajberku ustanovili Društvo rejcev jezerske ovce Alpe-Jadran. Med drugim je namen društva zbrati in združiti vse rejce jezerske ovce v Sloveniji, Furlaniji – Julijski krajini in na Koroškem

Podpore iz Bruslja

Plajberški rejci jezerske ovce lahko iz Bruslja pričakujejo posebno podporo iz sklada za zaščito ogroženih domačih pasem. Radi pa bi bili kot nadregionalno društvo sprejeti v sklop projektov kategorije V B. Ker pa nočejo biti odvisni samo od zunanjih podpor, sedaj pripravljajo marketinški koncept za prodajo mesa in izdelkov od jezerske ovce.

Pri Ožekarju pa niso ohranili pri življenju le jezersko ovco. Gospodar Vili ima v hlevu kar nekaj repov pasemske čistih pincgavskih krav. In to je danes že kar redkost, pa tudi posebna zgodba. O njej pa morda drugič kaj več.

Pripravil Franc Wakounig

Gospodar Vili Laussegger z najmlajšim jagnjetom v rokah

GRADBENO PODJETJE

Bistrica v Rožu
☎ 0 42 28/22 26

Celovec, Wiegelegasse 20
☎ 0 46 3/22 7 70

Bauunternehmung
und Baustoffhandel

**FRANZ
BEGUSCH**
Gesellschaft m. b. H.

želi vsem naročnikom in poslovnim prijateljem
prijetne božične praznike ter uspešno novo leto

Dr. Franci Serajnik

odvetnik

Wiesbadener Straße 3, Celovec
tel. 0 46 3/51 63 30 • fax 51 43 24

Želim Vam vesele praznike in srečno novo leto

Vesel božič
in srečno novo leto
vsem gostom
in prijateljem naše hiše

HOTEL – RESTAVRACIJA

BREZNIK

PLIBERK/BLEIBURG

Vesele božične praznike in
srečno novo leto
želi vsem odjemalcem in
znancem

cobra

Produktions- und Handelsges. m. b. H.
A- 9143 St. Michael/Šmihel 47
Telefon 0 42 35/35 50

IZDELAVA KVALITETNIH
REZALK IN BRUSNIH PLOŠČ

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

ALPETOUR

Spedition-Transport-Ges. m. b. H.
Špedicijsko-transportna družba z o. j.
A-9150 Bleiburg/Pliberk

Vsem gostom in prijateljem želita vesele
božične praznike in srečno novo leto

družina Kupper in
družina Wernig

**Camping in
restavracija ROŽ**

KOČUHA

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

KONUS

EXPORT – IMPORT

Konus trgovska dejavnost, Pliberk
Konus Handelsgesellschaft, Bleiburg

A-9150 Bleiburg, Völkermarkter Str. 11, tel. 0 42 35/36 50, fax 36 50-83

Kalorična elektrarna Voitsberg 3 Avstrijskih dravskih elektrarn AG ima
napravo za razžveplanje dimnih plinov, ki je od strokovnjakov deležna
velikega priznanja. Z Eko-auditom namerava podjetje povečati konkurenčno
prednost pri proizvodnji toka iz termoelektarn.

Nazaj h koreninam

Schröfelbauer se s tem projektom kot direktor Zveze vrača h koreninam svojega nekdanjega delovanja, saj je prav on kot odgovorni tehnik Avstrijskih dravskih
elektarn uvedel naravovarstvene ukrepe pri termoelektarni na rjavi premog, ki so bili od strokovne javnosti deležni velikega priznanja. Zato je Draukraft dobil
mednarodno visoko cenjeno ameriško strokovno priznanje Powerplant Award. Voitsberg 3 je upravičeno postal na področju varstva narave referenčna naprava, ki
je zgledno prevzela ekološki menedžment EU.

EU – simbol za Voitsberg

To je tudi napovedani cilj Adolfa Draxlerja, člana predstojništva, ki je odgovoren za tehnično področje. Z inženirsko hčerko Draconsulting nameravajo za
Voitsberg 3 podati prvo javno ekološko razlago za kalorično elektrarno v Avstriji. Po preizkušnji izvedenca EU bo Draukraft za Voitsberg 3 prejel simbol EU kot
priznanje za sodelovanje pri Öko – Auditu. Čeprav so bili naravovarstveni ukrepi že uspešni, bodo še nadalje investirali na področju predelave pogona na premog,
tesnjenja deponije in pri razvoju naravovarstvenega informacijskega sistema.

Postopek Öko – Audit

pa Zveza načrtuje tudi pri hidroelektarnah Draukraft na zgornji Dravi.

Draukraft se kot prvi z Voitsbergom 3 odziva na ÖKO-Audit Evropske unije

Poznate čarobno besedo Öko-Audit? Preden bo diskusija o EU razdvojila bralce, je v in-
teresu čistega okolja pomembno slišati o prizadevanjih Draukrafta, lastnika kalorične
elektrarne Voitsberg 3, in o Zvezi (Verbund), matičnem koncernu, ki se nenehno prizade-
va za izboljšanje ekoloških standardov v korist prebivalcev EU. Od 1. januarja 1995 so
tudi Voitsberžani, Štajerci in vsi Avstrijci »državljeni« EU. Za moderno podjetje Drau-
kraft velja, da se je s prvo avstrijsko elektrarno Voitsberg 3 pridružilo pravno zavarova-
nemu ekološkemu menedžmentu Evropske unije. Po pregledu za okolje ustrezne tehnike
(avditacije) v Voitsbergu, bo sledila certifikacija, takó rekoč najvišji blagoslov EU.

Predstavitev

Na tiskovni konferenci so direktor predstojništva Zveze dipl. inž. dr. Herbert Schröfel-
bauer, predstojnik Draukraft dipl. inž. dr. Adolf Draxler in obratni direktor Voitsberga 3
dipl. inž. Hans Werner Kager javnosti predstavili audit za to elektrarno, ki je v skladu z
odlokom Sveta Evropske unije (EMAS). Po Schröfelbauerjevi izjavi se je Zveza zavestno
odločila za metodo po vzoru EMAS, ki ne zagotavlja le dejanski povzdig, temveč tudi
uresničevanje v rednih časovnih presledkih ponavljajočega se ekološkega programa. Z
vstopom v Öko – Audit postopek EU se je Draukraft obvezal za vrsto ukrepov pri prost-
voljni samokontroli. Pomemben cilj je nenehno izboljševanje ekološke bilance, ki v ta
proces vključuje tudi javnost, je dejal direktor obrata v Voitsbergu.

Draukraft

Vesele božične praznike in srečno novo leto
Frohe Weihnachten und ein glückliches neues Jahr

Mirko Einspieler

višji inšpektor / Oberinspektor

Vaš zaupnik v vseh vprašanjih zavarovanja
in financiranja / Ihr Berater in allen Versicherungs- und Finanzierungsangelegenheiten.

llonau
die meistbesungene Versicherung

Vsem cenjenim odjemalcem, znancem in prijateljem
želi vesele božične praznike in srečno novo leto

ADEG Ogris-Martič

Ludmannsdorf/Bilčovs, ☎ 0 42 28/22 51

Robert Hedenik

SPENGLEREI - KLEPARSTVO

9072 LUDMANNSDORF/BILČOVŠ
WELLERSDORF/VELINJA VAS 36

Vesele praznike in srečno novo leto

SLOVENSKO
PROSVETNO
DRUŠTVO
BOROVlje

želi svojim članom in prijateljem
vesele božične praznike ter
srečno novo leto

Vesele božične praznike in srečno novo leto
želi vsem svojim članom, kupcem in prijateljem

ZADRUGA
market

PLIBERK

s poslovalnicama v **ŠMIHELU**
in **ŽVABEKU**

Vesele božične praznike
ter srečno novo leto
Vam želi

gallery 'anin

Šmihel pri Pliberku

Blagoslovljene božične praznike
in srečno novo leto želi

SPAR-trgovina in gostilna
z dvorano za vsakovrstne prireditve
WAUTSCHE-SMREČNIK

ŠOŠTAR

Globasnica

☎ 0 42 30/211

GOSTILNA S TUJSKIMI SOBAMI

J. OGRIS

v Bilčovsu ☎ 0 42 28/22 49

Vsem cenjenim gostom in prijateljem
vesele praznike in srečno novo leto

Prijetne praznike in srečno novo leto vam želi

ZADRUGA
market

ŽELEZNA KAPLA

s poslovalnicama **DOBRLA VAS**
GLOBASNICA

Vsem rednim in
podpornim članom,
vsem prijateljem in
znancem želi vesele
božične praznike in
srečno, zdravo in
veselo novo leto

**SLOVENSKO
DRUŠTVO
UPOKOJENCEV
P L I B E R K**

Vesele božične praznike
in vse najboljše za novo leto
želi vsem občanom
in prijateljem

dr. Peter Haderlapp

župan občine Železna Kapla/Bela

**DELOVNA SKUPNOST
AVSTRIJSKIH
NARODNOSTI V SP**

Vesele božične praznike
in srečno novo leto

Ana Blatnik

Vsem tovarišem,
kar si sami želijo

Kristi - Marinjak

Kotmara vas

Vesele božične praznike
in srečno novo leto
želi svojim strankam

odvetnik dr. Branko Perc

9050 Pliberk, 10.-Oktober-Platz 15
Tel. 0 42 35/26 45, Faks 0 42 35/31 08

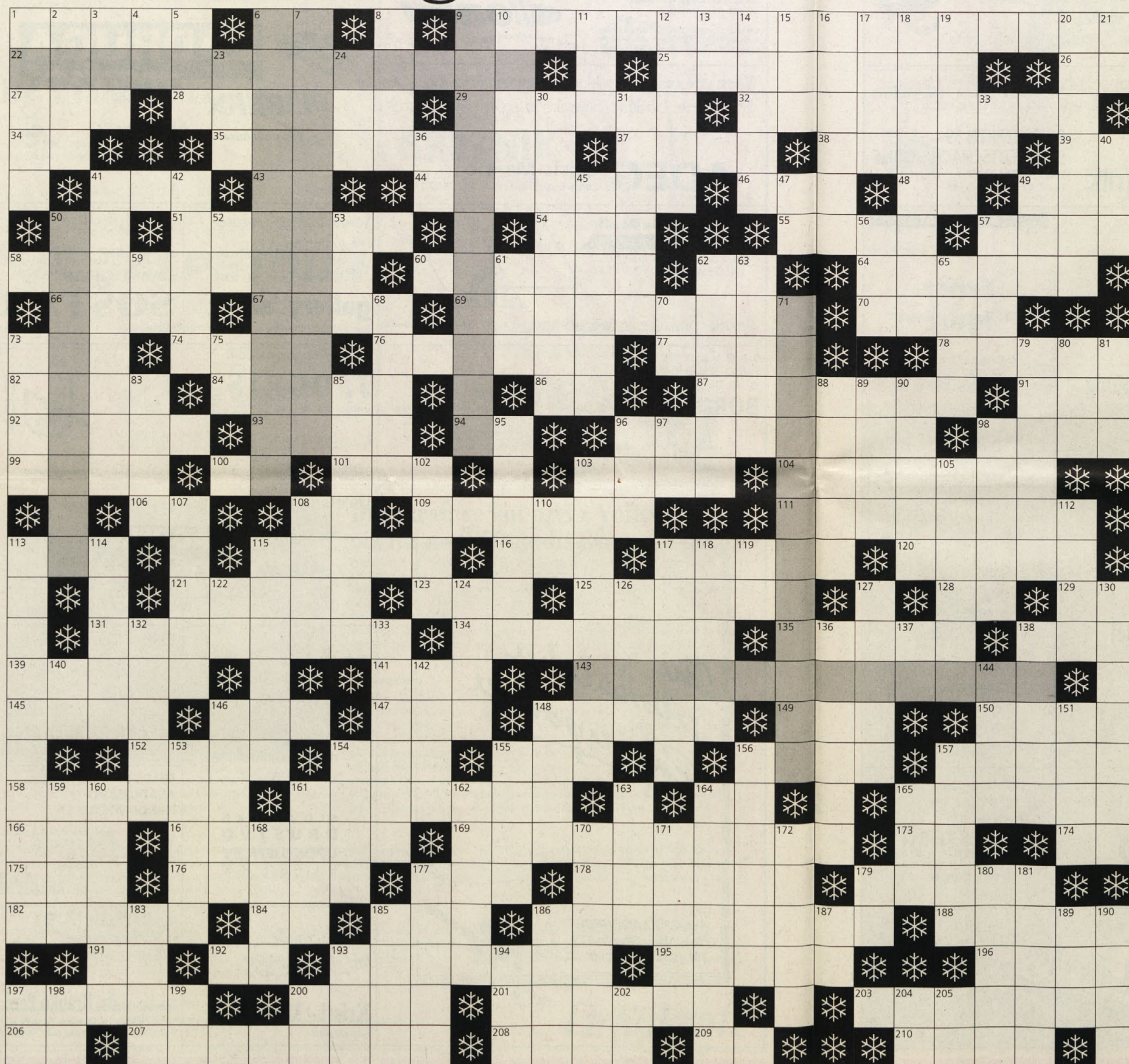
*Ihr persönlicher
Papierpartner*

A-9023 KLAGENFURT
Rosentaler Straße 179
Tel. (0463) 27 72-0

KP
KLAGENFURTER
PAPIER

Velika nagradna križanka

VODORAVNO: 1. del odplačila, tudi porcija 6. kem. znak za vanadij 9. ravnina na Koroškem (vojvodski prestol) 22. koroški pisatelj (Zmote dijaka Tjaža) 25. osvežilna pijača 26. člen, tudi del telesa 27. velika posoda (npr. za vino) 28. pogovorno vojak 29. namerna prekinitve dela 32. izvršni organ 34. okr. za ekonomijo 35. vnetje roženice 37. zdravilna travniška rastlina 38. hrastov plod 39. nikalnica 41. Slovenski atletski klub 43. kem. znak za neon 44. omama pred operacijo 46. krilo rimske konjenice 48. Igor Stravinski 49. nasprotno od vojne 50. avtom. oznaka za Liechtenstein 51. ime bajeslovnega kralja pod Peco 54. Organizacija združenih narodov 55. začetek s kisom, tudi oksid 57. gaza 58. pravopis 60. ptič severnih morij, alk 62. okr. za »številko« 64. zunanji del drevesnega debla 66. Kajnov brat 67. lobsnova drama 69. drevesni park 72. teža embalaže 73. originalna kratica za OZN 74. čarovnija, zakletev 76. vrsta sladkornja 77. ime slov. pisatelja Lainščka 78. mesto v Turčiji, Smirna 82. bleščava, blesk 84. kraj pri Milanu (formula ena) 86. naš tednik 87. kraj na Gu-rah (SPD Bilka) 91. žensko ime (naša športna poročevalka Velik) 92. žrtvenik 93. psevdonom koroškega slikarja Valentina Polanška ml. (iz istih črk kot NOTA) 94. okrajšava za škodljivo 96. igrati na kitaro 98. onsašanje 99. vlivanje 100. veznik 101. okr. za »konto« 103. žlahtni plin (Ne) 104. napad na znano osebnost 106. najvišja karta 108. rimsko štiri 109. nebesno telo 111. sedmerokotnik 113. življenjska tekočina 115. reka skozi Rož in Podjuno 116. moško ime, slov. Bogo 117. priimek dovškega župnika, po njem je imenovan stolp na Triglavu (Jakob) 120. italij. »ljubezen« 121. prostor med železniško postajo in progo 123. preprosto orožje 125. ko-met 128. okrajšava za »prejme naj« 129. kem. znak za kobalt 131. vas na Koroškem (Andrej Šuster Drabosnjak) 134. strah, bojčnost 135. klada za sekanje 138. poganjek, cima 139. bivši avstr. pravosodni minister (Christian) 141. iglavec 143. slovenski koroški pisatelj (Skurne storije, Nikaragva moja ljubljena) 145. vas v zg. Kanalski dolini (Italija) 146. direktna potomka 147. konica, špica 148. ženska, ki poje 149. rimski pozdrav 150. del telesa med nadlahtjo in vratom 152. vas pod Košuto 154. okr. za univerzo 155. zvok, glas 156. oseba iz biblije 157. obrtnik, ki dela z lesom, p. d. »bognar« 158. obok, svod 161. prebivalec Obirskega 164. avtom. oznaka za Koper 165. pasji človek, hudobnež 166. angl. naval, običajno pri razprodajah 167. strupen bojni plin (po mestu Ypres) 169. lutkarica, tista, ki se ukvarja z animacijo 173. pijača starih Slovanov 174. avtom. oznaka za Sarajevo 175. na enem koncu debela palica,

bet 176. državica v Himalaji 177. majhen požirek 178. starinsko oz. poetično za »lju-bezen« 179. dlaka na konjski glavi 182. ime koroške pesnice Hudlove 184. faktor v krvi 185. zmaga v šahu 186. zasanjanost 188. igra na ledu 191. japonska igra na deski 192. kadar 193. tovariš, drug 195. muza pesništva 196. mrzel pot, znoj 197. glavno mesto Češke 200. visoko hribovje 201. odpadki pri piljenju 203. protestant, pripadnik luteranstva 206. prva in zadnja črka abecede 207. akut, naglasno znamenje 208. plazilec, reptil 209. okr. za »dok-tor« 210. vojakovo plačilo

NAVPIČNO: 1. tehnika v tiskarstvu 2. velika klada, tudi velika hiša z več stanovanji 3. generacija (»Mladi ...«) 4. oranje 5. očet 6. koroški slikar, ki je dobil letos častni doktorski naslov 7. sodobni koroški pesnik, rojen na Kostanjah (Kamen molka) 8. nemška umetnostna drsalka (Katarina) 9. koroški pesnik in slikar, rojen v Selah 10. gostilničar (pogovorno) 11. Smirna 82. bleščava, blesk 84. kraj pri Milanu (formula ena) 86. naš tednik 87. kraj na Gu-rah (SPD Bilka) 91. žensko ime (naša športna poročevalka Velik) 92. žrtvenik 93. psevdonom koroškega slikarja Valentina Polanška ml. (iz istih črk kot NOTA) 94. okrajšava za škodljivo 96. igrati na kitaro 98. onsašanje 99. vlivanje 100. veznik 101. okr. za »konto« 103. žlahtni plin (Ne) 104. napad na znano osebnost 106. najvišja karta 108. rimsko štiri 109. nebesno telo 111. sedmerokotnik 113. življenjska tekočina 115. reka skozi Rož in Podjuno 116. moško ime, slov. Bogo 117. priimek dovškega župnika, po njem je imenovan stolp na Triglavu (Jakob) 120. italij. »ljubezen« 121. prostor med železniško postajo in progo 123. preprosto orožje 125. ko-met 128. okrajšava za »prejme naj« 129. kem. znak za kobalt 131. vas na Koroškem (Andrej Šuster Drabosnjak) 134. strah, bojčnost 135. klada za sekanje 138. poganjek, cima 139. bivši avstr. pravosodni minister (Christian) 141. iglavec 143. slovenski koroški pisatelj (Skurne storije, Nikaragva moja ljubljena) 145. vas v zg. Kanalski dolini (Italija) 146. direktna potomka 147. konica, špica 148. ženska, ki poje 149. rimski pozdrav 150. del telesa med nadlahtjo in vratom 152. vas pod Košuto 154. okr. za univerzo 155. zvok, glas 156. oseba iz biblije 157. obrtnik, ki dela z lesom, p. d. »bognar« 158. obok, svod 161. prebivalec Obirskega 164. avtom. oznaka za Koper 165. pasji človek, hudobnež 166. angl. naval, običajno pri razprodajah 167. strupen bojni plin (po mestu Ypres) 169. lutkarica, tista, ki se ukvarja z animacijo 173. pijača starih Slovanov 174. avtom. oznaka za Sarajevo 175. na enem koncu debela palica,

jitelj 80. umetni mednarodni jezik 81. etiopski knez 83. poživilna črna pijača 85. lotos, jezerna roža 88. kraj v Sloveniji blizu hrvaške meje, znan po to-plicah 89. šop slame 90. pogovorno za vijak, tudi oznaka za zvitega človeka 95. nasprotno od »dolgo« 96. spodnji del gobe 97. grška črka, znak za gostoto 98. del železniške kompozicije 102. poldrag kamen 103. trden, nepremakljiv 105. kosmič vate ali gaze 107. okužba 108. angl. »železo« 110. ni-kalnica 112. slov. pevka Falk 113. izdelovalka klobukov 114. šahovski velemejster 115. vas v Ziljski dolini 117. prebivalca Aten 118. domače ime za Heleno 119. Jože Osterman 122. latinski veznik 124. majhna domača industrija 126. oseba iz biblije 127. pravljica iz živalskega sveta 130. tovarna olja 132. mesto ob Črnem morju 133. vulkaniziran kavčuk z veliko žvepla 136. država v ZDA 137. Ljudska stranka 138. prvi v kraljevini 140. Rdeči križ 142. osje gnezdo 144. rimski bog ljubezni 146. sopare, vplinjene tekočine 148. majhna okrasna ptica 12. posušena žitna stebila 13. rimsko šest 14. 86. naš tednik 87. kraj na Gu-rah (SPD Bilka) 91. žensko ime (naša športna poročevalka Velik) 92. žrtvenik 93. psevdonom koroškega slikarja Valentina Polanška ml. (iz istih črk kot NOTA) 94. okrajšava za škodljivo 96. igrati na kitaro 98. onsašanje 99. vlivanje 100. veznik 101. okr. za »konto« 103. žlahtni plin (Ne) 104. napad na znano osebnost 106. najvišja karta 108. rimsko štiri 109. nebesno telo 111. sedmerokotnik 113. življenjska tekočina 115. reka skozi Rož in Podjuno 116. moško ime, slov. Bogo 117. priimek dovškega župnika, po njem je imenovan stolp na Triglavu (Jakob) 120. italij. »ljubezen« 121. prostor med železniško postajo in progo 123. preprosto orožje 125. ko-met 128. okrajšava za »prejme naj« 129. kem. znak za kobalt 131. vas na Koroškem (Andrej Šuster Drabosnjak) 134. strah, bojčnost 135. klada za sekanje 138. poganjek, cima 139. bivši avstr. pravosodni minister (Christian) 141. iglavec 143. slovenski koroški pisatelj (Skurne storije, Nikaragva moja ljubljena) 145. vas v zg. Kanalski dolini (Italija) 146. direktna potomka 147. konica, špica 148. ženska, ki poje 149. rimski pozdrav 150. del telesa med nadlahtjo in vratom 152. vas pod Košuto 154. okr. za univerzo 155. zvok, glas 156. oseba iz biblije 157. obrtnik, ki dela z lesom, p. d. »bognar« 158. obok, svod 161. prebivalec Obirskega 164. avtom. oznaka za Koper 165. pasji človek, hudobnež 166. angl. naval, običajno pri razprodajah 167. strupen bojni plin (po mestu Ypres) 169. lutkarica, tista, ki se ukvarja z animacijo 173. pijača starih Slovanov 174. avtom. oznaka za Sarajevo 175. na enem koncu debela palica,

NAGRADNI RAZPIS

Gesla, ki so temneje označena, vpišite v kupon na desni. Izrežite ga in pošljite na naslov: Slovenski vestnik, 9020 Celovec/Klagenfurt, Tarviserstr. 16, Nagradna križanka. Pri žrebanju bomo upoštevali le rešitve na originalnih kuponih!

1. NAGRADA: izlet s Slovenskim vestnikom v oktobru '96
2. – 5. NAGRADA: knjižni dar SPZ
6. – 15. NAGRADA: knjiga J. Tišlerja Mauthausen na Ljubelju

KUPON - GESLA:

22. vod.
143. vod.
6. navp.
7. navp.
9. navp.
50. navp.
71. navp.
Veljavne so samo rešitve na originalnem kuponu!

Blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto
želi v imenu vse šolske skupnosti

dr. Reginald Vospernik

ravnatelj Zvezne gimnazije in Zvezne realne gimnazije za Slovence v Celovcu

Slovenska športna zveza

želi vsem svojim članom in prijateljem
lepe božične praznike
ter srečno in uspešno športno leto 1996

Vesel božič in srečno novo leto 1996
želijo

ravnateljstvo, profesorski zbor in dijaki
Dvojezične zvezne trgovske akademije
v Celovcu

Vsem naročnikom, delavcem in prijateljem prijetne
božične praznike ter uspešno novo leto želi

bau
Th. Sabotnik

PLESCHERKEN 59
9074 KEUTSCHACH/HODIŠE
Tel. 0 42 73 / 22 95
Fax 0 42 73 / 22 95-14

Ko bi bila le ena
od želja
vseh ljudi
vsem ljudem
zaželena
človeh v človeku
postal bi človek

Filmproduktion Ges.m.b.H.
9020 Celovec, Primoschgasse 3, Tel.: 0 46 3/37 5 53

Vesele božične praznike
ter srečno novo leto
Vam želi

družina Wakounig
iz Borovelj

AUTOMARKT

Ernst Igerc

Šmihel nad Pliberkom
Tel. 0 42 35/36 57
auto tel. 0 66 3/84 61 83

želi vsem znancem, odjemalcem
in prijateljem vesele božične
praznike in srečno novo leto

Vesele božične praznike
in srečno novo leto

želita **Enotna lista**
z občinskimi odborniki

predsednik: Andrej Wakounig
tajnik: mag. Rudi Vouk
poslovodni tajnik: Bernard Sadovnik

in Skupnost južnokoroških kmetov

zb. sv. Janko Zwitter
zb. sv. dipl. inž. Štefan Domej

Vesele božične praznike
ter srečno novo leto
Vam želi

Andreas Wuttej

Bezirksdirektor / okrajni direktor

Büro/pisarna: 9100 Mettingerstr. 13
☎ 0 42 32/31 61

Privat: 9122 Tulpenweg 9
☎ 0 42 39/27 00

llonau Versicherung

Vesele božične praznike in
srečno ter uspešno novo leto
želi vsem soborcem, članom
in prijateljem

Zveza
koroških
partizanov
Celovec

Vsem cenjenim odjemalcem,
gostom, znancem kakor tudi
vsem zadružnikom po južni Koroški
blagoslovljene praznike
in srečno novo leto

Mihej
ANTONIČ

HOTEL »ROŽANSKI DOM«
Reka pri Šentjakobu v Rožu
Telefon 0 42 53/22 41

Prav priščno ste vabljeni
na tradicionalno silvestrovanje z glasbo

Vesele božične praznike ter
veliko uspeha v novem letu

J u e n n a

DRUŽINA GREGORIČ
Čepiče pri Globasnici
Vabimo Vas na dneve
lovskih specialitet do 6. 1.

DRUŽINA

dr. Franc in
mag. Vera Wutti

Dollichgasse 5
9170 Borovlje

Vsem cenjenim odjemalcem, znancem in prijateljem
želi blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto

Franc STERN
ESSO - ČRPALKA
ŽELEZNA KAPLA
Telefon 0 42 38/305

Blagoslovljen Božič
in zadovoljno
leto 1996

NORRA
REPRO
DRUCK

A-9020 KLAGENFURT
CELOVEC
LINSENGASSE 59
TEL. 0 463 / 55 2 65-0
FAX 0 463 / 550 595

Prijetne praznike in srečno novo leto
želi

Ski & Sail
ELAN
Füritz/Brnca

Gostilna

FRANCL

družina Smrtnik

tel. 0 42 38/261 11

Korte pri Železni Kapli

Vsem cenjenim gostom in prijateljem
vesele praznike in srečno novo leto

HOLZBAU GASSER

9072 LUDMANNSDORF/BILČOVŠ
Telefon 0 42 28/22 19 • Fax 0 42 28/27 50

Želimo vsem našim odjemalcem in prijateljem
prijetne božične praznike
in uspešno novo leto

Wir wünschen allen unseren
Kunden und Freunden
ein besinnliches Weihnachtsfest
und ein erfolgreiches neues Jahr

Vesele božične praznike ter uspešno novo leto
Vam želi

TURISTIČNA AGENCIJA IN AVTOPODJETJE

STANČNIK

TEL. 0 42 36/20 10-0
FAX 0 42 36/20 10-11

A-9141 DOBRLA VAS

Zahvaljujemo se vsem prijateljem, partnerjem
in potnikom za zaupanje v minulem letu in
Vam želimo srečno vožnjo v letu 1996

Krojaštvo

WEISS

vesel božič
in srečno
novo leto

Spitalgasse 12
9020 Celovec
Telefon 0 46 3/51 37 52

Vesele praznike in srečno ter
uspešno novo leto 1996 želi

odvetnik

dr. Miran Zwitter

A-9020 Celovec
Karfreitstraße 3
telefon 0 46 3/50 5 40
faks 0 46 3/50 5 41

Lastniki

in sodelavci

vam želijo

vesele praznike

in uspešno

novo leto.

Vesele božične praznike ter srečno in uspešno novo leto
želi vsem občanom, prijateljem in gostom

Albert Sadjak

župan
občine Globasnica

KMEČKA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST

želi vsem kmetičam in kmetom, sodelavcem in prijateljem
vesele božične praznike in srečno novo leto

Gostišče
Pension

WUTTE

Vesele ob Zablatniškem jezeru

Želi vesele praznike in srečno novo leto
ter se priporoča za vse gostinske usluge

Pri Joklnu • Bierjokl
CELOVEC, BAD GASSE

Srečno novo leto
Glückliches neues Jahr

Das Bad. Die Heizung.

WIR PLANEN + BAUEN
V trendu: Kurlne naprave,
ki varčujejo energijo
Kompletni sistem: Nova
kopalnica po Vaših individu-
alnih željah

Vaš strokovnjak
WERNER FINDENIG
Mittlern/Metlova ☎ 0 42 32/62 22

Vesele božične praznike in srečno novo leto!

RUTAR
DOBRLA VAS • BELJAK • ŠENTVID
CENTER

BEGUNCI V SRBIJI

»Zdravo da ste«

Na povabilo Kluba slovenskih študentk in študentov na Dunaju in SCI (Servis Civil International) se je od 7. do 10. decembra v Avstriji mudila Danica Čirić, psihologinja iz Beograda in sodelavka iniciative »Zdravo da ste«, ki v srbskih in črnogorskih begunskih taboriščih nudi psihološko pomoč in se prizadeva za socialno integracijo beguncev. Na Dunaju je slovenskim študentkam in študentom predstavila delovanje svoje organizacije.

Začelo se je ob koncu leta 1991. Takrat je prišlo na Hrvaškem do prvih oboroženih spopadov in mnogi so bili prisiljeni zapustiti svoje domove. Pripadniki srbske narodnosti so se napotili povečini proti Srbiji. Tam je število beguncev v zbirnih taboriščih iz dneva v dan naraščalo in skupina psihologinj in psihologov si je belila glave, kako bi tem ljudem, oropanim domovine, lahko pomagali, da bi spet našli upanje v bodočnost. Zaskrbljeni so bili predvsem zaradi močno travmatiziranih otrok.

Tako so izdelali program socialne integracije in psihološke pomoči zlasti za otroke in mladino, vendar so ga s časom razširili na vse starostne stopnje. Z avtobusi in, kadar ni bilo denarja (v začetku so dobili le minimalne podpore nekaterih ženskih in mirovnih organizacij), kar z avtostopom so se vozili po Srbiji in obiskovali begunske centre.

Poplava beguncev

Spomladi l. 1992, ko se je vojna razširila na Bosno in Hercegovino in se je število beguncev drastično povečalo, je tej skupini angažiranih prostovoljcev končno uspelo prepričati UNHCR Združenih narodov, da je prevzel večino stroškov ter do danes ostal glavni financer programa, imenovanega »Zdravo da ste« ali po angleško »Hi Neighbour«. Danes je v Zvezni republiki Jugoslaviji (Srbija in Črna gora) skoraj milijon beguncev (samo v letošnjem avgustu, ko je potekala hrvaška ofenziva v Krajini, jih je prišlo med 150.000 in 200.000). Okrog 90 odstotkov jih stanuje zasebno pri sorodnikih ali znancih, ostali pa so v kolektivnih centrih. Za slednje skrbi skupina »Zdravo da ste«. Enkrat tedensko pride v vsak center ter tam dela po skupinah z deset do dvajset ljudmi.

Skupinska terapija

»Ko pridemo prvič v nek center,« je pripovedovala Danica Čirić, »napišemo vsakemu osebno pismo. Ljudje se ga zelo razveselijo, saj jim da občutek, da niso pozabljeni. Z njim jih povabimo k sodelovanju in jim razložimo, kaj bomo v delovnih skupinah delali. Kako to delo zares poteka, je odvisno od udeležencev.

Program se začne s problemom identitete, kajti večina beguncev ima probleme s svojim imenom. To namreč takoj izda etnično pripadnost beguncev, česar se pred vojno sploh niso zavedali. Naenkrat pa so morali spoznati, da ime lahko odloča o življenju in smrti. Predvsem otroke je torej treba pripraviti do tega, da v lastnem imenu ne vidijo nič slabega in da jim potemtakem ni treba zanikati identitete.

Sicer pa otroci v okviru programa veliko rišejo, saj se iz otroških risb da mnogo razbrati o njihovem čustvenem stanju. In prav v teh risbah vidi Danica največji uspeh programa. Medtem ko so na začetku risali izključno enobarvno (navadno črno), motivi pa so bili večinoma vojni – orožje, bojni prizori, hiše brez oken in vrat – so se risbe v teku časa spremenile in kolikor toliko normalizirale. Začeli so risati rože, pisane pokrajine in podobno.

Vzporedno s programom za otroke poteka delo s starši, saj jih otroci radi posnemajo in je velikega pomena, kako se ti obnašajo. Tako je mlada mati v filmu, ki ga je pokazala Danica in ki predstavlja delo v begunskih centrih, jasno povedala, zakaj sodeluje v teh delovnih skupinah: »Hočem biti vesela mamica, ki se z otrokom igra, se z njim smeje, ne pa tista, ki je vedno žalostna in zaradi katere se razžalosti še otrok.«

Delovne skupine so sestavljene po starosti, ne pa po spolu. Tako recimo tudi ni posebne skupine za posiljene ženske. Na vprašanje, zakaj je tako, je Danica odgovorila, da izhajajo iz tega, da je vsak, ki je bil prisiljen zapustiti domovino, na nek način travmatiziran. Ne bi jih pa bilo pametno ločevati po tem, kaj so v vojni pretrpeli, saj ljudje, ki so huje travmatizirani, potrebujejo pomoč drugih. Zato so vse skupine mešane po spolu, izobrazbi, zdravstvenem stanju in tudi po narodnosti. V teh centrih namreč niso vsi srbske narodnosti, med njimi so tudi muslimani in Hrvatje. Vseeno, zatrjuje Danica, ni prišlo med njimi še do nobenih trenj. »Gradimo na toleranci – tako glede raznolikosti mnenj kot tudi glede narodnostne različenosti. In če v skupini obstaja neka demokracija in toleranca,

je samoumevno, da je treba akceptirati drugega.«

Slabše je sprejetje od prebivalcev vasi. Kljub temu, da so begunci večinoma iste narodnosti, jih niso pripravljeni sprejeti medse. Nasprotno: očitajo jim, da so krivi za slab gospodarski položaj, da jim jemljejo delovna mesta, stanovanja itd. Tako prihaja pogosto tudi do pretepov. To je za nas še posebej zanimivo, saj se v Avstriji pri konfliktih s tujimi državljani dostikrat argumentira s tem, da skupno življenje ljudi različnih kultur pač ni mogoče. Kot kaže primer teh srbskih vasi, pa konflikt nikakor ni primarno nacionalne narave, temveč je treba vzroke za sovraštvo iskati drugje.

Psihologinja Danica Čirić

Delo z otroki

Integracija otrok poteka nekoliko bolje. Ti namreč redno obiskujejo vrtec oz. šolo in se tudi sicer družijo z vaškimi otroki. Preko njih pa prihajajo v stik seveda tudi starši, v čemer Danica vidi veliko možnost.

Sicer pa skupina »Zdravo da ste« pomaga beguncem tudi povsem praktično. Pomagajo jim pri izdelovanju raznih ročnih izdelkov ter pri prodaji. Na ta način imajo begunci po eni strani občutek, da niso nepotrebni in v nadlego, po drugi strani pa s tem prislužijo nekaj denarja, s katerim si lahko kupijo najnujnejše stvari. Primanjkuje namreč vsega. Hrano imajo sicer brezplačno, nimajo pa higienskih artiklov, oblek, igračk za otroke ipd. Razen tega jim pomagajo tudi pri uradnih zadevah in zanje organizirajo razne kulturne prireditve, športna tekmovanja idr.

Pri tem pedagogi in psihologi skupine »Zdravo da ste« podpirajo prostovoljci iz tujine, ki k njim prihajajo za nekaj tednov, živijo z begunci in sodelujejo pri programu. Večinoma so to ljudje, ki tudi doma delajo z begunci.

Brezvladje v Srbiji

Ker do nas prihaja le malo informacij iz Srbije, se seveda tudi v pogovoru z Danico nismo mogli izogniti vprašanjem o splošni situaciji v državi. »V državi, koja se zove Jugoslavija, sve se može i ništa se ne može.« V bistvu lahko počneš vse. Vojni kriminalci imajo proste roke. Nikakršen problem ni organizirati zasebno vojsko, imeti svoje tanke itd. Nihče ti nič ne more. Če bi te kdo zaradi česarkoli tožil, traja najmanj 9, 10 let, da zadeva sploh pride pred sodišče. Sodstvo pač ne funkcionira. Formalno obstaja velika državljanska svoboda. Vsak lahko ustanovi stranko, alternativni mediji so dovolje-

ni, obstaja celo alternativna univerza za ženske študije. V javnosti lahko rečeš, kar hočeš, lahko pišeš, kar hočeš, v zasebnih radiih slišiš na račun politikov vse mogoče, tja do obscenosti. Toda s tem dosežeš le zelo malo ljudi.

Monopol državnih medijev

Velika masa je odvisna od državnih medijev, ki pa

strašno manipulirajo z informacijami.

Če v Beogradu kupiš pet časopisov, boš o isti stvari bral pet različnih in nasprotujočih si informacij. In iz tega si ustvariš lastno mnenje je pač težko.

Razen tega pa tudi uredniki alternativnih medijev težko pridejo do informacij. O hrvaški ofenzivi v Krajini je srbsko prebivalstvo recimo izvedelo šele, ko so prispele prvi begunci v Beograd.

Beg intelektualcev

Največji problem v Srbiji pa je, da primanjkuje ljudi, ki bi lahko kaj spremenili, ki bi volili opozicijo, ki bi se politično angažirali. Vsi, ki so kolikor toliko znali kak tuj jezik, so namreč že zdavnaj v tujini. Računa se, da je emigriralo okoli 300.000 intelektualcev in mladih ljudi. S tem je seveda nastala velika praznina v politični sceni, na univerzah, pri medijih in tako dalje. Situacijo na nek način lahko primerjamo z Nemčijo ob koncu druge svetovne vojne – z eno veliko razliko: v Srbiji se bo predsednik tudi po vojni imenoval Slobodan Milošević.

Zakaj Danica ni odšla, tega ne ve povedati. Je pač tako na-

neslo, da se je lotila dela z begunci in to delo ji tudi ugaja. Ve pa, da zagotovo ni ostala zaradi kakršnegakoli patriotizma. Ta ji je popolnoma tuj. In boli jo, da je patriotizem in celo nacionalizem postal v Srbiji tako samoumeven. Celo pri otrocih. »Naredili smo razsika-vo med 7 in 9-letnimi otroki. Kadar vprašaš otroke te starosti, kaj da je, v normalnih okoliščinah odgovori, da je pač deček, deklica, šolar, mamin ljubček ali kaj podobnega. V Srbiji je velika večina odgovorila ponosno: 'Ja sam Srbin'. To je strašno. To lahko zapusti v otroku travmo, ki se je ne znebi nikdar več.«

Politična apatija

Trenutno je v Srbiji vse mirno. Fantje, ki so se vrnili s fronte, ne najdejo nobene slabe besede o vojni. Imeli so se »luštno«, veliko so popivali, vmes so malo streljali, pač »kao super frajeri«. Študentski protesti in splošne demonstracije izpred nekaj let so že zdavnaj pozabljene. Študentska organizacija, ki je bila takrat tako uporniška, je danes mrtva – razbita, spodkopana, funkcionarji zamenjani ali podkupljeni.

Edina tolažba je, da so v tujini ljudje, ki želijo pomagati, bodisi kot prostovoljci v begunskih taboriščih, bodisi s finančno podporo. In taki ljudje so se našli tudi v dunajskem študentskem klubu. Predsednica Nada Zerzer je namreč spontano postavila na noge zbiralno akcijo za otroke v teh taboriščih. »Ko sem slišala, da ti otroci nimajo niti barvic in papirja niti zadosti obleke, kaj šele kake igrače, me je to zelo pretreslo. Takoj sem vedela, da moram nekaj storiti. Razen tega mi ugaja zamisel iniciative 'Zdravo da ste', ki se prizadeva razvijati toleranco med pripadniki različnih narodnosti,« je dejala Nada. Uspelo ji je, da je še pred Daničinim odhodom zbrala več tisoč šilingov za otroke, ki so prišli povsem nekrivi v to bedno situacijo, ki so imeli le to nesrečo, da so se rodili ob napačnem času v napačnem kraju.

Poziv

Akcija pa s tem še ni zaključena. Nasprotno. Spodbujeni od reakcije študentk in študentov želijo v klubu zbiralno akcijo nadaljevati in predvidoma februarja zbrano osebno odnesti v Srbijo. Zato naj posreduje Nadin apel tudi bralkam in bralcem Slovenskega vestnika: Darujte za te najnedolžnejše žrtve vojne blaznosti! Onemogočite tem otrokom s svojim prispevkom nekaj srečnih trenutkov! Denarne prispevke sprejema Klub na kontu P. S. K., št. 1.322.505 s pripisom »Zdravo da ste«.

Jozi Wutte

SLOVENSKI HALLSTATT

Bohinj – predzgodovinsko središče na Slovenskem

Na osnovi izkopavanj in raziskav so arheologi in zgodovinarji ovrednotili Bohinj kot izjemno ter nenavadno pomembno predzgodovinsko središče evropskih razsežnosti.

Zaradi bogastva in raznolikosti kulturne dediščine je Bohinj slovenski kulturni, predzgodovinski in zgodovinski fenomen. Zaradi svojih nepovnljivih naravnih lepote in posebnosti pa je tudi naravni in krajinski fenomen, vključen v Triglavski narodni park.

Ni čudno, če je že zgodaj pritegnil pozornost raziskovalcev. Pred dvesto leti so ob denarni podpori tedaj »najbogatejšega Kranjca«, barona Žiga Zoisa raziskovali botaniki, geologi in mineralogi; med njimi je bil morda najzaslužnejši sloviti evropski popotnik in poliglot Bretonec Belsazar Hacquet. Arheološka izkopavanja so prvič dokumentirana leta 1850 (A. v. Morlot); cilj raziskav je bil Ajdovski gradec blizu Bohinjske Bistrice. Ta kraj je posebej vznemirjal arheologe v prejšnjem stoletju. V letih 1888 in 1889 sta izkopavala knez Windischgrätz in kneginja Mecklenburška, v letih pred prvo svetovno vojno in med obema vojnoma pa je največ odkril slovenski arheolog Walter Šmid. Po zapisanih virih domnevamo, da so bili pred 150 leti na Ajdovskem gradu še vidni obrambni stolpi, obzidje in ostanki naselja. Predvsem pa je bilo tedaj še zelo živo ustno izročilo.

Iz tega izročila je črpal svoj navdih tudi France Prešern za še danes največjo slovensko

Kraja ali naselja z imenom Bohinj ni. Bohinj je geografski pojem, ki obsega Bohinjsko jezero ter naselja v Zgornji in Spodnji bohinijski dolini.

sv. Danijela v Volčah (pri Tolminu). Zakaj, denimo, ni bila prafara v bohinijskem Studorju, ki je po površini med največjimi katastrskimi občinami na Slovenskem in sega do vrha Triglava?

Ajdovskemu gradu pripisujejo arheologi evropsko vrednost in evropski pomen. V tem refugiju, zatočišču, naj bi bilo eno od središč železnodobne kulture. Ta se je razvijala odmaknjeno, avtohtono in varno med bohinijskimi gorami in skrita pred divjanji raznih vojsk in preseljevanj, ki so puštošile po ravninah in prehodnih dolinah. Časovno je Ajdovski gradec postavljen v železno dobo, 1000 let pr. Kr. Primerjalno je to čas Homerja in Akropole.

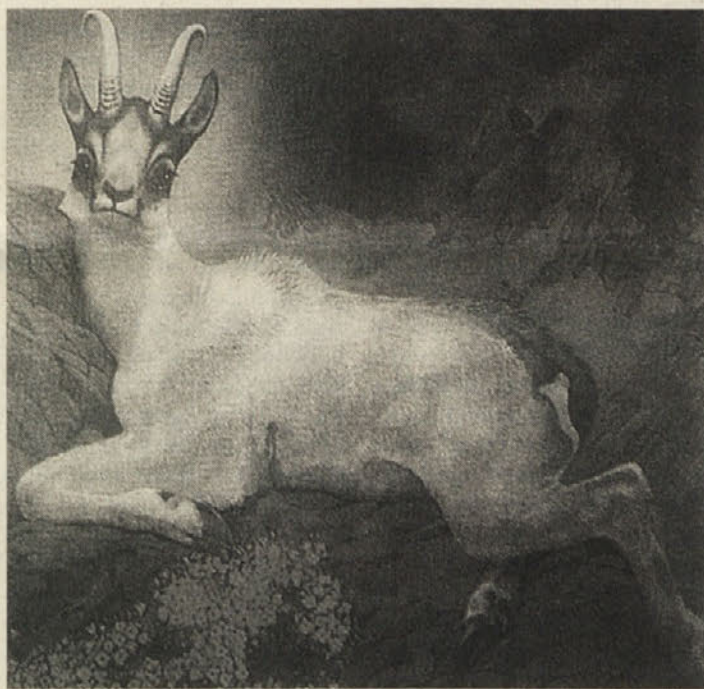
Odkopano in najdeno bogastvo z Ajdovskega gradca je žal raznešeno na različne konce sveta. Materialni dokazi predzgodovinskega Bohinja so na ogled v muzejih na Dunaju, Gradcu (Joanneum), Berlinu, Londonu in v ameriškem Bostonu; le manjši del je ostal v Ljubljani in Kranju. Bohinj je slovenski

Hallstatt. Tudi

krajinsko sta si oba kraja podobna. Obe jezera, bohinijsko in halštatsko, ležita skriti med visoke gore; na prvi pogled je videti, kot bi obiskovalec stopil na konec sveta, saj strme skalne stene navidezno zapirajo prehode. Tako Hallstatt kot Bohinj sta bila zibelki kulture, ki se je razvijala odmaknjeno in v težko dostopni kotlini med gorami.

Toda Bohinj nima le Ajdovskega gradca. Ajdovske jame in luknje, ajdovske njive, hribi z imenom Dunaj, številna gra-

doba in rimska doba (pomembno železarsko središče v času Norika). Arheološke najdbe dokazujejo pomembno mesto Bo-

Pripovedka o Zlatorogu govori o zakladu v gorah nad Bohinjem

Ajdovska deklica v prisanški steni

dišča in gradci v Bohinju in v gorah nad njim, sistematična odkopavanja, sondiranja in naključne najdbe dokazujejo večti-sočletno kulturo: postojanka iz srednje kamene dobe v Dolini Triglavskih jezer, bronasta doba (1700–1300 pr. Kr., bodalo z Lipance), kultura žarnih grobišč, starejša železna doba – halštatska (700–300 pr. Kr.), mlajša železna – latenska –

hinja kot starožitnega središča in zatočišča na trgovskih, tovarnih in romarskih poteh, ki so iz Furlanije in od Jadranskega morja vodile čez Julijske Alpe proti severnim evropskim krajem. V zgodnjem srednjem veku je Bohinj nudil varno zavetje popotnikom in romarjem iz Ogleja v Salzburg in obratno. To potrjujejo freske sv. Krištofa na številnih bohinijskih

cerkvah, legende o romarjih iz Posočja v Bohinj ali iz Bohinja čez Lipanco (najdeno nabodalo iz bronaste dobe) v Krmo in naprej na svete Višarje.

Zgodovinska posebnost Zgornje bohinijske doline so kosezi, svobodni kmetje, o katerih govore srednjeveški urbarji iz Brixna. So bili kosezi zadnji ostanki zelo samosvoje in neodvisne gospodarske kulture, značilne za predzgodovinsko dobo v Alpah? Zanimivo je tudi, da se na območje Bohinja navezujejo dve slovenski pripovedi, ki govorita o davnih civilizacijah: prej omenjeni Prešernov Krst pri Savici in legenda o Zlatorogu, ki opisuje čudežni zaklad, skrit v gorskem svetu nad Bohinjem (Komna, Bogatin, Zajezerska dolina).

V legendah je še ohranjen spomin na posvečene izbrance, nosilce znanja in vedenja o rudnem bogastvu v gorah, spomin na nekakšne svečenike in varuhe skritih zakladov kot izročila staroselcev. Skoraj vse stare pripovedke in legende skrivajo skrivnosti arheoloških najdbišč. Legende so kot zapisi davnih kultur. Njihovi materialni dokazi so skriti pod zemljo. Kot dražljivi izzivi za raziskovanje!

Ob koncu leta 1994 in v letu 1995 so bili slučajno odkriti novi dokazi o bogatem predzgodovinskem življenju nad Bohinjem: predantična keramika, bronasti relikti, neraziskana in doslej neznana obzidja na skoraj nedostopnih strateških točkah na višini 1100 m, ostanki tlakovanih tovarnih poti v sicer težko prehodnih visokogorskih gozdovih. Arheologe čaka novo delo za strokovno ovrednotenje slučajnih najdb. Smo morda na poti novih spoznanj, na osnovi katerih bo potrebno napisati novo zgodovino? Da se je civilizacija začela zgoraj v gorah, kot povezanost med rudarstvom, železarstvom in planšarstvom, kot oblika preživetja, in da se je iz predzgodovine počasi pomikala z gora proti dolini? Se bo prazgodovinskim svetiščem in kulturnim mestom visoko v Alpah na Tirolskem in Engadinu pridružila še podobna dragocenost z Julijskih Alp?

Odkritega in raziskanega je malo. Toda tisto, kar je bilo najdeno, odkopano in strokovno obdelano, dokazuje avtohtono kulturo in izjemno žilavost njenih ustvarjalcev. Slovenski nasledniki te davne predzgodovinske omike nimamo nobene potrebe, da bi se v času evropskega združevanja čutili kot manjvredni vsiljivci. V Evropi smo bili že takrat, ko drugi niti vedeli niso zanjo. Bohinj, Vače, Ajdovski gradec, Ajdna, Toncov grad pri Kobaridu, Štalenska gora in Svete gore so kraji, na katere je zasidrana evropska predzgodovina.

Janez Bizjak

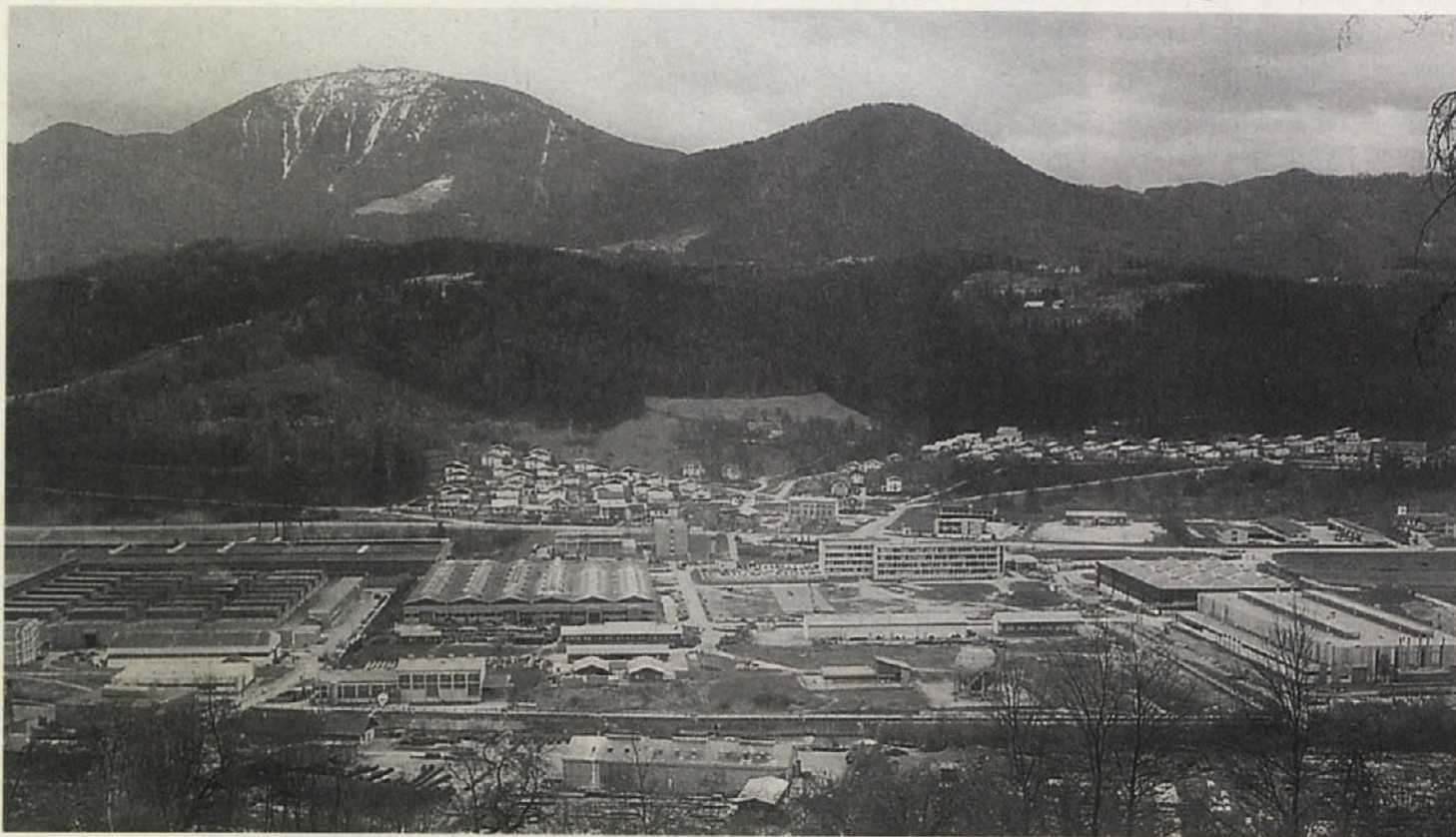
Slap Savice, navdih pesniku Prešernu

epsko pesnitev Krst pri Savici. Pesniško videnje omike staroselcev in pokristjanjevanja Slovencev je Prešern postavil na Ajdovski gradec in k izviru Savice. Fagmenti iz zgodovine pokristjanjevanja v 6. stoletju nakazujejo domnevo, da se je Bohinj kot središče staroselske omike zelo dolgo upiral sprejemu krščanstva. Zanimivo je, da je Bohinj spadal pod prafaro

375 LET ŽELEZARSTVA NA KOROŠKEM

Ravenska železarna preživlja sanacijo

Železarstvo na območju Koroške ima že dolgo tradicijo. Začetki segajo v čas Ilirrov, Kelto in pozneje Rimljanov. Po tisočletnem premoru se je železarstvo tod ponovno razmahnilo na pragu novega veka. Surovin je bilo dovolj; bogata nahajališča železove rude, les in oglje, vodni viri ter pozneje premog. Za Mežiško dolino (Črna, Mežica, Prevalje in Ravne) pa se železarstvo omenja v listinah z letnico 1248, vendar za uradni začetek v teh krajih velja leto 1620. Najpomembnejši lastniki, ki so skrbeli tudi za kvaliteten rast proizvodnje, so bili Thurni. Gospodarska kriza, ki je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja zajela Avstrijo, pa je železarstvu Mežiške doline zadala hude udarce. Po prvi svetovni vojni se je skoncentriralo na današnjih Ravnah na Koroškem. Tu pa je prestalo gospodarske pretese predvsem zaradi preusmeritve v izdelavo kvalitetnih jekel. Takrat se je delalo po 12 ur dnevno, za kilogram moke ali kruha so delavci poprečno delali uro in pol in dvakrat toliko za kilogram mesa. Ravenski obrati so lastniško vse bolj prehajali v Böhlerjev koncern in tako neprekinjeno obratovali do zadnjega dne druge svetovne vojne. V novi Jugoslaviji so železarno podpržavili in kmalu je doživela velik razvoj ob velikanskem vložku dela, saj so bile potrebe po jeklu in jeklenih izdelkih v mladi socialistični državi velike. Višek je ravenska železarna dosegla sredi osemdesetih let, ko je letna proizvodnja znašala 237.000 ton, izvoz pa za 25 milijonov dolarjev ob preko 6.000 zaposlenih. Ob metalurgiji, ki je proizvajala dejansko le kvaliteten jekla, je naraščala tudi proizvodnja v mehanski obdelavi (stroji, strojni deli in orodja). Na Ravnah so izkoristili prednost skupne lokacije, da so dosegali nižje cene. Ob koncu osemdesetih let pa so se razmere začele močno poslabševati. Nastopila je svetovna kriza črne metalurgije, vse-

Panorama železarskih družb na Ravnah na Koroškem; v ozadju Uršlja gora

splošna gospodarska kriza Jugoslavije in zapiranje tržišč od juga države navzgor. Z osamosvojitvijo Slovenije pa je bila izguba trgov tolikšna, da je znova prišlo do podržavljenja vsega sistema Slovenskih železarn in leta 1991 do sprejetja zakonov o sanaciji.

Sanaciji bo sledila privatizacija

Tudi letos je slovenska država namenila za sanacijo Slovenskih železarn denarni vložek v višini 60 milijonov mark za najnujnejše naložbe in za odplačilo posojil za trajna obratna sredstva. Četrto leto sanacije namreč kaže izboljševanje poslovnih rezultatov ter manjšanje izgub in po predvidevanjih naj bi železarne že v letu 1997 poslovale pozitivno. Dosedanji naložbeni načrti so se uresničili, kar bo omogočalo konkurenčnost na zahodnih trgih. Pozornost namenjajo stroškom in produktivni zaposlenosti. Zaradi tega se zaposlenost stalno zmanjšuje in znaša v vsej železarski industriji Slove-

nije okrog 8.800 delavcev (leta 1981 jih je bilo v tej panogi še 18.000). Prav tako se je na Ravnah število zaposlenih prepolovilo in zdaj znaša 3.300 delavcev.

Po končani sanaciji bo na vrsti privatizacija železarskih družb. Poleg solastništva zaposlenih (lastninski certifikati, nadomestilo za prenižke plače v odnosu do kolektivnih pogojev) bodo na trgu tudi delnice družb. To pa se bo zgodilo šele, ko bo poslovanje pozitivno. Član uprave Slovenskih železarn Brane Žerdoner je v nedavnem intervjuju za časopis Delo med drugim povedal: »Glavni cilj države je po mojem ta, da prek slovenske borze najde druge slovenske lastnike, ki bodo imeli interes in znanje iz obstoječega kapitala potegniti najboljše.«

Ekološko stanje na Ravnah

O ogroženosti okolja s strani Slovenskih železarn na lokaciji Ravne na Koroškem je ekološka dipl. inž. Bernarda Drofe-

nik, zaposlena v metalurški družbi Metal, dejala: »V preteklosti je bilo v ravenski železarni na področju ekologije kar precej storjenega. V gospodarski krizi zadnjih let, pa tudi zaradi reorganiziranja podjetij, je bila ekologija nekoliko odrinjena, a se je vendarle ohranila na zadovoljivi ravni.

V preteklosti smo na Ravnah dihal rdeč zrak železarskih krajev. Sedaj imamo zrak čist po zaslugi dveh večjih in večjega števila manjših odpraševalnih naprav ter prehoda ogrevanja mesta na zemeljski plin. Tako smo glede onesnaženosti zraka med industrijskimi mesti v Sloveniji na zadnjem, 51. mestu.

Izboljšalo se je tudi varstvo voda. Nekdaj mrtva, onesnažena reka Meža nudi zdaj ugodne življenjske pogoje ribam, pticam in drugim živalim. Reke ne onesnažujemo več s katrani, zgradili smo nekaj recirkulacijskih sistemov in za čistost reke zelo pomembno čistilno napravo za emulzije. Ob tem pa se je prav gotovo dvignila tudi ekološka zavest posameznikov.

V tem letu smo uredili tudi odlagališče industrijskih odpadkov. Njihovo odlaganje je

nadzorovano, saj so se v preteklih letih na odlagališču znašle stvari, ki tja ne sodijo.

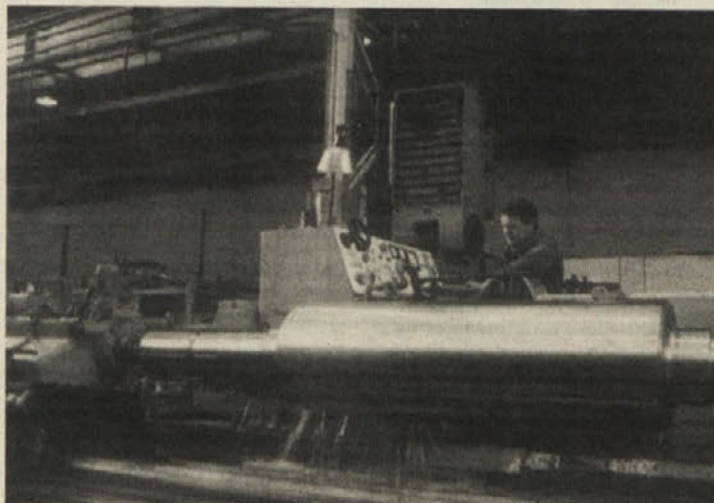
Velik problem za železarno in bližnjo okolico pa je hrup, ki nastaja v času delovanja topilniške UHP peči. S sanacijo smo že pričeli, na eni strani s preselitvijo prebivalcev iz ogroženih območij ter s postavitvijo protihrupne zaščite UHP peči (stroški za odškodnine, preselitve in sanacijo peči naj bi znesli 3,5 milijona mark; op. p.).

Danes redno nadziramo, evidentiramo in s predpisi usklajujemo stanje zraka, vode, industrijskih odpadkov in hrupa. V kratkem naj bi pri nas izšli novi tovrstni predpisi, ki bodo usklajeni z evropskimi normami. Seveda se zavedamo določenih pomankljivosti in napak, ki lahko uidejo nadzoru in so zato še toliko bolj pomembne. Zato smo se v metalurški družbi Metal Ravne odločili za uvedbo sistemskega obvladovanja okolja po načelih standarda BS 7750, ki je v zahodnih državah Evrope dobro znan. Z njegovo pomočjo so si že mnoga podjetja pridobila sloves »okolju prijazno podjetje«.

Samo Šavc

Vlivanje tekočega železa v livarno

Izdelava valja v mehanskem obratu

RAVNE NA KOROŠKEM

Narodopisna razstava o Francetu Kotniku

V novembru so v prostorih Likovnega salona Koroške osrednje knjižnice odprli narodopisno razstavo o življenju in delu rojaka dr. Franceta Kotnika, literarnega zgodovinarja, etnologa in vrsto let ravnatelja Mohorjeve družbe.

Med pobudniki te kulturnozgodovinske prireditve, ki sta jo ob 40-letnici Kotnikove smrti pripravili Koroški muzej Ravne in Koroška osrednja knjižnica, je bilo tudi Slovensko etnološko društvo. Direktor Koroškega muzeja prof. Alojz Krivograd je dr. Franceta Kotnika uvrstil v »skupino mož iz Mežiške doline, ki so v prvi polovici 20. stoletja s svojim ustvarjalnim delom odločno stopili v slovenski kulturni in znanstveni prostor. To so bili pisatelj Lovro Kuhar-Prežihov Voranc, publicist, gledališki kritik, pedagog in kulturni delavec dr. Franc Sušnik, dr. Janko Kotnik, jezikoslovec in pisec slovarjev, in Luka Kramolc, pečovodja, zbiralec ljudskih napevov in prirejevalec ljudskih pesmi. Med njimi najstarejši dr. France Kotnik

Dr. France Kotnik (1882-1955), kulturni in znanstveni delavec

(1882-1955) izhaja iz Dobrij pri Ravnah na Koroškem. Odraščal je v narodno zavedni slovenski kmečki družini in se kljub takratnim nemškim vplivom odločil za študij slavistike

na graški univerzi, pred tem pa je končal nemško gimnazijo v Celovcu. Njegovo delovanje in bivanje je potekalo na razdalji med Dobrijami in Celovcem in je v »središču plebiscitne cone A, v Velikovcu, organiziral slovensko gimnazijo in učiteljske«, kar mu je uspelo zaradi velikega ugleda med rojaki. V poplebiscitnem obdobju je moral okolje zamenjati, deloval je v Ptuj in Celju, v svoje Dobrije pa se je vedno vračal.

K njegovi odločitvi za preučevanje slovenske ljudske kulture sta veliko prispevala profesorja Janez Šajnik z nemške gimnazije v Celovcu in dr. Matija Murko z graške univerze. Posvečal se je duhovni in materialni kulturi na podeželju. Pri tem gre za slovensko ljudsko literaturo, med katero je med drugim ljudem odkril »koroškega narodnega pesnika Andreja Schusterja-Draabosnjaka ... pismenega kmeta, ki je rokopise prepisoval, prevajal knjige v svoje narečje in pisal samostojna dela za ljudstvo ...«

Zbral in izdal je koroške prirovnice in pravljice, preučeval

ljudske šege, narodne noše, vraževerje, ljudsko zdravilstvo, prehrano in podobno ter pri tem marsikdaj tudi »oral ledino«. Po petdesetih letih znanstvenega delovanja ima ugledno mesto v slovenski etnologiji. Ravenska knjižnica pa ima lepo urejeno spominsko sobo s kulturno zapuščino dr. Franceta Kotnika.

Razstava je zasnovana v treh delih. V prvem je predstavljeno gradivo o socialnem okolju, v katerem je dr. Kotnik navezoval stike in odnose, v drugem delu gre za geografsko okolje, v katerem je živel in raziskoval. Tretji del predstavlja njegovo narodopisno delo s področja materialne, duhovne in socialne kulture. Priložnostno je bil izdan zbornik, ki zelo izčrpno govori o dr. Francetu Kotniku in tudi s fotografijami predstavlja slovensko ljudsko kulturo. Vsebinsko je zbrala in uredila sodelavka Koroškega muzeja z Raven mag. Karla Oder, ki je tudi avtorica razstave, ki jo je omogočila občina Ravne-Prevalje.

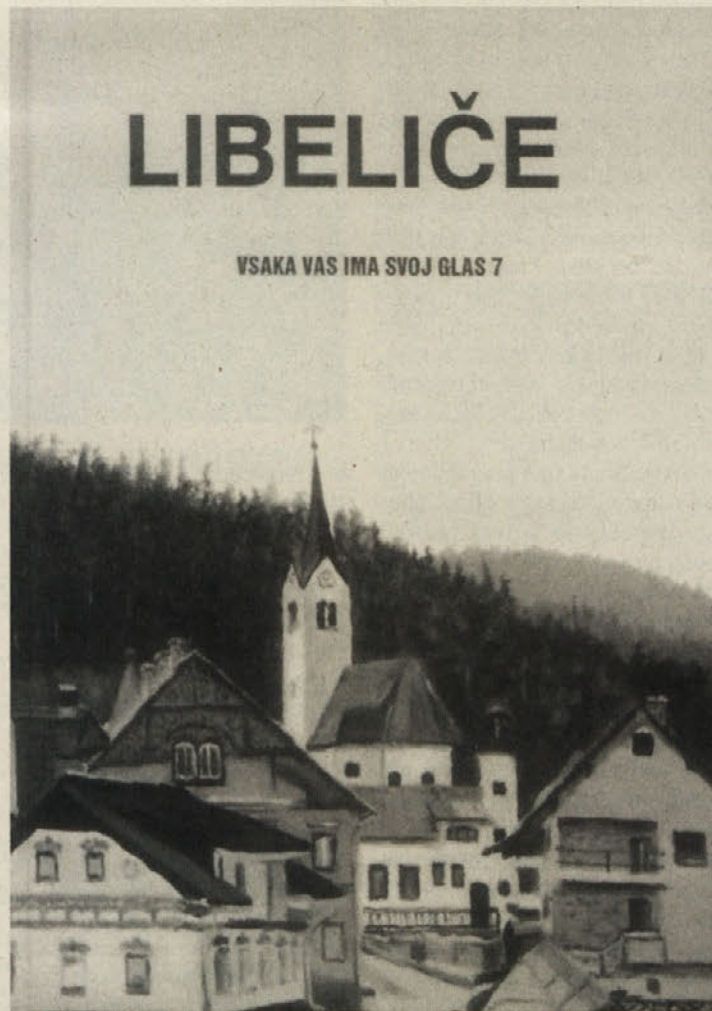
Samo Šavc

VSAKA VAS IMA SVOJ GLAS

Zgodovinsko narodopisje Libelič

Gotovo nisem prvi, ki želim bralce opozoriti na izreden pomen koroške narodopisne zbirke, ki z domiselnim vodilom *Vsaka vas ima svoj glas* od leta 1988 izhaja pri celovski (ter ljubljansko-dunajski) Mohorjevi družbi. Zbirka je toliko pomembnejša, ker vse kaže, da je leta 1992 podobna na ljubljanski univerzi prav z narodopisnim zbornikom občine Ravne (napisala ga je Karla Odrova) omagala – upajmo, da le začasno – potem, ko je zajela šele kakšno tretjino slovenskega prostora. Zdaj še zelo živo koroško zbirko lahko v celoti pripišemo koroško-graškemu narodopiscu, glasboslovcu in zgodovinarju mag. Berteju Logarju. Že z dosedanjimi sedmimi knjigami je z raziskovanjem ljudskega blaga v domači Podjuni opravil zelo obsežno in izredno pomembno delo. Od leta 1988 je pod naslovom *Vsaka vas ima svoj glas* izdal naslednje knjige: *Pripovedne in ljubezenske pesmi, Ljubezenske poskočne, svatovske, stanovske in otroške, Obsmrtnice, o delu in poklicih, vojaške in zgodovinske, Pivske in zdravice, kolednice in nabožne, O domači deželi, krajih in ljudeh, Suha in Libeliče*.

V zadnjih dveh primerih je torej iz celovitejšega podjunskega narodopisnega prostora prešel na posamezne kraje. Suha in Libeliče sta celo sosednji vasi, le da ju loči avstrijsko-slovenska meja. Pri tem je seveda splošno znano, da je med

njima ne bi bilo in da bi bila oba kraja v Avstriji, če si Libeličani l. 1922 ne bi bili meje predstavili sami. S tem so pač odločno uveljavili svojo na plebiscitu izraženo voljo, kar z vso spoštljivostjo obravnava tudi B. Logar v razdelku Utrinki iz novejših zgodovine Libelič. Knjiga obsega kar 326 lepih strani

običajne velikosti 22 x 15 cm. Njen najboljše del je seveda namenjen ljudskim pesmim, kot jih še danes znajo zapeti nekateri posamezniki in zbori, 22 pa jih je posnetih na priloženi kaseti. Sicer pa v knjigi najdemo notne zapise in besedila kakih štiridesetih ljudskih pesmi iz Libelič in okoliških vasi,

od katerih so posebej zanimive svatovske. Veliko pozornosti pisec posveča ljudskim pevcem (med njimi je najbolj znana Julka Mak Obrietanova) in godcem, posebnostim pevskega zaklada, pa tudi zborovskemu petju. V nadaljevanju spoznavamo libeliške ljudske običaje in različna praznovanja. Zlasti zimski so že od nekdaj prava krajevna znamenitost. Ljudsko kulturo zaokroža zgodovinski oris gledališke in bralne društvenosti, ki je že v času cesarstva pogosto prehajala v narodnostne in politične spopade, pri čemer je na slovenski strani imelo odločilno vlogo društvo sv. Cirila in Metoda, ustanovljeno leta 1888.

Dodatna značilnost knjige je poglavje Libeliške domačije in posestniki s seznamom hišnih imen, zanimivim za vse, ki se ukvarjajo z nastankom imen in priimkov, saj gradivo posega v najstarejše znane vire okrog leta 1612.

Povsem utemeljeno knjiga poleg ljudskega blaga prikaže celovito življenjsko in zgodovinsko podobo kraja. Logar je pri tem še zlasti temeljit pri cerkveni zgodovini zaradi posebnega pomena libeliške fare, ki je nekoč zajemala vso Strojno s Prevaljami in na drugi strani celo s Kotljami vred. V cerkvenem okviru je opisana še ena libeliška znamenitost – kostnica iz prve polovice 12. st., najzanimivejši tovrstni stavbeni spomenik, ohranjen v Sloveniji. Že omenjeni razdelek o novejši

zgodovini je namenjen zadnjemu stoletju: libeliškimi županom, vaškim kronikam, gasilski zgodovini (znameniti zlasti po tem, da so morali libeliški sosednjim gasilcem v Suhi nazaj ukrasti svojo brizgalno), narodnoosvobodilni vojni in ob že omenjenih še raznim pomembnim ljudem kraja.

Šolsko zgodovino spoznavamo vse od začetkov l. 1811 in z vrsto znanih slovenskih učiteljev: Ivo Močnik, Rudi Mencin in po osvoboditvi Viktorija in Lojze Kos, ki sta v knjigi močno zastopana s svojim izobraževalnim in kulturnim delom ter z navedki iz nujne zapisane zgodovine kraja. Od nekdaj velike samostojne šole danes deluje le še štirirazredica z manj kot 30 učenci.

Besedilo smotno dopolnjuje zelo kakovostna fotodokumentacija s 104 posnetki in zares popolnimi opisi. Dodan je še *Slovarček narečnih besed*, pri katerem pa je imel avtor manj srečno roko. Izbran je namreč zgolj na splošno, večkrat z nepotrebnimi besedami (durce = vratca, kura = kokoš), po drugi strani pa manjkajo razlage za besede, ki jih dejansko najdemo v besedilu kot npr. camar (tudi pri Prežihu znan svatbeni drug). Zares moteča je nenavadna raba imen in priimkov in sprašujem se, ali Podjunčani res srečajo Berteja Logar ali morda vendarle Berteja Logarja kot drugje v slovenskem prostoru.

Franček Lasbaher

PREMIŠLJEVANJE

»... da ljubiti mormo se, prav' uk njegovi.«

»Po celi zemlji vsem ljudem mir bodi!

Tako so peli angelcevi glasovi v višavah pri Mesijasa prihodi;

da smo očeta enega sinovi, ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi,

da ljubiti mormo se, prav' uk njegovi.«

France Prešeren: Krst pri Savici

Gledal je nedavno tega ves svet gospode predsednika Miloševića, Izetbegovića in Tudjmana in gospoda državnega sekretarja Christopherja v Daytonu, ki so kot v šolski klopi – kot je zapisal komentator Miran Sattler – v katero so jih posadili ameriški producenti, čakali, da parafirajo sporazum o miru. Dobro jih je opazoval in ocenil komentator: Z obraza bosanskega predsednika je videti, pod kakšnim pritiskom jemlje pero v roke; Tudman je med vsemi največji »štrebar«, odličnjak; Milošević je kot užaljen, ker se je znašel v takšnem položaju; Christopherja je med

vsemi najmanj. Podoben je šolskemu nadzorniku, ki skrbi, da poslušni dijaki ne bi prepisovali drug od drugega.

Gledam tudi jaz to šolsko klop in za trenutek se mi zdi, da poleg mene sedi mama in modruje: »Tole mi ni prav nič všeč, je vse preveč napeto. Ne verjamem, da je to konec. Se mi vse bolj zdi, da je to en nov začetek. Nič mi ni všeč, je vse preveč napeto ...«

Moje mame ni več. Nekako pred tremi leti je v nekem tistem večeru, ko so rekli, da je bilo v Sarajevu »relativno mirno«, rekla: »Samo še to bi rada dočkala, da Vanjo spremim domov, da jo domov peljem.« Vanja je iz Sarajeva, letos bo že četrti božič praznovala pri nas. Moja mama ni doživela, da bi jo peljala domov ...

Ko se v iztekajočem novembru in prihajajočem decembru blešči na vseh ulicah in uličicah in so tudi najbolj zanikrna izložbena okna okrašena s pisanimi lučkami in ljudje nervozno hitijo, se prerivajo na postajališčih mest-

nega prometa, preklinjajo vedno večjo draginjo in čas, ki jim ga zmanjkuje ... mi misel o miru ne da miru.

Kaj je pravzaprav mir? Kaj se skriva v tej besedici, ki ima le tri črke in je bila že tolikokrat izrečena in izpisana? In ne nazadnje, kaj danes angel sporoča z besedami: »Glejte, oznanjam vam veliko veselje, ki bo za vse ljudi.« In kaj sporoča množica nebeskih zborov, ki je bila v hipu pri angelu in je hvalila Boga in govorila: »Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so mu po volji.«

In kaj nam govori veliki Prešeren z besedami »po celi zemlji vsem ljudem mir bodi« in kaj vsi drugi, ki se sklicujejo na Besedo, ki je bila pri Bogu, ali sklicujejo se na besedo humanizma obračajo na množice? Gledam jih in poslušam in se oziram za njimi, ko odhajajo iz te ali one prižnice. Vedno manj jim verjamem. Njih poteze so ostre, nobene ali skoraj nobene mirne in blage poteze ni na njih licih. O miru govorijo nemirno in nemira v sebi kot da ne morejo več skrivati. Moja mama bi rekla: »Čudno napeti so, mi tole govorjenje nič po miru ne diši ...« Seveda moram resnici na ljubo takoj povedati, da moja pokojna mama ni bila ravno blage narave. Ostra in odločna ženska je bila. Včasih trda, kar preveč trda. Je pa v predprazničnih dneh vsaj za hip dobila mehke poteze in trudila se je, da

bi v njenem glasu ne bilo tiste, zanjo tako značilne strogosti. Za Božič nas je celo objela. Drugače tega ni počela; oče je nekoč dejal, da je tega ni nihče učil. Šele danes razumem, kaj je hotel s tem povedati. Tudi nežnosti in topline nas mora nekdo naučiti. Potem si v sebi lahko tudi miren. In z mirom v sebi šele lahko v miru sobivaš z drugimi in drugačnimi.

Z drugimi in drugačnimi doma, v službi, ulici, soseski, vasi ali mestu, državi in na svetu.

Začne se doma. Začne lahko le takrat, ko veš, kje si doma in ti postane dom več kot stanovanje ali hiša, kjer živiš. Dom je tisti kraj, kjer si lahko z ljudmi v dobrem in slabem, v veselju in žalosti, v upanju in brezupu, v iskanjih in hrepenenjih, v priznavanju drugačnosti.

Doma se počutiš tam, kjer čutiš, da se bodo s teboj veselili, če ti bo dobro in lepo; da ti bodo dajali pogum, ko boš morda obupal; da ti bodo in jim boš stal ob strani, ko te bo morda razjedal nemir.

Dom niso zidovi velikih hiš, dom niso prostori napolnjeni z

dragim pohištvo, dom, če je pravi, je mnogo več. Lahko je zelo skromno stanovanje, lahko je hiša s slamo krita, lahko je kraj, kamor si prišel in bil sprejet.

Naša Vanja je prišla iz Bosne. Kadar gremo po opravkih in se potem iz nemirnega mestnega vrveža umaknemo v kakšem lokalček, da bi popili kavo in se meni kar nič več ne mudi, včasih reče: »A gremo domov?« Takrat začutim v sebi najlepši mir; takrat mi je dobro in lepo in kar nekam vzvišeno hitim mimo bogato založenih predprazničnih trgovin, ker vem, da imam nekaj, česar se ne da kupiti. In takrat tudi v njenih očeh vidim tisti mir, ki ji bo pomagal, da bo vsaj kakšen trenutek v življenju prav zaradi tega miru v sebi lahko srečna.

Potem pa se ozrem gor proti nebu in se mi zazdi, da slišim mamo, ki pravi: »Nocoj je pa tako mirno; kar dobro mi vse skupaj diši ...«

Potem vzamem listek in napišem, kaj vse moram še kupiti, da bo za praznike dišalo po poticah in predvsem po miru.

» ... sedaj pa sem star, slab in sam – tako sam ...«

»Tiho in nežno, malone boleče je legala noč na pokrajino, vso deviško belo v snegu, padlim šele pred enim dnevom. Tako oprezno se je spuščala na zemljo, kakor bi se bala, da se kje nepredvidno in trdo ne dotakne kake velike, lepe skrivnosti ter jo oskruni ...

Ko je noč s svojim tihim mirom ogrnila svet, je stari Gašper obsedel v temi ob peči, kjer je sedel že od prvega mraka ... V oko so mu silile solze, in na prsi mu je leglo težko breme. Spominjal se jih je, svojih otrok. Vsi so ga zapustili in pustili samega – a spominjal se jih je z ljubeznijo in z bolnim hrepenenjem po njih ... In bilo mu je, kakor da mora zajokati glasno in boleče. Res, tudi jaz sem bil v mladosti nemiren duh ter sem blodil po svetu, in tako so otroci nemara nemir in hrepenenje po svetu podedovali od mene, prešlo jim je nemara v kri in v vse njihove misli. A jaz nisem imel nikogar, da bi se odpočil pri njem, da bi se udomačil ob njem. Oče in mati sta mi legla v grob, ko sem ju komaj malo spoznal.

In bil sem sam ... A ustavil sem se na romanju in potovanju, vrnil sem se, sezidal si

ognjišče, dal sem življenje otrokom, da me ljubijo in so mi podpora, in svoje življenje sem jim daroval ... sedaj pa sem star, slab in vel in sam – tako sam ...«

Ksaver Meško: Stari Gašper

Hodi mi v teh predbožičnih dneh in še posebej večerih v misli stari Gašper in mnogi drugi, ki morda kot Gašper premišlujejo o času, ki poteka in se človek tega niti ne zave in tako »odbeži tudi naša mladost, naše življenje.« Kdo ve, koliko Gašperjev se bo tudi na letošnji večer počutilo kot »drevo, ki več ne zeleni in ne rodi, ki torej tudi nima več nikaškega pomena, in zato se tudi nihče ne briga zanj ... Pusté ga, da se podere ob svojem času ...« Meškov Gašper ni z zamero in užaljenostjo tisti božični večer, ko je bil star in slab in tako sam, klical v misel svojih otrok, ki so se razgubili po svetu. Odzval se je klicu zvonov, ki so vabili v cerkev. Zbral je svoje poslednje moči in v tihi noči stopal skozi vas in potem po pešpoti tja gor k cerkvi. Gašper sicer ni imel svoje klopi, vendar je sedel v tretjo od zadaj in se zatopil v molitev. In pri vsaki skrivnosti veselega dela rožnega venca je prosil, naj se

božje Dete, ki v božični noči razliva radost in veselje in srečo po vsem svetu, spomni tudi njega. Gašperjeve misli so se ob pogledu na božična drevesca, ki so vsa plamtela v množici svečic, jasnile, radostile. Ves vzradoščen je Gašper gledal vso to krasoto. Vse prejšnje temne misli so mu odbežale od srca. Pregnala jih je molitev in čar božje hiše in praznična vzvišenost svete noči. Srce mu je bilo tako otroško veselo, tako brez težkih skrbi in mračnih misli, da bi se zasmeljal ali pa se v tihi sreči razjokal ...

In ko danes spet premišlujem o Gašperju, ki mu je bilo življenje dopolnjeno v tisti božični noči, na tisti »sveti božični praznik, ko ga je božje Dete poklicalo k sebi, da ne bi bil več sam na tem svetu«, premišlujem o njegovi veri in o veri tistih, ki pravijo, da so brezumni, in o tistih, ki pravijo, da so verni, pa je v njih delih tako malo tistega, kar uči evangelij. Niso vsi starci in starke kot stari Gašper. Njih misel je očitajoča, skoraj sovražna. Na različne načine nalagajo svojim otrokom težka bremena krivde. Na različne načine jih priklepajo na svojo nemočno starost in še v molitvi ne zmorejo najti hipca notranjega miru in blagosti do svojih lastnih otrok. Kakšna je njih vera? In kaj sploh je vera, njih in njihovih otrok, slehernika na tem svetu? Kaj se skriva v tej besedici? Iščem odgovor na to vprašanje, pa me ta pot iskanja vedno znova pripelje do razmišljanja ljubega mi profesorja dr. Leva Milčinskega: Vera je lahko zaupanje vase in v svoje moči pa

še v to, da imaš ob sebi nekaj dragih ljudi, na katere se lahko zanesesh, lahko veruješ, da se boš prebil skozi življenjske težave.

Vera je lahko spoznanje ali doživetje tega, da imaš tudi ti kot vsaka druga stvar v tem širnem svetu, kozmosu, svoje mesto in vlogo, pa ti to daje občutje varne spravljenosti.

Vera je končno lahko tudi misel in prepričanje, da je ta svet in mene in tebe z njim ustvaril vse-mogočni duh – Bog, ki še naprej bedi nad nami. Nekateri ljudje tudi v takšni veri najdejo uteho in moč.

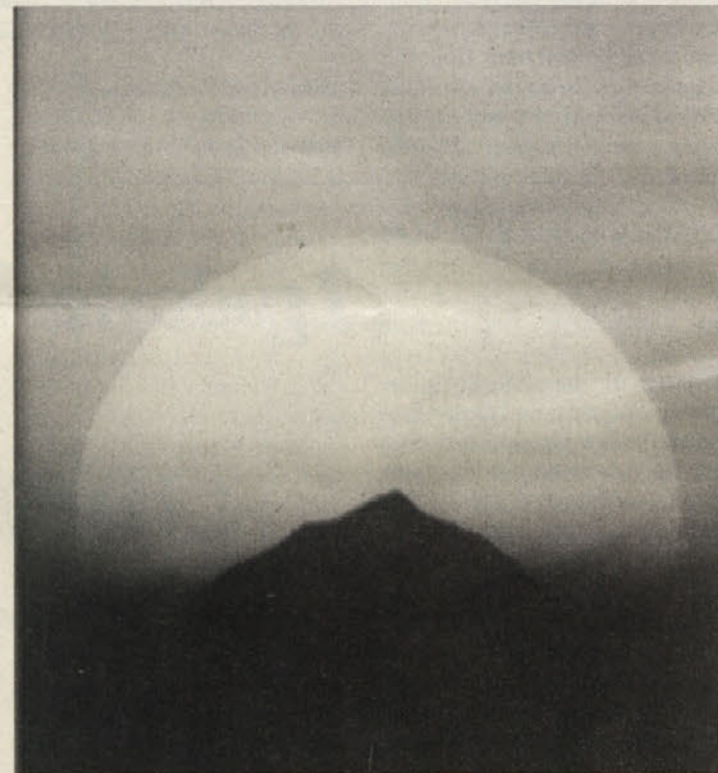
Brez vere – kakršnekoli že – je človek sam v neskončni praznini. Tudi takrat, kadar je okrog njega vse polno ljudi ...

Ker smo po svoji naravi socialna bitja in ker je zadovoljitev mnogih naših potreb odvisna od drugih ljudi, je tudi kvaliteta našega lastnega življenja v veliki meri odvisna od kvalitete naših odnosov z drugimi. Zakaj brez harmoničnih medosebnih odnosov je komaj mogoče govoriti o kvalitetnem življenju. Brez iskren-

nih medosebnih odnosov, kjer očitane, poniževanje, zlohotnost, škodoželjnost, zavist, jeza, nestrpnost ne zmorejo ali nočejo biti preseženi, zaman pričakujemo notranjo harmonijo in notranjo polnost, ki nas pomirjata. Adventni čas kliče po premisleku, v kolikšni meri znamo v svoji duševnosti ustvariti takšen red, v kakršnem nam je mogoče živeti v notranji harmoniji in zadovoljstvu in potešiti svoje najvažnejše želje ali potrebe.

Spravljeni sami s seboj tudi v pozni starosti tako kot Gašper najdemo dovolj moči, da uzremo svetlobo in se morda ob njej odpočijemo in si nabere moči za tisti čas, ko se naše življenje dopolni. Spravljeni sami s seboj lahko tiho in mirno razmišljamo tudi o poslednji skrivnosti našega življenja; in celo misel na smrt ni več zastrašujoča. Misel, ki jo človek prihajajočega se novega tisočletja hoče odgnati, je lahko tudi dobra in blaga misel o naši minljivosti in večnosti.

Katarina Lavš

PRIREDITVE

ČETRTEK, 21. 12.

- CELOVEC, pri Joklnu, Badgasse 7 – KD »Pri Joklnu«
20.00 Predbožična in povolična igra »Na, du fröhliche«;
izvajata Peter Raab in Rolf Holub. Vstopnina 80 šil.

PETEK, 22. 12.

- ŠENTILJ, v farni cerkvi
18.30 Šentiljski advent – sod. Familienmusik
Hafner-Penken, mladinska skupina, cerkveni pevci,
MGV, Vaščani pojo, ljudska šola; povezava Th. Köfer
in Marica Sima

SOBOTA, 23. 12.

- CELOVEC, na gimnaziji
9.30 Skupna božičnica šolske skupnosti in SPD »Srce« iz
Dobrole vasi; nastopajo gostje in pevski zbori gimnazi-
je, vodita prof. Laußegger in mag. Verdel.

TOREK, 26. 12.

- SELE, v farnem domu – KPD »Planina«
15.00 Jean B. P. Moliere: »Kaznovani soprogi«;
nast. domača igralska skupina
ŠMIHEL, v farni dvorani – KPD »Šmihel«, SPZ
19.00 F. Milčinski: Butalci (monogroteska), izvaja Marijan
Hinteregger
LOČE, pri Pušniku – SPD »Jepa – Baško jezero«
19.30 Predstavitel filam »backup« – slovenska beseda na
Koroškem

SREDA, 27. 12.

- LOBNIK, pri Žležiču – Planinska sekcija
19.00 Dia-predavanje »Naravne znamenitosti ameriškega
jugozahoda«; predava Lojze Abram / Žiži iz Trsta

SOBOTA, 30. 12.

- SVEČE, v farni cerkvi – SPD »Kočna« in KKZ
18.30 Božični koncert: Bernarda Fink – mezzosopran,
Andrej Feinig – orgle; poleg drugega krstna izvedba
šestih božičnih pesmi S. Vremšaka.
VOGRČE, pri Florjanu – MePZ Podjuna
20.00 Ples v predsilvestrski noči z ansamblom Šibovniki

TOREK, 2. 1.

- TINJE, v Domu
9.00 Novoletno srečanje »Lepota jezika« (do srede ob
17. uri). Prijave do 28. 12.
17.00 Knjižne presoje; sod. Denis Poniž, Horst Ogris, Silvija
Borovnik, Barbara Simoniti, Vinko Ošlak
19.30 Razstava del Zorke Loiskandl Weiss, zgodnje slike,
akrili in olja

PETEK, 5. 1.

- CELOVEC, v Domu sindikatov – SPZ. ORF-Slov. odde-
lek
20.00 Slovenski ples; igrata ans. »Big band RTV Ljubljana«
in ans. Franca Miheliča

SOBOTA, 6. 1.

- ŠENTPRIMOŽ, v kulturnem domu – SPD »Danica«
14.00 Novoletni koncert: ans. Korotan, otr. zbor, MePZ
Danica, Südkärntner Geigenmusik

NEDELJA, 7. 1.

- ŠENTJAKOB, v kulturnem domu – SPD »Rož«
14.30 Novoletni koncert, nast. MePZ »Rož«, Smrtnikovi
fantje, tamburaši iz Šentjanža

PETEK, 12. 1.

- CELOVEC, na gimnaziji
19.00 Redni občni zbor združenja staršev

SOBOTA, 20. 1.

- CELOVEC, Messehalle 5, dv. 1 – ZSO
13.30 Redni občni zbor Zveze slovenskih organizacij

POZIV

»Oktet Hodiše« išče

navdušene pevce (predvsem tenorje), ki bi bili pripravljeni
prihajati enkrat tedensko na vaje v Hodiše in seveda tudi
nastopati.

Interesenti naj se javijo pri pevovodji Thomasu Sabotniku,
tel. 0 42 73/22 43!

Zobozdravnica v Radovoljici dela vsa zobozdravstvena
dela – porcelanske in cromastne mostičke, vakumske in
vizil proteze.

Naslov: dr. Koman Darja, 64240 Radovoljica,
Langusova 31; tel. 00386 / 64 715 907

Dober dan, Koroška

TOREK, 26. 12.

13.10 ORF 2

■ Naslednjo slovensko televizijsko oddajo boste lahko videli po
božičnih praznikih. Danica Urschitz in Marjan Velik bosta na
Štefanovo predstavila letošnjo glasbeno produkcijo v sliki.
Koroški video-clipi so znani in cenjeni daleč čez deželne meje
in so zbudili tudi že mednarodno pozornost. Ne zamudite pri-
ložnosti – oglejte si najnovejšo produkcijo!

NEDELJA, 31. 12.

Pozor na spremenjen oddajni čas:

Oddaja se bo začela ob 12.30

■ Utrinki leta, ki se izteka. Pretekli meseci so v mnogočem vredni
pomisleka in premisleka. Ob slikah, ki bodo obudile spomine na
pretekle dogodke, bo v mozaiku nastala pred gledalci podoba
ustvarjanja in življenja našega malega naroda. V pesmi, besedi
in sliki. V reminiscenci na življenje prejšnjih generacij, tudi v zelo
lepi sliki.

Avstrijska radiotelevizija med prazniki ne bo oddajala oddaje
Heimat, fremde Heimat. Slej ko prej pa velja pozornost koroš-
kim Slovincem. Izjemoma bo Dober dan, Koroška na sporedu
na Štefanovo (ob 13.10 namesto Seitenblicke) in na Silvester (ob
12.30 namesto Orientierung), januarja pa bodo termini spet
redni ob nedeljah ob 13.10. Slovenski televizijski spored je nam-
reč, kot ste verjetno že opazili, dobil prioriteto pred aktualnimi
športnimi dogodki. Generalni intendant Zeiler je spremenil
shemo, šport je odslej na 1. televizijski mreži.

ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ

obvešča, da bo

v soboto, 20. 1. 1996, s pričetkom ob 13.30

redni občni zbor

v hali 5 (Messezentrum, dvorana 1)
vhod iz St. Ruprecht Straße)

Dnevni red:

1. ugotovitev sklepčnosti in pozdrav častnih gostov
2. izvolitev zapisnikarja in dveh overovateljev
3. poročilo predsednika ZSO dr. Marjana Sturma
4. pozdravne besede gostov in razprava o poročilu
5. poročilo predsednice Nadzornega odbora ZSO Milene
Gröblacher
6. razrešnica staremu odboru
7. volitve
8. sprejem pogramskih resolucij in izjav
9. slučajnosti in zaključek občnega zbora

Na osnovi predlogov včlanjenih organizacij bodo delegati
in delegatke prejeli/e izkaznice, ki po pravilih ZSO niso pre-
nosljive na druge osebe.

GALERIJA ROŽEK

BAZ 'ART – Umetniki galerije

vsak dan od 15. do 18. ure nakupovalni božični bazar
tel. 0 42 74/44 22

Užitek pri kozarcu vina ...

Iščete še kakšno darilo? Slike in objekti od 200 šil. naprej!

Slovenski vestnik čestita:

gospe Urši Oraže – Račerci z Borovnice v Selah za 70. rojstni dan; gospe Dori Lenko iz Prible vasi za 92. rojstni dan; gospe Veroniki Lutnik iz Šmihela za rojstni dan; gospe Rozini Zankl iz Male vasi za 70. rojstni dan; gospe Adele Gril s Plaznice za rojstni dan; gospe Marici Stern iz Stare vasi za rojstni dan; gospe Mariji Hobel v domu za ostarele v Velikovcu za rojstni dan; gospodu Kristjanu Puschnigu iz Grabalje vasi za rojstni dan; gospe Antoniji Podgornik iz Apač za osebni praznik; gospodu Franciju Haderlapu – Kovačevemu z Obirskega za 60. rojstni dan; za osebne praznike članom društva upokojencev Pliberk:

Manžu Močniku, Štefki Amruš in Zofki Kordeš; za osebne praznike članom društva upokojencev Šentjakob: Tomeju Potočniku; Kristiju Schellandru in Franciju Mečina; gospe Mariji Ogris – Kovačevi s Šajde za 70. rojstni dan; gospodu Hanziju Sadovniku s Koprivne pri Železni Kapli za rojstni dan; gospe Štefki Mihevc iz Žitare vasi za 50. rojstni dan; gospe Rezi Pörsch iz Holbič za rojstni dan; gospodu Tomažu Partlu pd. Uštinu na Mačah za 90. rojstni dan; gospe Mariji Wakounig pd. Bogarjevi mami v Mlinčah za 79. rojstni dan; gospodu Melhiorju Verdelu v Borovljah za 60. rojstni dan.

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

Četrtek, 21. 12.

- 18.10 Rož – Podjuna – Zilja.

Petek, 22. 12.

- 18.10 Kulturna obzorja.

Sobota, 23. 12.

- 18.10 Od pesmi do pesmi – od srca do srca.

Nedelja, 24. 12.

- 6.30 Dobro jutro na Koroškem – duhovna misel (mag. Štefan Kramer).
18.10 Božične pesmi in božični nagovor krškega škofa.

Ponedeljek, 25. 12.

- 6.30 »Naš svet je Betlehem ...«
18.00 »Gospod, ustavi se v mojem življenju ...«

Torek, 26. 12.

- 6.30 Dobro jutro na Koroškem.
18.00 Šege in navade.

Sreda, 27. 12.

- 18.10 Produkcije leta.
21.04 Glasbena.

Četrtek, 28. 12.

- 18.10 Rož – Podjuna – Zilja.

Petek, 29. 12.

- 18.10 Kulturna obzorja

Sobota, 30. 12.

- 18.10 Od pesmi do pesmi – od srca do srca

Nedelja, 31. 12.

- 06.30 Dobro jutro na Koroškem – duhovna misel (mag. Štefan Kramer)
18.10 Silvestra smo ...

Ponedeljek, 1. 1. 96

- 6.30 Srečno novo leto.
18.10 Veselimo se novega

Torek, 2. 1.

- 18.10 Srečno novo leto – bilančni pogovor z deželnim glavarjem in predsednikoma obeh osrednjih političnih organizacij koroških Slovincov.

Sreda, 3. 1.

- 18.10 Koroški zbori.

Četrtek, 4. 1.

- 18.10 Rož – Podjuna – Zilja.

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/51 43 00-30, 33, 34 in 40
faks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mnenj izdajatelja in urednikov
s posebnim poudarkom na
narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Jože Rovšek, Sonja Wakounig,
Franc Wakounig, Mirko Štukelj

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na
Koroškem, Tarviser Str. 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/51 43 00, faks 0 46 3/51 43 00 71

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j.
Drava, Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/50 5 66, faks 0 46 3/51 43 00 71

RADIŠE

Družabni večer

Preteklo soboto, 9. grudnia, zvečer je SPD Radiše pripravilo družabni večer. Njegov namen je bila počastitev 24 društvenih članov, ki so v teku leta praznovali okroglo obletnico. Skoraj vsi so se vabilu odzvali in bili veseli, da se jih domače društvo spomni tudi takrat, ko jih ravno ne potrebuje.

Za pozdrav je zapel mešani pevski zbor. Nato je dr. Herta Maurer-Lausegger predvajala zanimiva filma »Narečje pod Vrtačo« ter »Mlini in žage«, v katerem je dokumentirala neutrudno ropotanje mlinov in žag v Podnu.

Po filmu je predsednik razdelil jubilentom majhna priznanja. 75-letnico so praznovali: Bartl Bürger, Lizi Lampichler, dolgoletna pevka pri mešanem zboru, in Meti Ogris, zvesta obiskovalka društvenih prireditvev. Elizabeta Hribernig, ki

prav tako rada obiskuje prireditve, Stefan Reszter, sosed kulturnega doma, in Hanzi Woschitz, graditelj kulturnega doma, pa so praznovali 70. rojstni dan. 65. življenjski jubilej so praznovali Hanzi Hribernig, ki je bil 30 let društveni blagajnik, Ursula Lackner, ki je v zadnjem času oskrbovala staro radiškega župnika, Ana Ogris, ki vedno spet priskoči na pomoč, če društvo potrebuje jedadčo, in Pepca Rogavnig, ki rada zahaja v kulturni dom. Majhno darilo pa so dobili tudi jubilanti nižjih okroglih obletnic.

Zatem je dr. Lauseggerjeva predvajala še film »Barbara, Lucija, pomoj ...«, ki je nastal ob 1100-letnici Djekš.

Jubilanti so s prijatelji in znanci ob pogovoru in petju praznovali še do poznega večera. **B. P.**

Dumpelnikove Lonce ni več

Na njivi večnega počitka v Libučah smo se 29. novembra sorodniki, znanci, prijatelji in njeni sotrpini za vedno poslovili od Apolonije Slanic, poročene Gajšek, ki se je rodila na Grabljah, v znani zavedni Dumpelnikovi družini. Njena brezskrbna mladost je bila zelo kratka, po drugi strani pa plemenita. Ko so leta 1938 oblast v Avstriji prevzeli nacifašisti, se je tudi za Dumpelnikove začel križev pot. Vsi so se zavestno vključili v boj proti krivici in fašizmu. Že spomladi leta 1940, ko je bil Hitlerjev režim še poln uspehov in so njegovi škornji teptali skoraj že vso zasluženo Evropo, je pokojničin brat Karel Potočnik dezertiral iz prisilne nemške vojske in zbežal preko meje v tedanjo Jugoslavijo. V daljnji Srbiji se je priključil narodnoosvobodilni vojski in bil v Kragujevcu od nemške vojske zajet in 20. oktobra 1941 skupaj s 7.000 talci ustreljen.

Mlada Lonca in sestra Marica sta bratovo smrt občutili z vso težo in se še bolj zavedli svojih korenin. Že v zimi 1942/43, ko so se pri nas pojavili prvi partizani, so se vsi Dumpelnikovi povezali z njimi in jih vsestransko podpirali. Nič jim ni bilo prehudo ali prenevarno, tudi bratova smrt jim ni vzela poguma. Ko so okupatorji po izdaji zvedeli za delo Dumpelnikovih, so obe, Marico in Lonco, zaprli in ju poslali v uničevalno žensko taborišče Ravens-

brück. Vso to trpljenje in razdajanje za naš rod pa Lonca ni strl. Po vojni je bila spet med tistimi, ki so se borili za naše pravice.

Za življenjskega sopotnika si je izbrala Viktorja Gajška in z njim imela tri sinove. Tudi Viktor je bil kot železničar med vojno povezan z odporniškimi gibanjem in ga obveščal o premikih okupatorjevih enot in vlakov. Tudi po vojni se je zavzemal za pravice koroških Slovencev in bil aktivist Osvobodilne fronte, pa čeprav je bil zaposlen na pliberški železniški postaji.

Njuno delo pa Angležem, še bolj pa domačim nestrpnem ni šlo v račun. Aktivnega in zavednega Viktorja so z utemeljitvijo, da je jugoslovanski državljani, odpustili iz službe in ga izgnali. Šele v jeseni življenja sta Viktor in Lonca spet skupaj v svoji hišici na ljubljenskih Grabljah uživala zasluženi pokoj.

Lončina smrt nas je zelo prizadela. Le težko smo se sprijaznili z usodo, da dobre, vedno nasmejane, zavedne in ponosne Dumpelnikove Lonce ni več med nami. Še naprej pa bo živela v naših srcih. Lonca, hvala ti za tvojo pokončno držo in prispevek za svobodo in naš obstoj. Spočij se v miru po napornem delu in skrbah v domači zemlji!

Sinu Stanku in vsem sorodnikom izrekamo iskreno sožalje!

Lipej Kolenik

PLIBERŠKI UPOKOJENCI

Srečanje v Globasnici

Slovensko društvo upokojencev Pliberk je tudi letos izvedlo že tradicionalno srečanje ob koncu leta za svoje člane in prijatelje. Namen tega srečanja je, da se vsaj enkrat letno zberemo in v prijetni družbi pogovorimo, poveselimo in pa potožimo drug drugemu svoje težave in nadloge. Predsednica Helena Močnik je pri Šoštarju v Globasnici izrekla vsem navzočim dobrodošlico in poročala o delovanju društva v letošnjem letu in predstavila načrt dela za zimsko-vigredni čas. S kratkim molkom smo se spomnili tudi vseh umrlih članov. Obred za dušni blagor je opravil župnik Cvetko, mlada otroška skupina iz Globasnice se je predstavila

z božično balado, pevci pod vodstvom Janeza Petjaka pa so zapeli nekaj nabožnih in drugih pesmi.

Ob prijetnih vižah Šmihelske godbe je bilo srečanje še bolj prijetno. Pogostitev je v zadovoljstvo vseh pripravila Šosterjeva kuhinja. Srečanja so se udeležili tudi zastopniki prijateljskih društev upokojencev iz Raven. Za dobro razpoloženje je tudi tokrat s svojo šegavostjo in prijetnim petjem skrbela gospa Katarina Marček. Čeprav smo se srečali od blizu in daleč, pa smo v naši sredi pogrešali zastopnike občin. En trošt pa še imamo: zagotovo bodo prišli med nas, ko bodo spet kake volitve. **ikej**

Vokalna skupina VOX je v Nonči vasi skupaj z glasbenimi skupinami iz pliberškega kraja izvedla uspešen adventni koncert. Izvlečke bomo lahko videli 24. 12. v tv-odaji »Licht ins Dunkel«.

V ŽELEZNI KAPLI

Opereta »Miklavž prihaja«

Pred mesecem dni so se zagnali kulturni delavci pod vodstvom režiserja Poldeja Zundra odločili, da letos okrog Miklavževega večera po dvanajstletnem presledku spet uprizorijo opereto »Miklavž prihaja«. Kdor pozna to glasbeno delo v treh dejanjih, si lahko predstavlja, koliko napora, dobre volje in tudi trmoglavosti je bilo potrebno, da so to zamisel v tako kratkem času uresničili. Kdor pa pozna Kapelčane, v uspeh uprizoritve ni podvomil.

Četrtek, 7. decembra: V farni dvorani se je gnetlo ljudi. Mnogo je bilo staršev in znancev otrok, ki so že nestrpno čakali za odrom na svoj (večinoma) prvi nastop pred tako številnimi gledalci. Potem pa se je izza kulis vsula velika množica otrok v angelskih oblekah in preplavila oder. Ob klavirski spremljavi smo videli preprosto zgodbo o pripravah Miklavža na obisk na zemlji. Nadaljevalo se je v peklu, kjer je glavar Lucifer zbiral okoli sebe parklje in se veselil bogatega plena. Vse pa se je končalo z obiskom Miklavža v Železni Kapli.

Lep večer je bil. Lepo je bilo videti množico štiridesetih otrok. Z mladostno lahkotnostjo so obvladali oder in z otroško pristnostjo navdušili gledalce. Odrasli parklji so na oder pričarali shrlljiv svet temačnosti, Miklavž pa je v spremstvu otrok in parkljev vsem Kapelčanom ob koncu svečano obljubil, da spet pride.

Neutrudnemu režiserju Poldeju Zundru je okrog sebe uspelo zbrati igralce in pevce, ki so se s polno paro lotili dela. Pri tem so mu pomagali Robert Mraszek, ki je vso opereto spremljal na klavirju in pomagal tudi pri vajah z angelskim zborom, Edi Oraže in Božo Hartman kot izkušena pedagog, ki sta vadila z otroki oz. odraslimi parklji, Barbara Plečko, ki je opereto koreografsko oblikovala, Anica Fugger kot maskerka in še mnogi drugi, ki so šivali razne rekvizite, zbirali kostume itd. Veliko pa so prispevali tudi starši, ki so vozili otroke k vajah, jih bodrili in podpirali ob njihovih prvih poskusih na odru, in to zelo uspešno, kot je pokazal četrtekov večer v Železni Kapli. **J. B.**

IZ ŽENSKEGA VIDIKA

Božična fasada

pise dr. Stefka Vavti

Spet smo sredi božičnih praznikov. Celovške ceste so že ves mesec božično okrašene, v izlozbah najdemo obilico daril, za vsakega je videti nekaj, izbira pravega darila pa kljub temu postaja vse težja.

V družbi izobilja imamo – tako vsaj se mi zdi – že vsega preveč, tako da ne znamo več ceniti in se veseliti daril, ki so nam jih podarili naši najdražji.

Pismo želja, ki ga je letos poslal dedeku Mrazu moj sin, je bilo dolgo in ko sem mu povedala, da denarja pač ni toliko, mu je bilo na obrazu videti razočaranje. In to navkljub izkušnji, da se je v preteklih letih hitro naveličal iger, ki jih je dobil, da se je veselje nad darili že v nekaj dneh izblinilo v nič, takoj ko so minili prazniki...

Ne vem, ali postajam nostalgčna, ali je to posledica staranja – vsekakor pa se ob teh doživljajih rada spominjam svojega otroštva, veselja, ki je bilo – tako se mi vsaj iz današnje perspektive zdi – mnogo bolj iskreno. Kaka igrice, nekaj perila in obleke, božično pecivo... pa smo bili vsi srečni.

Danes pa mora biti sega mega igra, game boy in druge igre, katerih imen si niti ne zapomnim, tako nesmiselne se mi zdijo.

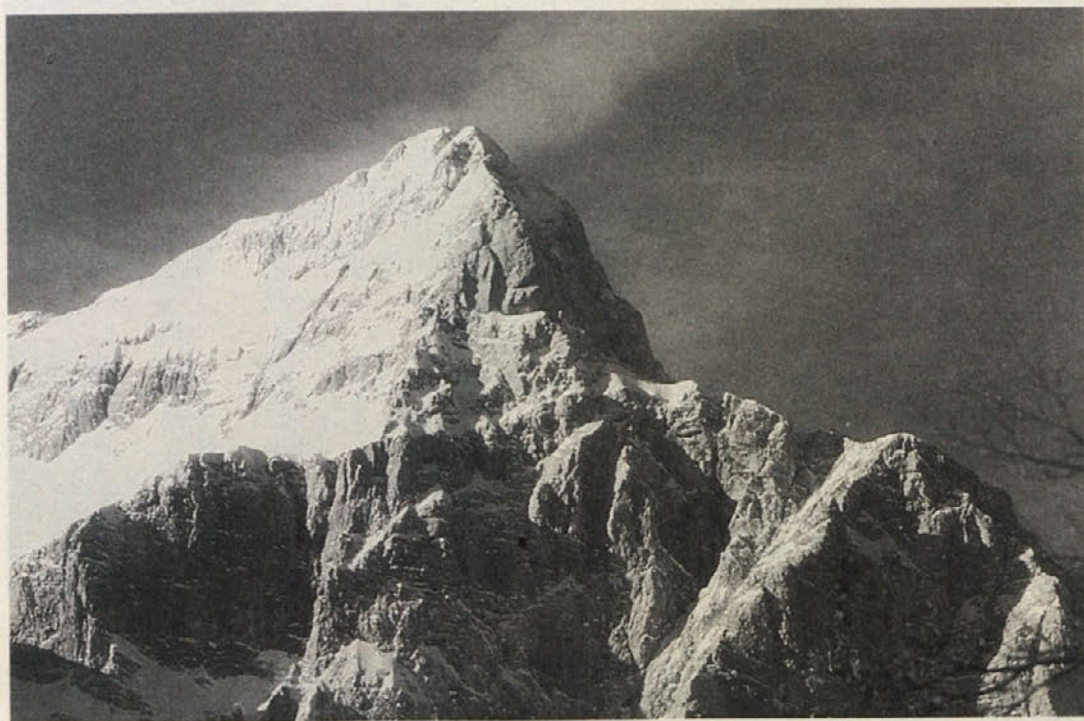
Otožnost se me torej polašča, otožnost po praznikih, kot so bili nekoč, brez televizije in brez mega-daril.

Idealiziram preteklost, mi boste morda rekle. Po vsej verjetnosti imate celo prav. Vendar pa si ob tem potrošniškem izobilju želim nekaj več miru in časa za najdražje, želim si pogovorov in razumevanja v družini. Želim si božič, pri katerem ne igrajo največjo vlogo darila, ob katerem se družina ne pogovarja le še o tem, kateri spored na televiziji bo tekel, kaj se bo pilo in jedlo, kaj je imela soseda v cerkvi oblečeno...

Priznam, da bi kaj rada porušila potrošniško božično fasado, za katero ostane marsikatero izmed nas sama, četudi so ob njej mož, otroci in prijatelji. Božič že dolgo ni več praznik miru, nasprotno, praznik konfliktov je, praznik razočaranj, preobremenjenosti, dolgočasje in napačnih pričakovanj.

ZA PLANINCE

Oj, Triglav, moj dom, kako si krasan ...

Tako sem se ogrela ob knjigi »Pet stoletij Triglava«, ki jo je napisal Julius Kugy, da bi za tiste, ki je še niso brali, rada nekaj napisala.

Pred petsto leti in prej, v času, ko so se ljudje začeli naseljevati okrog Triglava, ta še ni imel imena. Na tej gori so vladali božanski Bog, žalik žene in strašne naravne sile. Ko je Rudolf Bachman, učitelj v Trstu, napisal pripovedko o zlatorogu in triglavski roži, je postal še bolj skrivnosten, ves

zavil v domišljijo ljudstva in pastirskih časov.

V urbarjih iz leta 1452 je moralo biti ime že zapisano. Ljudstvo ga je imenovalo najprej Terklou-Terglav. V osemnajstem stoletju so se ljudje šele začeli zanimati, kaj je tam zgoraj in ali bi bilo mogoče priti gor. Več učenih mož in domačinov ga je naskakovalo tako dolgo, da so končno v letu 1778 dosegli njegov vrh, katerega takrat najbrž še ni prestopila človeška noga.

Prvi vzpon na Triglav so v letu 1779 opravili Lorenz Wilomitzer, ranocelnik, rudarja Luka Korošec in Matevž Kostar Štefan Rožic. Pozneje so se vrstili vzponi vsakih nekaj let. Nekateri obleganci so ga dosegli kar po večkrat kot npr. Baltasar Haguet. Michael Pacard in Jagues Balmat, N. Primož, lovec, in 14. do 15. avgusta 1795 župnik Valentin Vodnik. Večkrat sta bila na vrhu brata kaplana Jakob in Janez Dežman. 5. in 6. junija 1822 je bila

na Triglavu najhujša nesreča. Devet mož je prineslo gor triangulacijsko piramido in strelvod, kar so tudi postavili. Zalotila pa jih je huda nevihta in niso se mogli vrniti. Trije so prebili vso noč na vrhu – stotnik Bois, vitez Jakomini Holzappel in Anton Korošec. Večkrat jih je oplazila strela, Antona Korošca pa celo ubila.

Leta 1871 so vneti planinci zgradili kočo pod Triglavom in nekoliko uredili steze. Dr. Kugy je bil prvič na Triglavu 5. sept. 1875 – star 17 let. Pozneje je bil na njem nad 40-krat, enkrat celo pozimi. Ogledal si ga je od vseh strani, bil je zaljubljen vanj. Popravljaj je steze. Leta 1881 je uredil stezo iz Trente, ki se imenuje Kugyjeva pot. Po njem se imenuje tudi Kugyjeva polica.

Triglavska stena je široka tri kilometre in visoka tisoč metrov. Prvi vzponi prek stene so se začeli v letih 1902, 1906, 1910, 1923, 1925 ... To so bili srčni planinci, ki so tvegali vse. Leta 1927 je bila tudi prva ženska Pibernik-Debelakova med njimi. Tudi dr. Kugy je preplezal razne smeri, ki so dobile imena po prvih plezalcih. Južna stena, severna stena, nemška smer, slovenska smer itd. Nekateri preidejo v strahovite stebre in kotanje. Dr. Klement Jug, prvi slovenski ple-

zalec, se je smrtno ponesrečil. Jesihovi – Jožef Čap in drugi – so zapisani v zgodovino Triglava. Srčni plezalci so bili večkrat ob slabem vremenu tudi po več dni v steni in so se borili za življenje.

Leta 1893 so ustanovili slovensko planinsko društvo. V teh letih se je nabralo ogromno berila o raznih doživetjih, ki je za planince zanimivo branje.

Dr. Kugy je zelo ljubil gore, Triglav pa je bil njegova najljubša. Krožil je okrog njega, ga občudoval, ljubil in mu pel slavo.

Nekaj njegovih besed: »Ljubil sem gore in sem se vedno vračal k njim. Mar ni meni v njegovih stenah in skalnatih morjih proti poldnev in zatonu vzcvetela globoko skrita v sladki poeziji neka druga cvetlica, ne smrtni cvet tiste mračne zgodbe, temveč svetla ljuba čudežna roža mojega srca, Scabiosa Trenta. Tako sem se naučil, da Triglav ni vrh, temveč prostrano kraljestvo.«

Napisal je tudi: »Domača ljudska imena je treba obravnavati s spoštovanjem in ljubeznijo, jih poiskati, kjer so zatonile v pozabo, in ljubosumno paziti, da jih ne bi kdo samovoljno spremenil in umetnično popačil!«

Karla Haderlap

Srečanje planincev

Iz novembrskega Planinskega vestnika, glasila Planinske zveze Slovenije, smo zvedeli, da je bilo v soboto, 14., in nedeljo, 15. oktobra, v Celovcu 31. srečanje planincev treh dežel – Koroške – Furlanije – Julijske krajine in Slovenije, katerega pa se planinci Slovenskega planinskega društva Celovec nismo mogli udeležiti, ker enostavno nismo vedeli zanj, kar pomeni, da nismo prejeli vabila. Pred leti je naše društvo vedno prejelo dve vabili; od prireditelja (v tem primeru je bil to Landesverband Avstrijskega Alpenvereina) in pa od Planinske zveze Slovenije, ki je opozarjala na srečanje. No, tokrat pa nič. Obhajale so nas že temne slutnje, da je teh srečanj že konec. Očitek v Planinskem vestniku, da je bila v Celovcu zelo vidna odstonost našega planinskega društva, je upravičen, vendar ne po naši krivdi!

Tudi tokrat so se na srečanju spomnili treh zaslužnih pobudnikov teh srečanj – Kucharja iz Avstrije, Potočnika iz Slovenije in Lonzarja iz Italije, od katerih se ga je z v srce segajočim govorom ude-

ležil le Kuchar. Dr. Potočnik se je opravičil, kmalu zatem pa je umrl, Lonzar pa je že mnogo let v grobu. Od te slavne trojke živi samo še Kuchar in želimo si, da bi nas še na mnogih nadaljnjih srečanjih razveseljeval s svojo prisotnostjo. Glavna, torej uradna tema tokratnega srečanja je bila razprava o prostem plezanju in plezalskem tekmovanju, ki je prav posebno pritegnila italijanske in avstrijske alpiniste, pogovor pa se je sukal tudi o plemenitih idejah srečanj treh dežel in njihovem prispevku k uredništvu združene Evrope. Lepa gesta v korist avstrijskim oz. nemško govorečim planincem je bila vsekakor ponudba brošure o slovenskih kočah v nemščini: Berghütten des Slowenischen Alpenvereines, ki jo je založila Planinska zveza Slovenije. Tržičani pa so se izkazali s knjižico o Kugyjevi poti v treh jezikih, z naslovom Sentiero Kugy/Kugy Pfad/Kugyjeva steza.

Po uradnem delu srečanja je bil družabni večer, naslednji dan pa so udeleženci obiskali Hüttenberg in si ogledali rudniški muzej. L. U.

DSG SELE

Jesenski prvak

Zadnjo tekmo v jesenskem kolu so Selani igrali proti SCA Šentvid, ki je bil skoraj ves čas na drugem mestu. Tudi to tekmo so zmagali s 6 : 4. Ponovno je Tone Korenjak osvojil vse tri točke in s tem tudi suvereno zmagal na rang lestvici s 23 : 1. Dve točki je dodal Mirko Oraže, eno pa Marti Uschnig. Tako so Selani s sedmimi zmagami, eno neodločeno tekmo in brez poraza s 15 točkami postali jesenski prvak v 1. razredu vzhod.

KONČNA LESTVICA:

1. DSG Sele/Zell
2. SV Labot
3. TTC Podkarnos
4. WSG Mostič
5. ASC Šentpavel
6. ASKO Kotmara vas
7. SCA Šentvid
8. VST Velikovec
9. ÖDK Celovec
10. TTC Železna Kapla

Prejšnjo soboto je ASKO Köttmannsdorf priredil že tradicionalni

kotmirški namiznoteniški turnir, katerega sta se udeležila tudi Marti Uschnig in Mirko Oraže. V ženski skupini, ki je bila tokrat slabo zasedena, je zmagala Marti, v 1. razredu pa se ni mogla uveljaviti. Mirko Oraže je bil tudi tokrat v zelo dobri formi. V skupini 1. razreda ni imel nobenega resnega nasprotnika. Tudi finalno tekmo proti Krassniku iz Podkmosa je odlično igral in tako brez težav postal prvi. Svojo izvrstno formo je dokazal tudi v skupini koroška liga, v kateri je zasedel odlično 3. mesto.

Tekmovalna sezona se je začela tudi za hokejiste ŠD Šentjanž. Svojo prvo tekmo bodo igrali na domačem ledu v sredo, 27. 12. ob 19.30 in sicer proti Velikovcu. V lanskem sezoni si bili dokaj uspešni, saj so v 2.A razredu osvojili 3. mesto. Letos jim bo pomagal igrati tudi trener Sammrock, zato računajo na še boljšo uvrstitev.

ODBOJKA

Konec osnovnega dela

Prejšnji petek (8. 12.) so Dobljani igrali na tujih tleh proti Steyru in zmagali. Dva dni kasneje pa so odigrali zadnjo tekmo v osnovnem delu prvenstva. Gladko so zmagali proti nasprotniku iz Gleisdorfa. Po samo 50 minutah je bil končni izid tekme 3 : 0 (za Dob). Ob koncu osnovnega dela Dobljani zasedajo 3. mesto. Točke se jim bodo razpolovile in po pavzi bodo igrali v play-offu. M. T.

Pregled športnih uspehov v letu 1995

NOGOMET

SAK končno drugoligaš

V jubilejnim 25. letu obstoja Slovenskega Atletskega kluba je slovenskim nogometašem uspelo osvojiti naslov prvaka v regionalni ligi sredina in si s tem zagotoviti mesto v II. zvezni nogometni ligi.

Sicer so nogometaši kmalu spoznali, da v II. ligi veje ostrejši veter, kljub temu so prepričani, da ne bodo izpadli in da bodo uresničili cilj kluba.

Bilčovs – novo igrišče

V juliju je podligaš Bilčovs ob odprtju obnovljenega nogometnega igrišča v Bilčovsu gostil avstrijskega viceprvaka Sturm Graz, ki se je pomeril z »rožansko reprezentanco«. Pravi nogometni praznik za vse ljubitelje nogometa.

ODBOJKA

SK Aich/Dob v zvezni ligi

Dobljeni so se izvršno odrezali tudi letos, saj so dosegli tretje mesto, kar je doslej njihova najboljša uvrstitev.

Z zelo pomlajeno ekipo pa Dobljeni tudi v zadnjem času izvršno tekmujejo in so še vedno številka 1 na Koroškem.

KOŠARKA

Mladinci SAK koroški prvaki

Mladim košarkarjem SAK je v zadnji tekmi uspela odločilna zmaga in s tem so tudi dosegli zastavljeni cilj – osvojitev naslova koroškega prvaka.

V jesenskem delu prvenstva pa je mladinska ekipa še neporažena.

KOLESARJENJE

Peter Wrolich na svetovnem prvenstvu

Svoj cilj – udeležbo na svetovnem prvenstvu v Kolumbiji – je Peter Wrolich dosegel z izvršnimi uvrstitvami na raznih tekmovanjih (meseca maja je slavil prvo veliko zmago na Štajerskem, na avstrijskem prvenstvu je zasedel 4. mesto, 2. mesto v avstrijskem pokalu). Izredno zahtevno kolesarsko progo je kar zadovoljivo izpeljal in bil drugi najboljši Avstrijec, medtem ko je večina kole-

gov predčasno odstopila. Z reprezentanco je dosegel tudi kvalifikacijo za olimpijske igre.

ŠAH

Dunja Lukan na svetovnem prvenstvu

Igralka Slovenske športne zveze je na državnem mladinskem prvenstvu osvojila prvo mesto in se s tem kvalificirala za svetovno prvenstvo v Braziliji, kjer je izvršno tekmovala in zasedla 32. mesto.

Dunja Lukan prav tako sodi v vrh najboljših šahistk v Avstriji. V polfinalu vseavstrijskega državnega prvenstva je osvojila 4. mesto in se tako uvrstila v finale 12 najboljših, ki bo leta 1996.

SŠD Obir je vigredi v 2. razredu zasedel prvo mesto, jeseni pa so njegovi šahisti slavili zmago za zmago in si tako priigrali mesto v play-off, kjer bodo tekmovali za vstop v 1. razred.

SMUČANJE

Daniel Užnik – najboljši mladinec

Daniel Užnik s svojimi uspehi šteje v Avstriji med najboljše naraščajnike, prav tako pa je tudi na svetovni lestvici mladincev v samem vrhu v superveleslalomu in veleslalomu. Dodatno pa je dokazal, da je sposoben v vseh disciplinah – od smuka do slaloma – doseči visoke uvrstitve.

Poleti zaradi poškodbe v gležnju nekaj tednov ni mogel trenirati, vendar je na treningu že pokazal, da je kljub vsemu izvršno razpoložen.

Z lepimi uspehi pa so v minuli sezoni opozorili nase tudi Tatjana Zablatnik, Birgit Filipič, Silvana Oraže, Brigitta Esel in Markus Vouk.

SMUČARSKI SKOKI

V skakalnem klubu v Žahomcu so tudi v minulem letu imeli vrsto tekmovalcev, mladi skakalci pa so zabeležili tudi nekaj uspešnih uvrstitev.

Naslov koroškega prvaka 1995 so v svojih skupinah dosegli naslednji tekmovalci: Martin Kuglitsch, Hans Milonig, Florian Riefenthaler in Günther Kaiser.

BOKS – KIKBOKS

Franci Wieser je novembra na Predarlskem na avstrijskem

Veseli nad vstopom v II. zvezno ligo

Mladinci SAK – koroški košarkarski prvaki

članskem boksarskem prvenstvu dosegel že svoj četrti naslov avstrijskega viceprvaka v poltežki kategoriji do 81 kg.

V kikkboxu pa so člani sekcije SAK, ki jo uspešno vodi Milan Hribernik, na koroškem prvenstvu kar šestkrat dosegli 2. mesto: Hannes Ravnjak, Thomas Hribernik, Hannes König (v dveh kategorijah) in Jan Schieman (v dveh kategorijah).

LAHKA ATLETIKA – MARATON

Letos smo nekajkrat slišali o izvršnih uvrstitvah predvsem dveh tekmovalcev v maratonu (42 km) Mihija Mistelbauerja in Petra Sterna, ki sta tekla vrsto maratonov.

NAMIZNI TENIS

Moštvo DSG Sele – Mirko Oraže, Marti Uschnig in Tone Korenjak je tudi letos uspešno tekmovalo in trenutno v 1. razredu vzhod zaseda 1. mesto.

Vsem športnicam in športnikom želimo mnogo uspehov v novem letu 1996!

ŠAHOVSKI OREH ŠT. 14

Kosikov – Privanov / SZ 1977

Črni kralj je ostal sredi šahovnice in bele figure se pripravljajo, da prebijajo obrambni obroč črnega. Prav zato črni ponuja zamenjavo dam, ki pa jo beli ne sme sprejeti.

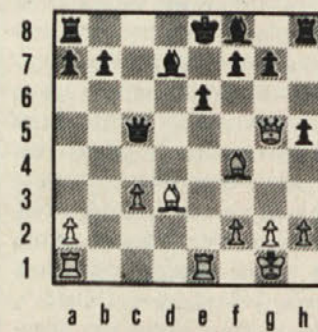
Beli, ki je na potezi, odločno krene v napad na črnega kralja in v napadu hitro uspe. Uspeh ne bo izostal ob pravilni prvi potezi belega!

Rešitev šahovskega oreha št. 13

V matiranje črnega kralja se mora najprej vključiti bela dama s potezo 1.Df6+!!

(slabše je 1.Ld4:?? Sd4: in polje f6 brani črna dama s polja a6), tako pa je črni kralj po 1...Lf6: 2.Lf6: matiran!

Tudi matiranje belega kralja je zasnovano na žrtvi črne dame 1...Df1+! 2.Df1: Ld5+ 3.Dg2 Lg2: mat!

ŠPORTNO DRUŠTVO ZAHOMC

- 3. 1. 1996 skoki za kombinacijo ter kombinacijski tek v okviru pokala Sulzenbacher
- 14. 1. 1996 mednarodni skoki in memoriam dr. Janko Wiegele na 50- in 75-metrski skakalnici

1996

JANUAR	FEBRUAR	MAREC	APRIL	MAJ	JUNIJ
1 Po Novo leto	1 Če Ignac 5	1 Pe Albin	1 Po Hugo	1 Sr Praznik dela	1 So Fortunat ○
2 To Makarij	2 Pe Svečnica	2 So Janja	2 To Frančišek	2 Če Boris 18	2 Ne Erazem
3 Sr Genovefa	3 So Blaž	3 Ne Marin	3 Sr Ljuba	3 Pe Filip, Jakob ○	3 Po Pavla
4 Če Angela 1	4 Ne Andrej ○	4 Po Kazimir	4 Če Veliki č. ○ 14	4 So Florijan	4 To Franc
5 Pe Simeon ○	5 Po Agata	5 To Gerda ○	5 Pe Veliki petek	5 Ne Angel	5 Sr Valerija
6 So Sv. 3 kralji	6 To Rotija	6 Sr Nika	6 So Velika sobota	6 Po Janez	6 Če Rešnje telo 23
7 Ne Zdravko	7 Sr Egidij	7 Če Tomaž 10	7 Ne Velika noč	7 To Stanko	7 Pe Robert
8 Po Severin	8 Če Janez 6	8 Pe Dan žena	8 Po Velikon. pon.	8 Sr Miha	8 So Medard
9 To Julijana	9 Pe Polona	9 So Frančiška	9 To Tomaž	9 Če Gregor 19	9 Ne Primož
10 Sr Gregor	10 So Viljem	10 Ne Viktor	10 Sr Mehtilda	10 Pe Izidor	10 Po Marjeta
11 Če Pavlin 2	11 Ne Marija	11 Po Krištof	11 Če Stanko 15	11 So Žiga	11 To Srečko
12 Pe Tatjana	12 Po Damjan	12 To Gregor	12 Pe Lazar	12 Ne Materinski dan	12 Sr Janez
13 So Veronika	13 To Gregorji	13 Sr Kristina	13 So Ida	13 Po Servacij	13 Če Anton 24
14 Ne Srečko	14 Sr Zdravko	14 Če Matilda 11	14 Ne Justin	14 To Bonifacij	14 Pe Vasilij
15 Po Pavel	15 Če Jurka 7	15 Pe Klemen	15 Po Helena	15 Sr Zofka	15 So Vid
16 To Marcel	16 Pe Julijana	16 So Hilarij	16 To Bernarda	16 Če Vnebohod 20	16 Ne Beno
17 Sr Anton	17 So Silvin	17 Ne Jerica	17 Sr Rudi	17 Pe Jošt	17 Po Dolfe
18 Če Marjetka 3	18 Ne Simeon	18 Po Ciril	18 Če Konrad 16	18 So Erik	18 To Marko
19 Pe Marij	19 Po Konrad	19 To Jožef	19 Pe Leon	19 Ne Ivo	19 Sr Julijana
20 So Boštjan	20 To Pust	20 Sr Srečko	20 So Neža	20 Po Bernard	20 Če Silverij 25
21 Ne Neža	21 Sr Pepelnica	21 Če Benedikt 12	21 Ne Simeon	21 To Feliks	21 Pe Alojz
22 Po Vincenc	22 Če Marjeta 8	22 Pe Vasilij	22 Po Leonida	22 Sr Milan	22 So Ahac
23 To Rajko	23 Pe Marta	23 So Oton	23 To Vojko	23 Če Željko 21	23 Ne Zeno
24 Sr Felicijan	24 So Matija	24 Ne Katarina	24 Sr Jurij	24 Pe Suzana	24 Po Janez
25 Če Darko 4	25 Ne Sergij	25 Po Minka	25 Če Marko 17	25 So Urban	25 To Hinko
26 Pe Pavla	26 Po Aleksander	26 To Emanuel	26 Pe Marcel	26 Ne Binkošti	26 Sr Stojan
27 So Janez	27 To Gabrijel	27 Sr Rupert	27 So Jaroslav	27 Po Binkoštni pon.	27 Če Ema 26
28 Ne Peter	28 Sr Leander	28 Če Janez 13	28 Ne Pavel	28 To Viljem	28 Pe Hotimir
29 Po Valerij	29 Če Roman 9	29 Pe Ciril	29 Po Peter	29 Sr Magdalena	29 So Peter i. Pavel
30 To Martina		30 So Bogo	30 To Katarina	30 Če Ivana 22	30 Ne Emilja
31 Sr Janez		31 Ne Cvetna nedelja		31 Pe Angela	

JULIJ	AVGUST	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
1 Po Bogoslav ○	1 Če Peter 31	1 Ne Tilen	1 To Julija	1 Pe Vsi sveti	1 Ne Marijan
2 To Marija	2 Pe Štefan	2 Po Štefan	2 Sr Bogumil	2 So Verne duše	2 Po Bibijana
3 Sr Tomaž	3 So Lidija	3 To Dora	3 Če Terezija 40	3 Ne Silva	3 To Franc
4 Če Urh 27	4 Ne Dominik	4 Sr Rozalija	4 Pe Frančišek	4 Po Karel	4 Sr Barbara
5 Pe Ciril i. Metod	5 Po Ožbalt	5 Če Lovrenc 36	5 So Marcel	5 To Elizabeta	5 Če Sava 49
6 So Bogomil	6 To Ljubo	6 Pe Zaharija	6 Ne Vera	6 Sr Lenart	6 Pe Miklavž
7 Ne Vilibald	7 Sr Kajetan	7 So Regina	7 Po Marko	7 Če Engelbert 45	7 So Ambrož
8 Po Evgen	8 Če Miran 32	8 Ne Marija	8 To Brigita	8 Pe Bogomir	8 Ne Brezm. spoč.
9 To Veronika	9 Pe Jaroslav	9 Po Peter	9 Sr Abraham	9 So Teodor	9 Po Valerija
10 Sr Ljuba	10 So Lovrenc	10 To Nikolaj	10 Če Daniel 41	10 Ne Andrej	10 To Smiljan
11 Če Olga 28	11 Ne Suzana	11 Sr Erna	11 Pe Milan	11 Po Martin	11 Sr Danijel
12 Pe Mohor	12 Po Klara	12 Če Gvido 37	12 So Maks	12 To Emil	12 Če Aljoša 50
13 So Henrik	13 To Lilijana	13 Pe Filip	13 Ne Edvard	13 Sr Stanislav	13 Pe Lucija
14 Ne Kamil	14 Sr Demetrij	14 So Rastko	14 Po Veselko	14 Če Nikolaj 46	14 So Dušan
15 Po Vladimir	15 Če M. vnebovz. 33	15 Ne Nikodem	15 To Terezija	15 Pe Leopold	15 Ne Kristina
16 To Marija	16 Pe Rok	16 Po Ljudmila	16 Sr Jadviga	16 So Jerica	16 Po Albina
17 Sr Aleš	17 So Pavel	17 To Lambert	17 Če Marjeta 42	17 Ne Gregor	17 To Lazar
18 Če Miroslav 29	18 Ne Helena	18 Sr Irena	18 Pe Luka	18 Po Odon	18 Sr Teo
19 Pe Vincenc	19 Po Ludvik	19 Če Suzana 38	19 So Etbin	19 To Elizabeta	19 Če Urban 51
20 So Marjeta	20 To Bernard	20 Pe Svetlana	20 Ne Irena	20 Sr Srečko	20 Pe Evgen
21 Ne Danilo	21 Sr Ivana	21 So Matevž	21 Po Urška	21 Če Marija 47	21 So Tomaž
22 Po Majda	22 Če Timotej 34	22 Ne Mavricij	22 To Kordula	22 Pe Cecilija	22 Ne Mitja
23 To Branislav	23 Pe Filip	23 Po Helena	23 Sr Severin	23 So Klemen	23 Po Viktorija
24 Sr Kristina	24 So Jernej	24 To Nada	24 Če Rafael 43	24 Ne Janez	24 To Adam, Eva ○
25 Če Jakob 30	25 Ne Ludvik	25 Sr Zlata 39	25 Pe Darja	25 Po Katarina ○	25 Sr Božič
26 Pe Ana	26 Po Viktor	26 Če Kozma i. Dam.	26 So Nac.praznik ○	26 To Konrad	26 Če Štefan 52
27 So Sergij	27 To Monika	27 Pe Vincenc ○	27 Ne Sabina	27 Sr Virgil	27 Pe Janez
28 Ne Zmago	28 Sr Avguštin ○	28 So Venčeslav	28 Po Simeon	28 Če Jakob 48	28 So Nedolž. otroci
29 Po Marta	29 Če Janez 35	29 Ne Mihael	29 To Narcis	29 Pe Radivoj	29 Ne Tomaž
30 To Julita ○	30 Pe Roza	30 Po Sonja	30 Sr Alfonz	30 So Andrej	30 Po David
31 Sr Ignac	31 So Rajko		31 Če Volbenk 44		31 To Silvester

SLOVENSKI VESTNIK

360 str., ATS 298,-

312 str., ATS 278,-

100 str., ATS 178,-

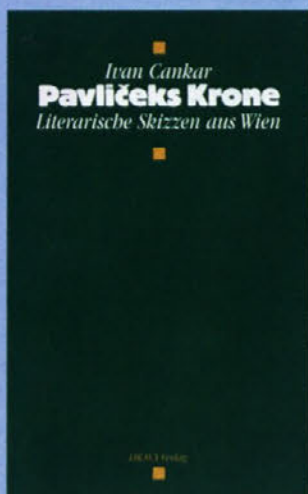
72 str., ATS 178,-

368 str., ATS 358,-

DRAVA *Branje širi obzorje.*

192 str., ATS 198,-

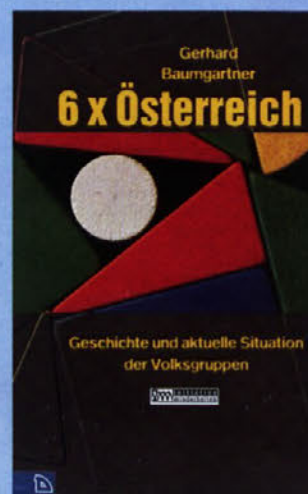
448 str., ATS 378,-

320 str., ATS 278,-

176 str., ATS 248,-

184 str., ATS 248,-

Vesele božične
praznike in
srečno
novo leto
Vam želita
Posojilnica-Bank
in Zadruga-market

ZADRUGA
market

POSOJILNICA
KREDIT

